

Nr 3 • 2001 • årgång 25 • 55 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Högt spel på Andamanerna

Hur många människor tål ö-paradiset?

Det går aldrig att smälta

Det ofattbara. Bedrövelse. Sorg. Ilska. Jag har fått vänja mig vid att bomber exploderar i fotspår jag lämnat på olika platser i Sri Lanka. Men ett terrordåd av denna fruktansvärda omfattning i New York, i kvarter där jag promenerat utan minsta bekymmer? Hela världen är skakad. "Nej, det kommer man aldrig att kunna smälta", svarade min far när jag frågade efter några dagar.

Det är nog så. Vi som levde och såg bilderna kommer aldrig att kunna smälta det som hände den 11 september 2001, en dag då ondskan härjade fritt. När den här tidningen snart ska gå i tryck har fem dagar gått. Supermaktens främsta informationskanal, CNN, går i bräschen och marknadsför "America's New War". De som undviker den retoriken pratar mer lågmält om att spåra upp och straffa den som planerat terror-dåden. Självklart måste det göras. Men försiktigt. Civila människor får inte offras.

Afghanistan, detta sargade land, styrt av en regim med vansinniga idéer, är plötsligt i fokus. Igen, efter Sovjets invasion och reträtt. Talibanerna som nu beskyddar **Usama bin Ladin** tog med våld makten i landet som så väl behövde fred, sunt demokratiskt styre och stabilitet. Jag minns dokumentärfilmen "Jung; in the land of the Mujaheddin", som visades på Göteborgs filmfestival i början av året. Det var en gripande film av några italienska filmare om livet i den del av Afghanistan, som inte kontrolleras av talibanregimen. I centrum var en italiensk läkare och en korrespondent och deras kontakter med lokalbefolkningen. "Jung är ett fullt ord", förklarar ett barn i filmen. Jung betyder krig. Rebellen **Ahmed Shah Massoud** syntes i filmen. Den 9 september blev Massoud, symbolen för den sista okuvade motkraften till talibanregimen, utsatt för ett attentat och senare dog han av sina skador i en helikopter som skulle ta honom till ett sjukhus. Händelsen blev en försmak på en stor tragedi.

Bortom våldet finns naturen, som en oskyldig och sårbar bakgrundskuliss. I augusti visade SVT:s Mitt i naturen **Stefan Quinths** film från Sri Lanka om havssköldpaddor. Den visar att det finns möjlighet att genomföra betydelsefulla projekt som kan betyda räddningen för djurarter och ekosystem. Äggplundrare kan bli avlönade äggvaktare.

Jag har nu nästan glömt bort att jag fick ställa in planerna på en resa till Sri Lanka i augusti. Efter attacken mot **Bandaranaike International Airport** den 29 juli fick Sri Lankan Airlines brist på plan. Flygförbindelsen med Stockholm är fortfarande avbruten. **Thomas Bibin** skriver om attacken, som fallit i glömska efter det ofattbara.

Johan Mikaelsson

Bakom

USA, Sydasien och terrorismen

Hyderabad den 14 sept 2001

Efter de fruktansvärda våldsdåden i USA den 11 september har talibanerna och deras saudiarabiska gäst **Usama bin Ladin** åter hamnat i de internationella mediernas fokus. Indiska tidningar skriver med tydlig oro: "står Israel och Indien näst i tur?" Här kopplar man terrorattacken till Palestinafrågan och befarar nu negativa återverkningar efter att **Shimon Peres** lovordat Indien för dess "konstruktiva roll" vid FN:s rasism-konferens i Durban.

Terrorism är ett välkänt fenomen i Indien, alltsedan en hindufanatiker 1948 dödade **Mahatma Gandhi**. Medvetenheten om det öppna samhällets ofrånkomliga sårbarhet har på senare år blivit alltmer plågsam. De ständigt återkommande attentaten mot polis och andra lokala myndighetspersoner – i synnerhet i de nordöstra och nordvästra delstaterna – har föranlett inrikesminister **L K Advani** att göra kontroversiella uttalanden om nolltolerans. Som de kollektivt mest traumatiska händelserna under senare tid framstår alltså mordet på premiärministrarna **Indira** (1984) och **Rajiv Gandhi** (1991); gärningsmännen var militanta sikher respektive tamilseparatister.

Beväpnade av Pakistan

Men den form av terrorism som i dag dominerar indisk nyhetsbevakning gäller islamiska grupper, beväpnade av Pakistan och/eller Afghanistan. I färskt minne lever kapningen i december 1999 av det indiska passagerarplanet IC814, som tvingades ned i Kandahar. Kapningen var sannolikt iscensatt av **Usama bin Ladin**, vars krav var att Indien skulle frigge några militanta islamiska ledare. (**Masood Azhar**, som fängslades i februari 1994, hade kommit till Kashmir utsänd från Pakistan för att söka förena två separatistgrupper (**Harkat-ul-Jihad Islami** och **Tahrik-ul-Mujahidin**) och integrera dem i **Harkat-ul-Ansar**, den grupp som **Azhar** själv startat och ledde. Eftersom **Azhar** aldrig hann slutföra sitt uppdrag, övergick större delen av de utländska legionärerna – främst afghaner – till **Lashkar-e-Taiba** ("Truppen från Medina"), som än i dag är en väpnad maktfaktor i Kashmir. Det förblir oklart i vad mån **bin Ladin** bakom kulisserna samverkade med talibanerna respektive regeringen i Islamabad; kapningen ägde rum bara två månader efter general **Musharraf**s militärkupp. I varje fall fick **Masood Azhar** fri lejd i Pakistan omedelbart efter sin triumfartade frigivning. Han har sedermera

INNEHÅLL I NR 3/01:

Sydasien och terrordåden i USA	2
Bhagavad-Gita i ny, svensk översättning.....	4
Utdrag ur nya översättningen	5
SRI LANKA:	
Kaos efter Tigrarnas flygplatsattack	6
Kritik mot Sri Lanka-bevakning	7
SYDASIEN: "Vi tar inte ställning"	7
Journalist skadad av regeringstrupper ..	8
Medieförbudet kvarstår	9
Allians ledde till ministeravhopp.....	9
Framgångar för NGO:er i Bangladesh	10

Andamanerna – det hotade paradiset	12
Lahore – en pakistansk pärla	18
Tibetansk identitet i Baltistan	24
Halv miljon talar balt-dialekten	26
Ajit Roy om Vajpayees svåra sits	27
Afghansk TV-chef vägras inresa i Sverige ..	29
Astrologi införs i undervisningen	30
Ifrågasatt folkräkning i Nepal	30
Kastsystemet Sydasien's apartheid	31
Mystiskt försvinnande i Karnataka	32
Simputer-revolution för Indiens byar	34
Svenska kopplingar till Tagore	35
Tredjevärldsomseglaren. Dikt	36

Omslaget: En flicka spelar spel utanför familjens lilla te-servering nära byn **Wandoor** på **Andamanerna**.

Foto: JOHAN MIKAELSSON

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A, 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida: <http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund, Johan

Mikaelsson och Katarina Sandström Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2001

Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst,

031-743 99 05, ekonomitjänst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 220 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek 250 kr.

Övriga Norden (B-post) 285 kr, övriga Europa

(B-post) 315 kr, utom-Europa (A-post) 350 kr.

Lösnummerpris: 55 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i december.

Manusstopp: 10 november 2001

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att

sprida information om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperia-

lismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående från politiska partier

och grupperingar i Sydasien såväl som i Sverige.

fanatismens slöja

fortsatt att verka för talibanisering och "heligt krig" i Kashmir.

Talibanisering är en ganska nymtyntad term, som förknippas med aggressiv islamisk politik och förtryck av icke-muslimska folkgrupper. Till de i media mest uppmärksammade exemplen det senaste året hör dels förstörelsen av de månghundraåriga Buddha-statyerna i Bamiyan (mäktiga symboler för Afghanistans rika och unika religiösa kulturarv), dels arresteringen av utländska hjälparbetare, som anklagas för att ha bedrivit olaga missionsverksamhet.

Den nyss avlidne **Ahmad Shah Masood**, ledare för den inhemska oppositionen mot talibanerna, sade i augusti i en TV-intervju (kort innan han blev dödligt sårad av attentatsmän) att sådana övergrepp kunnat undvikas. Masood menade att ett stort ansvar åvilar Pakistan, som systematiskt hindrat talibanerna – vilka ju har sitt ursprung i en studentrörelse – att ge sin styrande elit högre utbildning. En tidig ansats var "flyktinguniversitetet" i Peshawar, som Pakistans regering emellertid stängde. (Under den sovjetiska ockupationen av Afghanistan på 1980-talet tog Pakistan emot miljontals afghanska asylsökande; centrum för flyktingmottagningen var just gränstaden Peshawar.) Denna antiintel-
lektuella policy gentemot ett krigshärjat muslimskt grannland kan verka förvånande. Pakistan är ju inte bara en kärnvapenmakt utan har också ett förkrossande övertag ifråga om universitet, högskolor och internationellt verksamma akademiker, inte minst islamistiska ideologer.

Men det ligger uppenbarligen inte i Islamabadens intresse att få en mer omvärldsmäddveten och nutidsorienterad regim i Kabul. I stället uppmuntras (bland annat genom ekonomiskt stöd) den traditionella islamiska skolformen, *madrassa*, där tonårsgrabbar ägnar sina mest receptiva år åt att lära sig Koranen utantill – på arabiska, ett språk de varken talar eller förstår – och att skriva uppsatser om jihad, det heliga kriget. (Precis samma typ av internatskolor drivs för övrigt av muslimska stiftelser i Indien.)

Uteblivet kunskapslyft

Följden av det uteblivna kunskapslyftet har blivit fortsatt låg bildningsnivå i talibanernas land och därmed grogrund för religiös fanatism. Redan vid maktövertagandet 1996 införde man långtgående inskränkningar av kvinnors rörelsefrihet utanför hemmet. I september 1999 utfärdade talibanerna "tio bud" för Afghanistans hinduer, sikher och kristna: de får inte polisanmäla muslimer, de får inte bygga tempel eller kyrkor, de skall bära synliga tecken på sin religionstillhörighet och dessutom sätta

upp lakan eller gula flaggor på sina hus för att lätt kunna identifieras. Icke-muslimska kvinnor får inte bära smycken i andra metaller än järn, och så vidare. Nu försöker unga militanter med våld införa liknande "lagar" inne i den indiska delen av Kashmir.

En hittills okänd islamisk grupp – Lashkar-e-Jabbar ("Den Våldiges Armé") – kungjorde i början av augusti ett diktat gällande muslimska kvinnor: bär slöja eller förlora ansiktet! För att statuera exempel kastade gruppens medlemmar saltsyra i ansiktet på några obeslöjade tonårsflickor i Srinagar. Den omedelbara reaktionen var typisk och symptomatisk för det religionspolitiska klimatet i Nordindien: moderata muslimska ledare tog i vaga ordalag avstånd från de unga hetsporrarnas påfund, medan inflyttsrika Jamiat-ul-Mujahideen och den konservativa islamiska kvinnoorganisationen Dukhtaran-e-Millat lovordade Den Våldiges Armé för att man vågade stå upp för islams sanna värderingar. Alltfler kashmiriska kvinnor började ta på sig slöja (*pardah*, *burqah* eller *abhaya*, beroende på typ), vilket av liberala muslimska skribenter dock avfärdades som ett utslag av fruktan snarare än hängivenhet mot islam.

I början av september var det dags för nästa fas: icke-muslimska kvinnor skulle klä sig på ett särskilt angivet sätt för att inte förväxlas med sina muslimska systrar. Den Våldiges Armé (vars existens som genuin, lokal folkrörelse nu ifrågasätts) hade satt upp 10 september som deadline – de kvinnor som påträffades obeslöjade därefter skulle skjutas i benet, om de inte genom sin klädsel tydligt visade att de är hinduer, sikher eller kristna... Men vid det laget hade de mer etablerade islamiska organisationerna i Jammu/Kashmir-området (Jamiat-ul-Mujahideen, Harkat-ul-Mujahideen, Hizb-ul-Mjuahideen) synbarligen dragit örnen åt sig och backade ur kampanjen. Det var i grevens tid; dagen efter deras taktiska reträtt kom angreppet på den globala marknadsekonomis mäktigaste symboler, en attack som på några timmar troligen krävde långt fler dödsoffer än årtiondens skärmytslingar i Jammu och Kashmir.

En viss uppgivenhet kan förmärkas i de indiska reaktionerna på terrordåden i USA. Under många år har Indien varnat USA och Europa för den islamiska fundamentalismens tidsinställda bomb. Man har på alla upptänkliga sätt sökt bevisa att Pakistan i samma grad som Irak, Iran och Libyen är inblandat som både understödjare och direkt anstiftare av religiöst laddade våldsdåd. Naturligtvis handlar Indien i detta sammanhang utifrån ett geopolitiskt egen-

intresse. Icke desto mindre upplever man att de europeiska staterna i stor utsträckning både förstår och delar Indiens analys, medan USA till dags dato har varit orubbligt i sitt stöd till Pakistan och därmed kvävt alla ansatser till internationella sanktioner mot regimen i Islamabad.

Till syvende og sidst handlar terrorbekämpning om bildning: utbildning, folkbildning, opinionsbildning, demokratisk samhällsbildning. Till Indiens viktigaste resurser härvidlag hör spelfilmen: den speciella curryblandning av romantik, dokumentär och musikal, som utmärker Bollywoods största publikframgångar. Eftersom skådespelarna talar en lättfattlig kombination av hindi och urdu, kan TV- och videotittare i Pakistan hänga med utan problem; detta latenta inflytande från indisk populärkultur ses inte med blida ögon av det muslimska etablissemanget men torde på sikt kunna utvecklas till en löftesrik brygga mellan de båda ländernas ungdomar.

Hindu spelar muslim

För ett år sedan kom "Fiza", den tragiska berättelsen om en ensamstående muslimsk tvåbarnsmamma i Mumbais fattigkvarter. Hennes sjuuttonårige son blir vittne till hur hans bästa vän mördas i de våldsamma upploppen 1992, då hinduer och muslimer dödade och lemlästade varandra i hundratal. Med stor inlevelse skildras sonens förvandling från hemkär skolgrabb i en vanlig basti till fullfjädrad muslimsk terrorist bland bergen i Kashmir. (Denna svåra nyckelroll spelas strategiskt nog av hindu-
en **Hritik Roshan**, som är Bollywoods nya manliga megastjärna efter ett decenniums dominans av muslimska filmhjältar...)

Filmen ger ett trovärdigt svar på frågan "varför?" Alla begriper varför den unge muslimen i sin förtvivlan griper till vapen, varför han är uppfylld av tanken på hämnd. Men berättelsen slutar inte där; den utmynnar i stället i en tragisk kadens, då det heliga kriget å Guds vägnar visar sig handla om simpel brottslighet och våld mot oskyldiga civilpersoner. Bittert får Mumbai-grabben lära sig att inte ens med religiösa förtecken är terrorismen en framtidsväg – vare sig för honom eller hans hinduiska jämnåriga. Men den person som driver handlingen framåt och i flera bemärkelser får sista ordet i filmen är system (också hon spelad av en hindu, **Kirishma Kapoor**), en viljestark muslimsk flicka, som fattar egna beslut och konsekvent uppträder obeslöjad...

Jan Henningsson

Artikelförfattaren är forskare vid Henry Martyn Institute for Research and Interfaith Relations, Hyderabad, Indien.

Gita utan mellanhänder

Ny översättning gör språket tydligare

”Gita är ingen bok. Det är den eviga visdomens läkande, leende ansikte, klart vänt mot livets förfärlighet, men fyllt av en sådan frid, ett flöde av den eviga kärlekens ljus, som förtar fruktan, min värsta fiende”.

Så skrev poeten **Dan Andersson** i ett brev till filosofen **Hans Larsson**. Med ”Gita” avsåg han *Bhagavad-Gita*, ”Herrens sång”. Av alla hinduismens heliga skrifter är det väl denna som bland oss västerlänningar blivit mest känd och läst. För hinduisk fromhet är den också av central betydelse. Dessutom markerar den förmodligen en vändpunkt i den religionshistoriska utvecklingen, även om dateringen av indiska texter alltid är svår att göra. Fram till dess tillkomst omkring 400 före Kristus uppnåddes frälsningen enligt indiska tänkare genom kunskap. I *Bhagavad-Gita* framstår även kärleken och den gudomliga nåden som en frälsningsväg.

Bhagavad-Gita är en del av det stora *Mahabharata*-eposet. I striden mellan de två släktgrenarna Pandavas och Kauravas randas slutuppögörelsens timma när Arjuna, en av eposets hjältar, i sin stridsvagn rullar ut på slagfältet och ser fiendearmén uppställd. Han grips av förtvivlan när han på andra sidan både upptäcker nära släktingar och vördade lärare. Hur han än gör – om han dödar sina närmaste eller låter de orättfärdiga döda honom – kommer han att bryta mot *dharma*, den universella sedelagen. Men hans stridsvagnsförare anser att det är hans plikt att sätta sig till motvärn. Denne är ingen annan än guden Krishna; *Bhagavad-Gita* är just den undervisning Krishna ger Arjuna på slagfältet.

Första gången på ett sekel

Därför är det stor händelse när *Bhagavad-Gita* nu föreligger i en direktöversättning från sanskrit till svenska. Det har bara gjorts en gång tidigare, nämligen av **K F Johansson** i **Nathan Söderbloms** ”Främmande religionsurkunder” 1908.

Man föreställer sig gärna översättaren **Martin Gansten** som en gammal ärrad

sanskritist men i själva verket är han en ung doktorand i religionshistoria vid Lunds universitet. Han har berättat att han redan i tioårsåldern blev fascinerad av indiskt tänkande och att han anskaffade sin första sanskritgrammatik vid tretton års ålder!

Som lärare vid universitetet i Växjö och i Lund fick han ofta höra studenterna klaga över att *Bhagavad-Gita* var svår att förstå på engelska – och Johanssons version är avfattad på ett ålderdomligt poesispråk. ”Varför översätter du den inte själv till svenska?” undrade en av studenterna. Och det var precis vad den oförfärade Gansten bestämde sig för att göra.

Merparten av *Bhagavad-Gita* är skriven på åttastavig *shloka-meter*. Gansten har valt en prosapoetisk form avbruten av parter av fri vers. Han har träffat en kompromiss mellan att göra rättvisa åt de litterära kvaliteterna och att tydliggöra det filosofiska innehållet. Han har bara behållit två sanskrittermer: *yoga* och *brahman*. Andra centrala termer som *dharma*, *atman* och *karma* översätts.

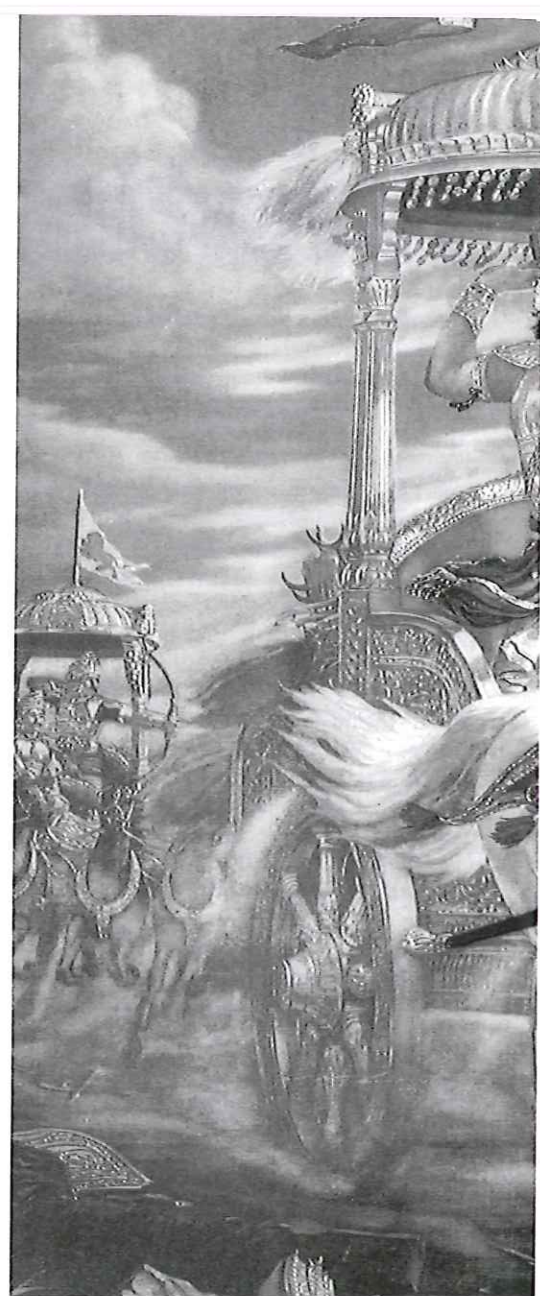
Utförlig notapparat

För den som redan har en viss kännedom om indisk filosofi kan detta vara förvillande, dessa begrepps innebörd är mångskiftande och därför undrar man ibland vad det har stått i originaltexten. En utförlig notapparat är dock till god hjälp. Å andra sidan är det kanske fördelaktigt för nybörjaren att inte behöva bolla med för många facktermer samtidigt. Undertecknad är inte själv sanskritist och kan inte tekniskt bedöma översättningen. Men helhetsintrycket är gott; trots att det finns rätt mycket upprepningar i *Bhagavad-Gita* lever språket i översättningen och läsningen blir aldrig tråkig. Poängen med upprepningar är den aha-upplevelse det ger att se samma frågor och samma svar belysta i ständigt nya perspektiv.

Boken är också typografiskt vacker med citat på *devnagari-skrift* som inledning till varje kapitel.

Budskapet i *Bhagavad-Gita* är att inte låta sig bindas av handlingens frukter. Bäst vore att inte handla alls, men detta är omöjligt. Man måste därför med ett jämnmodigt och behärskat sinne uppfylla pliktens bud.

Om krigaren Arjuna vill stå emot det onda måste han dra ut i fält och vara beredd att även döda sina närmaste. Men pliktmo-

ralen är bara den första pinnen på en steg som leder vidare över försakelse, meditation, kunskap och kärlek fram till Gud.

En svindlande höjdpunkt i *Bhagavad-Gita* är när Krishha/Vishnu visar sig för Arjuna i sin gudomliga gestalt. Håren reser sig på Arjunas kropp inför denna syn och han utbrister:

Ivrigt slickar du i dig och slukar alla världar hela med dina flammande munnar.

Dina fruktansvärda strålar fyller hela världen med lågor och förbränner den, Vishnu! Säg mig: vem är du, av fruktansvärd gestalt?

Hell dig, förbarma dig, du gudarnas främsta!

Dig, den förste, önskar jag känna, ty jag förstår inte ditt uppsåt!

Det är en styrka hos *Bhagavad-Gita* att den både rör sig i vardagen och i en transcendent värld. Realismen och konkretionen när etiska frågor behandlas gör den

Arjuna, på väg ut på slagfältet för att undervisas av ingen mindre än guden Krishna. En central händelse i Bhagavad-Gita som nu finns i en ny översättning – direkt från sanskrit.

också kontroversiell. Det är inget pacifistiskt Indien man möter här; Mahatma Gandhis ickevålds-ideologi har sina rötter på annat håll, i jainismen.

Ändå älskade Gandhi *Bhagavad-Gita*. Han föredrog att tolka Kurukshetra som det slagfält på vilken varje människas inre kamp förs. Och Gandhi har också medgivit att det finns situationer där icke-våldet är maktlös och man måste tillgripa våld. I det koloniala Indien fanns det trots allt ett fungerande rättsväsende och relativt fri press. Folk försvann inte spårlöst i tortyrkammare, och därför var icke-våldet verksamt.

Det är bara att gratulera Martin Gansten som har förbrant mycken skadlig karma genom att översätta *Bhagavad-Gita*. Vi ska också gratulera oss själva till att vi nu har en modernare översättning av en världslitteraturens största klassiker.

Göran Frankel

Bhagavad-Gita. Vishet och Yoga

ÖVERSÄTTNING: MARTIN GANSTEN

Norstedts

Arjuna sade:

*Med rätta, Krishna, fröjdas världen
och känner kärlek vid ditt lov:
demonerna flyr skrämde åt alla håll
och alla de fullkomligas skaror hyllar dig.
Och varför skulle de inte buga inför dig, du
väldige, den förste skaparen, högre också än
Brahma?
Oändlige! Gudars herre! Världens hemvist!
Du är det oförgörbara, vara och ickevara, och
det som är bortom dem.
Du är den förste Guden, det uråldriga väsen-
det, du är detta världsallts högsta viloplats,
vetaren, det vetbara och den högsta orten: av
dig vävs hela världen, du oändlige!
Vayu, Yama, Agni, Varuna, Soma,
Prajapati är du och urfadern.
Hell dig, hell dig tusenfalt,
Åter och än åter hell dig, hell dig!
Hell dig framifrån och bakifrån;
hell dig från alla sidor, du allt!
Med oändlig kraft och omätlig förmåga
omfattar du allt: därför är du allt.
Om jag förmätet sett dig som en vän
och utropat: "O Krishna, o Yadava, min
vän!"*

*– av tanklöshet eller tillgivenhet,
okunnig om denna din härlighet – eller om jag
på skämt förnärmat dig då vi förlustat oss, vi-
lat, suttit eller ätit, ensamma eller i sällskap –
det ber jag dig, du ofelbare, omätlige, att för-
låta!*

*Du är denna världs fader, det rörligas och
orörligas; du är värd dess dyrkan, du den hög-
ste höge.*

*Din like finns inte, än mindre din överman, du
vars makt saknar motstycke i de tre världarna!
Därför bugar jag mig och faller ned inför dig;
jag ber dig, dyrkansvärde Herre, förbarma
dig!*

*Förlåt mig, min Gud, som en fader sin son, en
vän sin vän, en älskad sin älskade!*

*Jag fröjdas att ha sett det som förut inte skå-
dats; dock skälver mitt hjärta av fruktan!*

*Visa mig, min Gud, din andra gestalt: förbar-
ma dig, du gudars herre, världens hemvist!
Med krona, spira och hjulet i din hand:*

sådan önskar jag se dig!

*Antag denna fyrarmade gestalt,
du tusenarmade allskeptad!*

**Ur Bhagavad-Gita kapitel 11 – "Den världsomfattan-
de skeptadens yoga", verserna 36–46.**

Översättning: Martin Gansten

24 juli gick Tigerrörelsen till attack mot flygplatsen i Colombo, en av Sri Lankas mest välbevakade platser.

Uppskjutna fredsplaner

Tigrarnas flygplatsattack överraskade säkerhetsstyrkorna

Natten mot den 24 juli, på dagen precis 18 år sedan den stora pogromen mot tamilerna i Sri Lanka, så tog sig närmare 20 självmordsgerillasoldater in på de militära och civila flygfälten norr om huvudstaden Colombo. Detta var Tigerrörelsens mest välplanerade och spektakulära aktion hittills.

Efter en sex timmar lång ursinnig attack hade de tamilska Tigrarna förstört militära och civila flygplan för hundratals miljoner dollar. Tre av Tigrarna sprängde sig själva och elva sköts ihjäl av de fullständigt överraskade säkerhetsstyrkorna som i sin tur förlorade sju man.

Förklädda till soldater

De tungt beväpnade gerillamännen förklädda till soldater tog sig först in på Katunayakes multiärflygbas med sina raketar, anti-tankvapen, 40-mm granatkastare och maskingevär efter att först ha slagit ut området elstation och klippt sig igenom stängslen runt området utan att ha blivit upptäckta!

Åtta av flottiljens plan förstördes eller skadades. De var fyra Israel-byggda bombustrustade stridsflygplan, en MiG 27, två

stridshelikoptrar och tre mindre övningsplan. En oljedepå sköts också sönder innan männen begav sig mot den intilliggande Bandaranaike International Airport, landets enda internationella flygplats där det vid detta tillfälle endast fanns plan från Sri Lankan Airlines. Fyra av SLAs Airbus förstördes och ytterligare en skadades allvarligt. Därmed var nära hälften av bolagets flotta på tolv plan utslagna.

I den vildsinta eldstrid som följde på attacken dödades inga civila trots att det fanns många hundra skräckslagna turister och andra på flygplatsen. Två civila skadades dock, en inhemsk journalist och en rysk tekniker på SLA.

Ur senaste Amnesty-rapporten (30 maj 2001) om Sri Lanka:

"De som grips av landets säkerhetsstyrkor torteras ofta eller försvinner sedan de satts i häkte. Många av de som försvunnit antas ha torterats till döds i hemliga förvar."

Bedömare menar att denna attack på ett av de bäst bevakade målen i landet måste ha planerats minst ett halvår i förväg. Man menar också att syftet var att försvaga landets luftstridskrafter som Tigrarna haft svårt att försvara sig emot.

Bara några veckor innan attacken den 24 juli så hade Tigrarna protesterat mot regeringssidans "provokativa aggressioner" i en serie flygräder i juni. Men efter attacken mot Katunayake inledde militären förnyade luftanfall mot Tigrarna. Det förmår dock inte dölja de besvärande frågorna om hur ett 20-tal gerillasoldater kunde komma in i flygbasen nära huvudstaden osedda.

Känslig turistindustri

Landets känsliga turistindustri kommer högst sannolikt att påverkas av attacken, och USA har t ex redan varnat för att resa till Sri Lanka. Landets kris- och krigsdrabbade ekonomi räknar med att turismen kommer att halveras. Detta utöver att flygplatsattacken också slog mot ett av landets viktigaste ekonomiska mål med miljardbelopp i rena förluster av flygplan. De utländska investeringarna hade redan före attacken gått ner med 15 procent jämfört med

"Varför aldrig någonsin kritik mot mot LTTE?"

SYDASIEN:s bevakning av konflikten i Sri Lanka ifrågasätts

Vi blev mycket glada över att se ambassadör **Sarala Fernandos** artikel publicerad i nr 1/2001 av er tidskrift. Tidigare har ni enbart publicerat ett pro-LTTE-perspektiv på förhållandena i Sri Lanka från skribenter som **Peter Schalk**, **Thomas Bibin** och **Johan Mikaelsson**. Trots vår organisations protester har ni aldrig publicerat våra korrigeringar av er snedvridna rapportering från Sri Lanka.

Ambassadören gjorde helt rätt i att citera det internationella samfundets syn om att det inte finns något stöd för LTTE:s krav på en separat och etnisk tamilsk stat på Sri Lanka. Det internationella samfundet har upprepade gånger ställt sig bakom Sri Lankas regering och dess försök att lämna över maktbefogenheter för att tillfredsställa både tamilska och muslimska minoritetssträvanden.

Respekterade analytiker som **Dr Rohan Gunaratne** har pekat på att all

kraft nu måste läggas på att tvinga LTTE att ställa om från att vara en krigsmaskin till att bli ett politiskt parti. Precis som PLO måste LTTE ta avstånd från våld och precis som IRA måste man lägga ned (överlämna) sina vapen.

Varför har Schalk, Bibin eller Mikaelsson aldrig någonsin kritiserat LTTE och dess brott mot mänskliga rättigheter då till exempel barn utnyttjas som soldater?

Det är förvånande att skribenter som Schalk, Bibin och Mikaelsson inte verkar vara medvetna om utvecklingen av den internationella rätt som klart skiljer mellan terrorister och "freedom fighters", de som kämpar för självständighet. Bomber mot regeringsbyggnader, ambassader, civila flygplan, internationella flygplatser liksom även utländskt stöd till terrorister är klart och tydligt definierade som handlingar som är föremål för internationellt

fördömande och är förbrytelser emot ett antal internationella konventioner. Konventioner som har undertecknats av FN:s ad hoc-kommitté om terrorism som nyligen haft **Dr Rohan Perera**, juridisk rådgivare i Sri Lankas utrikesdepartement, som ordförande.

Sri Lanka är känt för att ha diplomater med goda, professionella och akademiska kvalifikationer. Peter Schalk som på tamilska hemsidor har skrivit att ambassadörer är "outbildade" måste bli förvånad över att få reda på att vår ambassadörs akademiska kvalifikationer vida överglänsar hans egna.

Kapila Nettikumarge,
ordförande i **Sweden-Lanka Friendship Association for United Sri Lanka**

Fotnot: Ambassadör Fernando har nyligen lämnat posten i Stockholm.

"Vi har inte tagit ställning för någon sida"

SYDASIEN svarar

Av tidskriften SYDASIEN:s målsättning som finns i redaktionsrutan på sidan 2 framgår att vi är fristående från politiska grupperingar, och det håller vi hårt på i redaktionen. Därför har vi aldrig tagit ställning för vare sig regeringssidan eller gerillan i Sri Lanka. Däremot har vi använt oss av många källor för att beskriva den tragiska utvecklingen i landet.

Det handlar om intervjuade människor från alla läger, om andra medier liksom inte

minst om Amnesty International och andra medborgarrättsorganisationer.

Och där har berättigad kritik ofta förekommit, inte bara mot regeringssidans tusentals övergrepp utan också vid flera tillfällen mot gerillan. Det gäller för övrigt också utnyttjandet av barnsoldater.

Detta berörde vi bland annat i SYDASIEN nr 2/00 under rubrikerna "Båda sidor begår övergrepp" och "Barnsoldater kämpar". Under den senare rubriken noterades att

även regeringssidan utnyttjar barnsoldater enligt den internationella kommittén mot barn i krig, CSUCS.

Problemet med **Kapila Nettikumarge** och hans **Sweden-Lanka Friendship Association** är att ivern att försvara regeringssidan gör att man har fel i sak (till exempel om barnsoldaterna), att man bekämpar tidskriften SYDASIEN för uppfattningar den (och inte heller jag som person) har eller har haft, samt att man förtiger alla oräkneliga övergrepp

som ideologiska vänner på regeringssidan begått under årens lopp.

Då hjälper det föga att i och för sig korrekt hänvisa till försöken att tillfredsställa de tamilska och muslimska minoritetssträvandena. Dessa försök har ju misslyckats hittills. Och det är definitivt inte bara LTTE:s fel. Och det var än mindre LTTE som en gång i tiden skapade dessa minoritetssträvanden.

Thomas Bibin
ansvarig utgivare

FORTS.

förra året. Tillgången på el är så dålig att till och med trafikljusen i Colombo får släckas nattetid.

Till råga på allt så drabbades president **Kumaratungas** regerande Folkallians (PA) av ett avhopp redan i juni då en koalitionspartner lämnade samarbetet med PA. Oppositionen begärde då misstroendeavotum och Kumaratunga svarade med att upplösa parlamentet och utlysa en folkomröstning med den luddiga frågan "Behöver landet en ny konstitution?" I den frågan är man inte oenig med oppositionen som dock högljutt protesterar mot presidentens

manövrar för att behålla makten i parlamentet.

Allt detta leder till att utländska diplomater i Colombo betraktar de norska medlingsförsöken att få igång fredsförhandlingar mellan gerillan och regeringen som fruktlösa.

Ensidig vapenvila

Under ett antal månader sen i december förra året hade Tigrarna utlyst en ensidig vapenvila, men tragglandet om villkoren för fredsförhandlingar kom inte till några avgöranden. Tigrarna hade krävt ett icke tidsbegränsat eld-upphör, att den ekono-

miska blockaden mot nordöst skulle tas bort och att förbudet mot Tigerrörelsen (LTTE) skulle återkallas.

Det sistnämnda förbudet tycks ha blivit kärnfrågan där hökarna inklusive det buddhistiska prästerskapet och en "närstående utländsk stormakt" motsatt sig ett legalt LTTE.

Flygplatsattacken lär inte föra parterna närmare varandra, samtidigt som det paradoxalt nog är ännu ett bevis på att en militär lösning på konflikten är fullständig omöjlig.

Thomas Bibin

FOTO JOHAN MIKAELSSON

Amerikanska journalisten Marie Colvin trotsade förbudet mot journalisters närvaro i gerillakontrollerade områden. Detta för att kunna rapportera om hur civila, inte minst barn, drabbas i Sri Lankas östra och norra delar.

Högt pris för journalist

Maria Colvin miste synen efter attack från regeringssoldater

Den amerikanska journalisten Marie Colvin fann sig inte i Sri Lankas förbud mot att besöka Wann i norr.

Men hon fick betala ett högt pris för sitt reportage. Hon är i dag blind på ena ögat.

Väl tillbaka på säker mark konstaterar hon att mycket av det som regeringen säger till utländska journalister om tillståndet i norr är lögn.

Marie Colvin som nu bor i London och jobbar för brittiska Sunday Times gjorde sin reportageresa till norra Sri Lanka i april i år. Hon tog sig med vägisares hjälp i hemlighet genom den lankesiska arméns försvarslinjer in i gerillakontrollerade Wann i norra delen av ön.

44-åriga Marie Colvin är en erfaren journalist och har rapporterat från många av världens krigshärder, alltid med samma engagemang för fred och med en stark vilja att visa krigets fasansfulla effekt på civi-

la. Hon har också fått priser både för reportage och för sitt stora mod som journalist. I år fick hon utmärkelsen "Foreign reporter of the year" av The Foreign Press Association i England.

Sedan 1995 gäller ett regeringsförbud mot att besöka de gerillakontrollerade områdena både i de östra och i de norra delarna.

Tjänstemännen vid Ministry of Defence har endast gjort något enstaka undantag från den regeln, när de har ansett att regeringen har kunnat vinna propagandasegrar genom att få ut reportage som de tror kan svartmåla Tigrarna.

Första utländska journalisten

Colvin fann sig inte i att inte få förstahandsinformation. Hon trotsade förbudet för att få uppgifter om den av Norge initierade fredsprocessen, som annars bara kom via regeringskällor. Hon blev den första utländska reporter som lyckades ta sig in i Wann i.

Det var på väg tillbaka efter en vecka fylld av intryck, möten och intervjuer med

både civila och ledare för Tigrarna som Marie Colvin blev allvarligt skadad.

Hon befann sig vid Parayanlankulam, en halvmil från väggkorsningen i Madhu. Colvin och hennes beledsagare, som var civila tamiler med stor lokalkännedom upptäcktes av SLA-soldater när de nattetid försökte ta sig igenom försvarslinjerna.

Soldaterna tog för givet att det var en gerillaattack på gång och började skjuta. Beledsagarna flydde tillbaka till för dem säker mark. Men Colvin blev liggande i det djupa gräset. Hon låg länge tyst och fundrade på vad hon skulle ta sig till. Till slut beslutade hon sig för att ropa:

"Jag är journalist. Journalist. English. USA", skriver Marie Colvin själv i en artikel i Sunday Times.

Soldaterna sköt då direkt mot Colvin, med både automatvapen och granatkastare. Hon träffades snart av granatsplitter i ena ögat och började blöda ymnigt. Till slut kunde hon genom rop på engelska övertygga soldaterna om att hon var utländsk journalist.

Hon togs bryskt om hand av soldaterna.

Upphävt förbud mot media var ett misstag

I juni i år publicerade regeringens egen dagstidning *Daily News* en artikel som väckte förundran bland journalister.

Enligt tidningen skulle från och med den 17 juli alla journalister få fritt tillträde till både de norra och östra delarna – även de områden som Tigrarna kontrollerar. Detta för att tillåta journalister att inhämta förstahandsinformation.

Men det visade sig någon dag senare att allt var ett misstag. Det blev fel när ett pressmeddelande från Ministry of Defence skulle översättas från singalesiska till engelska.

Nytt är bara att det inte längre behövs tillstånd för att besöka "cleared areas" i Batticaloa, Trincomalee, Mannar och Vavuniya.

Sunday Times of Sri Lankas försvarsreporter **Iqbal Athas** skrev söndagen 22 juli att många utländska journalistkolleger hade hört av sig till honom.

Alla ville göra reportage från de Tigerkontrollerade områdena.

Johan Mikaelsson

JVP demonstrerar med Lenin i spetsen.

Allians ledde till ministeravhopp

Efter en tilltagande politisk kris under sommaren slöt People Alliance-regeringen i september en allians med det vänsterinriktade och singales-nationalistiska JVP (folkets befrielsefront). Sommarens UNP-ledda demonstrationer mot att president **Chandrika Bandaranaike Kumaratunga** upplöste parlamentet (en följd av att Sri Lanka Muslim Congress lämnade PA i våras) under två månader kan därmed visa sig fruktlösa.

Alliansen innebär att Kumaratunga, som hotats av misstroendeförklaring, kan regera i ytterligare ett år. Regeringen har fått göra det med löfte om att under den tiden inte försöka genomföra en lagförändring som ger regionerna självstyre.

Men en ny inre splittring inom PA ledde i mitten av september till ytterligare problem för Kumaratunga. Fyra tidigare ministrar, bland andra **G. L. Peiris**, hoppade av i protest mot den nya alliansen, som de ansåg skulle omöjliggöra en lösning på den etniska konflikten – huvudanledningen till den djupa krisen i Sri Lanka. Och oppositionsledaren **Ranil Wickremasinghe** och hans UNP kan åter vädra morgonluft. LTTE har kallat alliansen mellan PA och JVP "ohelig", och ett hinder för ett återupptagande av fredsprocessen. Tigrarna vill att **Erik Solheim** ska återfå huvudrollen i fredsprocessen. Den politiska framtiden för president Kumaratunga ser onekligen mycket osäker ut.

Johan Mikaelsson

Colvin skriver att hon trodde att soldaterna skulle ta henne någonstans för att skjuta henne. Hon fördes till en upplyst plats utomhus. Hon slängdes på marken och en soldat slet av hennes tröja och en officer började förhöra henne.

"Erkänn att du kom för att döda oss. Erkänn åtminstone att din sida avfyrade granater mot oss först. Det är sant, eller hur?"

"Nej sir, det avfyrades inga skott från vår sida", sa Colvin.

Allvarligt skadad

Soldaterna insåg att hon var allvarligt skadad och hon fördes i militärfordon till militärsjukhuset i Vavuniya och senare till Anuradhapura där en läkare ville avlägsna hennes öga. Hennes lungor hade dessutom blivit vätskefyllda vid explosionen och hon hade andnöd men sinneshärvar att inte låta sig opereras. Hon krävde i stället att bli förd till Colombo för att senare föras till USA.

Till slut kom den amerikanske ambassadören i kontakt med Colvin på ögonsjuk-

huset och först då kände hon sig säker.

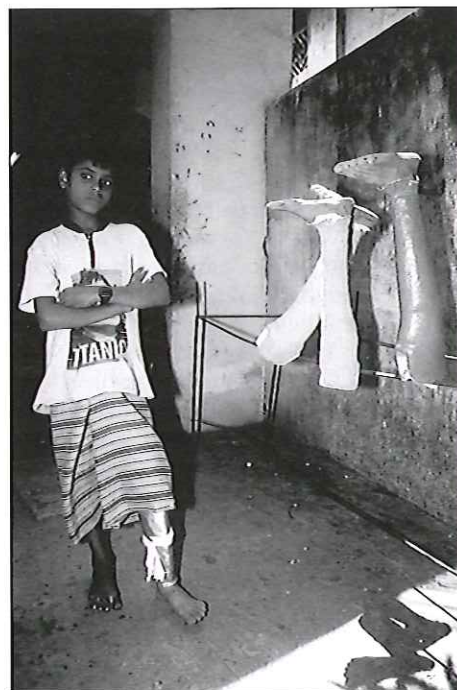
"Sri Lankas regering reagerade med ilska på min närvaro i de tamilhållna områdena i Wannu. Den gav ingen ursäkt. Jag hade inget tillstånd att vistas där och sa därför att jag måste ha en hemlig agenda. Jag hade ingen hemlig agenda. Jag hade en journalisters agenda. Jag begav mig till de gerillakontrollerade områdena för att prata med de Tamilska tigrarna och för att rapportera om en icke känd humanitär kris. Och att rapportera om det är viktigt."

Enligt Colvin är barnen i norr ofta så trötta på grund av näringsbrist att de inte orkar gå i skolan.

Föräldrarna säger själva att de inte håller barnen hemma av rädsla för att de ska tvångsrekryteras av Tigrarna. Det är bara en av regeringens lögnar som döljs väl av medieförbudet. Sri Lankas regering har kritiserat Colvin hårt för att hon trotsade förbudet.

Colvin är i dag blind på ena ögat. Ett högt pris för en journalist med höga ideal.

Johan Mikaelsson

Barnen lider svårt av konflikten i Sri Lanka.

Entusiastisk kamp mot fattigdom

Bangladeshiska NGO:er utvecklas positivt

Förra sommaren besökte Ingeborg Sevastik ett flertal frivilligorganisationer långt ute på den bangladeshiska landsbygden. Grupperna hade ingen inblandning från utländska "experter" utan bestod enbart av bangladeshier som trots många gånger svåra villkor jobbar engagerat för att bekämpa fattigdom och förtryck.

Frivilligorganisationerna, de så kallade NGO (Non Governmental Organizations), har utvecklat sina program framgångsrikt under de senaste fem åren. Kanske spelar FN:s beslut vid Köpenhamnsmötet 1995 en viktig roll.

Då beslutades om en fattigdomsutrottningskamp med syftet att minska andelen människor i världen som lever i total fattigdom till hälften till år 2015. De NGO jag besökte förra sommaren drivs av bangladeshierna själva och står under sträng kontroll av de myndigheter som registrerat dem, så till exempel *Social Welfare of Bangladesh*.

Det tar mycket lång tid innan en NGO blir registrerad och godkänd. En noggrann kontroll av den planerade verksamheten görs. Organisationen trovärdighet och finansieringsplan granskas. Finansieringen sker genom donationer från företag, enskilda personer, islamska församlingar men också genom fonder från t ex EU.

Men för att få dessa registreringstillstånd går dessvärre en hel del pengar i fel fickor eftersom Bangladesh är världens mest korrumperade land. Ska man starta något oegennyttigt förändringsarbete måste man ha uthållighet och en starkt bärande idé samt inflytelserika kontakter.

Min kontaktperson vid besöken var **Rabiul Awal Khan**, en av myndigheten utsedd kontrollperson som har till uppgift att besöka NGO:er och granska räkenskaper, utvärdera verksamheten och göra uppföljningar. Rabiul Awal Khan är universitetsutbildad och väl lämpad för sin uppgift, en sann idealist med sympatisk framtoning.

Jute i stället för plast

Alla landsbygdsutvecklingsprogram är uppbyggda ungefär efter samma plan och innehåller följande punkter:

● **Utbildning och yrkesträning.** Icke-formell utbildning på lämpliga tider för barn, kvinnor och män.

● **Hälsa och miljö.** Ofta familjeplanering (två barn per familj), barnavård, mödrahälsovård, trädplantering, användandet av jutepåsar i stället för plastpåsar.

● **Gruppbildning och motivering.** Sammanhållning och stöd i grupper och kollektiv.

● **Inkomstbringande aktiviteter.** Aktiviteter som fiskodling, banan- och mango-odling, kor som ger mjölk både till näring och till tillagningen av *misty*, en mycket uppskattad bangladeshisk söt efterrätt, höns för äggproduktion, silkesmaskodling, konsthantverk, etc.

● **Självfinansiering via mikrokreditlån.**

● **Hjälp och rehabilitering.** Vid kritiska situationer som till exempel översvämningar, cykloner, akuta sjukdomssmittor, diarrésjukdomar.

● **Vatten- och sanitetsprogram.** Bygandet av särskilda toaletter för att förebygga smittspridning och magsjukdomar; hygienundervisning till mödrar om hur man sköter spädbarn.

● **Framtida planer att jobba med:** Ökamvetenheten om arsenikproblem, barnarbete, trafficking (försäljning av barn och kvinnor till sexjobb i andra länder), *dowry*-system (hemgifte), för tidigt bortgiftande av unga flickor och därmed för tidiga barnafödselar, stärkande av kvinnans roll, stärkande av barnens rättigheter och kamp mot droger såsom rökning, narkotika och hembränd sprit.

De mycket ambitiösa och medvetna programmen tar upp frågor som är helt avgörande för Bangladeshs framtida utveckling. Man måste börja med utbildning och med en förbättring av kvinnans situation – annars är ingen utveckling möjlig.

Vill påverka kvinnor

Rabiul Awal Khan från Dhaka tog under många heta julidagar med mig på kontrollresor och på alla ställen blev vi mottagna som hedersgäster på små kontor med brummande fläktar i taket.

Att få besök av en "foreigner" från Europa som intresserade sig för deras arbete var en stor upplevelse för många. De som tog emot oss var både kvinnor och män, administrativ personal och fältarbetare.

Fältarbetarna söker upp folk i deras hem och undervisar där. De går till alla mödrar

och barn, de ger råd och motivation till skolgång. Framför allt vill man nå kvinnor, eftersom man genom dem bäst kan påverka barnens situation.

Vi fick följa med ut direkt på fältet och se fiskodlingar, papayaodlingar, kvinnokollektiv, skolklasser, biodling med honungsavsmakning och tillverkning av konsthantverk baserad på jute.

Stora upppoffringar

Här följer en presentation av några av de NGO:er vi besökte för att få lite överblick.

Det kan inte nog framhållas hur dessa människor långt, långt ut på landsbygden gör stora insatser och upppoffrar mycket av egen bekvämlighet och egna förmåner, något som tyvärr inte hör till vanligheten i det korrupta Bangladesh. Desto viktigare att de goda exemplen uppmärksammas och uppmuntras i sitt fortsatta arbete.

Pipasa/ People's Integrated Progressive Association for Social Advancement i Jamurky. Jobbar till 90 procent med kvinnor.

Unnayan Darshan Songstha i North pekua, Takterchala Bazar, Mirzapur. Hade en duva som symbol för sin verksamhet. En kvinnlig fältarbetare berättade mycket gri-

I Fulbaria besökte artikelförfattaren (näst längst till höger) frivilligorganisationen Sun Society for Unhappy. Där drivs ett kvinnokollektiv som bland annat sköter om kor.

pande om hur hon motiverar sina medsystror och vilken glädje hon känner när hon når fram.

I en enkel skolsal, i det närmaste ett skjul, träffade jag kvinnor som var så stolta över att de lärt sig skriva sitt eget namn. Kunskap är verkligen en början till förändring!

Sun Shine Development (SSDS) i Telina by, Chiteswari, Tangail. På vägen dit åkte vi genom tropisk, frodig skog med jackfruktträd fulla av stora mogna frukter, bambubestånd, risfält och en oerhörd grönska överallt. Trots den vackra omgivningen rådde här en kamp för livet för befolkningen. Oxar drog vagnar lastade med timmer. Män drog tungt lastade vagnar. Bredvid åkte vi i vår minibuss.

De sista tre kilometrarna tvingades vi dras i riksha av tre magra män eftersom vägen var lerig och hal. Skammen grep tag i mig, men denna färd gav männen mer än en dags inkomst.

Regnet öste ner hela tiden. Vi åkte förbi små byar, där männen satt i testånd och pratade. Alla tittade på mig, en stor, vit utlänning, men på ett värdigt sätt. På fälten plöjde män med träplogar, vattenbufflar betade och svalkade sig vid och i vattnet.

En typisk bangladeshisk landsbygd – så vacker och rik natur, men tyvärr så fattig.

Även här såg vi på räkenskapsböcker, bjöds mango att svalka oss med och fick information om det viktiga arbete som pågår.

Som kvinna gladdes jag åt hur mycket man satsar på förbättring av kvinnans villkor här som på alla andra NGO:er. Till exempel har 2 000 personer fått hjälp med mikrokreditlån för till exempel höns- och ankuppfödning, rikshakörning, fiske, fruktträdsplantering.

Swadesh Development Association, Jamurky, Tangail. Här jobbar man med ett speciellt silkesmaskodlingsprogram. Tanken är att klara allt själv. Man odlar de träd som silkesmasken lever av – sedan skall man själv sköta framställningen av silke. Dessutom gör man stora fina jutemattor i klara starka färger som man själv tillverkat av växter. Efterfrågan på dessa mattor är så stor så att man inte hinner med alla beställningar.

Sun Society for Unhappy And Needy, Fulbaria, Savar. Jobbar mycket med koskötsel. Vill även hjälpa handikappade, något som är ovanligt i Bangladesh. Här besökte vi två skolklasser där barnen stolt re-

dovisade att de kunde räkna till tio. Skolsalen var ett kallt skjul med långa träbänkar.

Rural Agriculture Development Society (RADS) i Griamandanga, Tungpara, Gopalganj. För att komma hit åkte vi med en fullastad färja över floden Padma. Det här är en extra intressant by, för här föddes nämligen nationalhjälten **Sheikh Mujibur Rahman** och vi fick besöka hans hem, numera en stor och fin minnesanläggning. Mest fängslande var dock att vi på NGO:n träffade en 83-årig man, **Sheikh Shadat Hossein**, som varit barndoms- och ungdomsvän med Sheikh Muj. Denne 83-åring hade examen från universitetet i Calcutta och han sade skrattande: "I am lucky, I am lucky from the beginning".

Tillsammans med mina bangladeshiska vänner sedan många år startade jag själv en NGO för fem år sedan: **A Step For Development** i Mirzapur, Tangail. Den har precis fått godkänt av myndigheterna så nu kan arbetet fortsätta utan oro och i den positiva anda som genomsyrar så mycket av frivilligarbetet.

Drivs i enlighet med Koranen

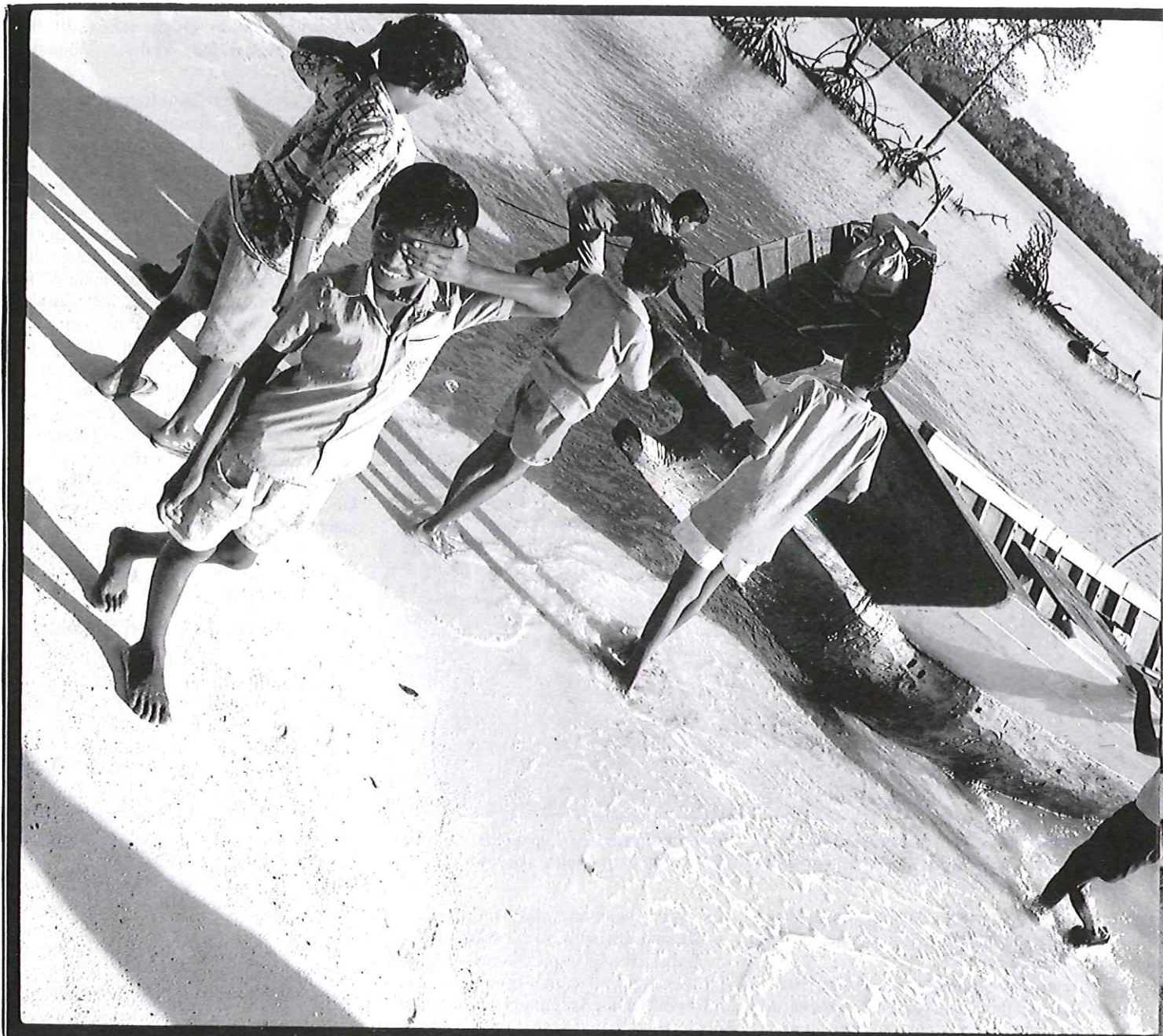
Slutligen ska jag nämna ett extra intressant NGO: **Islami Kallan Songstha**, i Pakulla, Mirzapur, Tangail. Den drivs helt enligt islamsk ideologi, direkt efter Koranens bud om allas lika värde. Ingen ränta på lånen tas ut. Män talar med andra män i moskén om att man måste vara rädd om sina kvinnor och att Allah tillåter barnbegränsning – en familj på två barn ger ett bättre liv. Skolstipendium ges till fattiga barn, medellösa får bidrag till begravningar och man hjälper fattiga flickor att gifta sig med bra män.

Medlen kommer från egna donationer och från rika personer med dåligt samvete som vill hjälpa fattiga. Jag tror att det är ett bra grepp i ett muslimskt land att utvecklings- och förändringsprogram utgår från och har rötterna i den egna religionen, då litar befolkningen på vad som sägs och kan kanske lättare acceptera vissa förändringar. Detta är fjärran från muslimsk fundamentalism, det är i stället muslimsk progressivitet och det är viktigt att framhålla att den finns. Dessutom tillfredställer det mig att inga självutnämnda europeiska experter ingår.

Det känns hoppfullt inför framtiden att besöka dessa NGO:er, även om jag inser att det kommer att ta tid och krävas mycket arbete och uthållighet och att det är avhängigt av att personer, organisationer och fonder är villiga att investera pengar i dessa överallt pågående projekt.

Bangladesh är kapabelt att lösa sina egna problem bara människor får chansen. Det stora problemet som jag ser det är den enorma korruptionen och den politiska instabiliteten.

Ingeborg Sevastik

Den största dunghien på hela ön. Det är tidig morgon och den alldeles nyttillverkade båten har precis sjösatts.

Det hotade paradiset

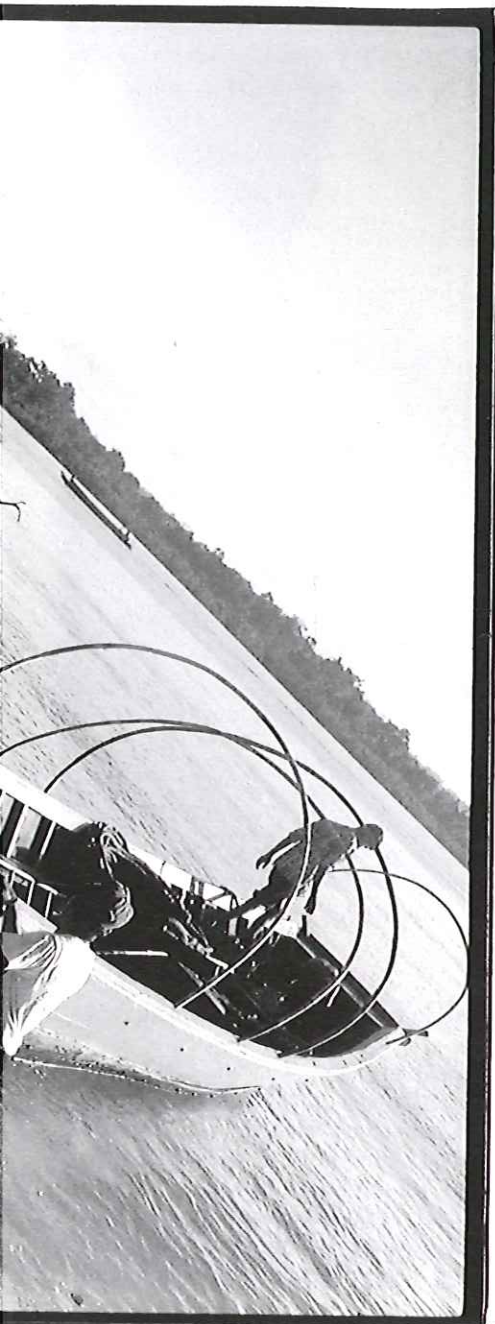
Andamanerna kräver varsam behandling

Indiska ögruppen Andamanerna har allt en naturälskande äventyrsresenär kan kräva.

Det är besvärligt att ta sig hit. Ögruppen är i det närmaste oexploaterad. Naturen är otämjd. I de vidsträckta regnskogarna och korallreven finns unika djur och växter.

Men på Andamanerna blir det uppenbart hur den framträngande civilisationen hotar det känsliga ekosystemet.

Det blir en tidig kväll. På Andamanerna är dygnets ljusa timmar värdefulla. Väckarklockan ringer tidigt den här morgonen. Taxi till hamnen. Kampen om färjebiljetterna blir precis lika hård som väntat. Fördelen med att ha en bulvan är att man kan sitta och se på kaoset runt försäljningen. Det är för tidigt att trängas.

Klockan är sex på morgonen och färjan från Andamanernas huvudstad Port Blair till ön Havelock ska strax avgå.

– Chai, chai, ropar en pojke i femtonårsåldern.

Om och om igen samma fras. Tills någon köper. På pakethållaren till sin cykel har han en behållare med te, inlindad i handdukar för att hålla värmen.

Han har varit uppe sedan solen gick upp och han har på ett par timmar lyckats sälja ett sjuttiofem muggar med te till resenärerna.

Båtspojkarna lossar trossarna från förhöjningen på kajen. Ett signalhorn ljuder med ett flyglarmsliknande ljud. Pojken säljer en sista mugg till en man på färjan. Avståndet mellan färjan och kajen växer. Ett tvårupiersmynt faller ned i vattnet när de sträcker sig mot varandra. Med viss möda lyckas de i sista stund göra upp affären.

De som har lyckats komma över en biljett i tumultet runt biljettförsäljaren är glada att vara ombord. Andra står besvikna

kvar på land. Människorna som samlats på kajen tittar länge efter färjan. Barnen vin- kar. Teförsäljarna dricker själva en kopp.

Det är 58 kilometer till ön Havelock. Hela ökedjan, det vill säga både Andamanerna och Nikobarerna, består av drygt 300 öar. Den sammanlagda ytan motsvarar tre Gotland. Merparten av invånarna bor på Södra Andaman där Port Blair ligger. Staden har ungefär 100 000 invånare, men ingen vet det exakta antalet. Det tycks växa från ena dagen till den andra.

– De flesta turister som kommer till Andamanerna brukar stanna tre fyra dagar i Port Blair och sedan röra på sig till någon av de mindre öarna, där det är betydligt lugnare, säger schweizaren Ueli Failer.

Han breder ut en filt på däck och lägger sig ner och läser en bok. Han har precis kommit tillbaka till Andamanerna för säsongen. När monsunperioden kommer, åker han till Schweiz. Tillsammans med en vän, även han schweizare, driver han en dykshop på Havelock. De är i full gång med att installera verksamheten på en ny plats. Sin förra dykshop fick de lämna Hals över huvud i slutet av förra säsongen på grund av en konflikt som de inte lyckades lösa.

Hög med dokument

Vardagsbekymren handlar annars mest om en kamp mot byråkratin. Ueli Failer berättar långa historier om det tidskrävande trixandet för att få de rätta tillstånden och de rätta underskrifterna.

– Jag har en sån här hög med dokument, säger han och mättar fyra decimeter mellan händerna.

– Habellock, ropar plötsligt en ung pojke. Han står vid färjans reling, pekar och tittar upp.

– Beautiful, säger han och ler blygt.

I Havelock vilar ett lugn. Andamanernas själ finns i den orörda naturen. Korallrev och regnskog. Ön är knappt 20 kilometer lång och vid strandkanten växer fortfarande mangroveträd. Motorerna går på lågvarv när färjan sakta närmar sig den korta kajen.

Havelock har ingen lång historia av civilisation. Tills för bara ett par decennier sedan bodde inga människor här. Men nu är marken bruten. Där regnskogen en gång var tät och ogenomtränglig håller ett jordbrukslandskap på att växa fram.

Färjan angör hamnen. När passagererna ska stiga i land utbryter tumult. Alla vill av först. Samtidigt försöker de som väntat på kajen ta sig ombord på färjan, som ska gå tillbaka till Port Blair.

– Så här är det jämt, säger Ueli och skrattar.

På kajen kontrollerar allvarliga poliser alla utlänningspass. Precis som vid ankomsten på flygplatsen i Port Blair måste man här visa sitt RAP, tillståndet för att vistas i skyddade områden.

Stränderna på Havelock är nummerade.

Stranden närmast hamnen heter Nummer ett. Totalt finns det sju. Nummer ett och Nummer sju är de viktigaste. Till lands är det 17 kilometer mellan dem. Nummer tre visar sig småningom också vara viktig. Där ligger marknaden.

Ett stenkast från Nummer ett ligger dykshopen inkvarterad i en byggnad som mest liknar en norrländsk lada. Den ligger nära ett litet pensionat precis vid strandkanten, därav namnet: Maya Seaview. Här finns också en enklare restaurang. Mat, husrum, dykshop och hav – allt inom 40 meters avstånd.

Många dykare stannar till här några dagar innan de beger sig vidare till Nummer sju, den vackra stranden. Stranden vid Nummer ett är ingen strand att bada vid. Glaskross och soprester vittnar om total avsaknad av fungerande sophantering. Här samlas också traktens mest luggslitna hundar för att göra upp räkningen med varandra. En flock svarta getter tuggar i sig av sopresterna, även om de tycks föredra kokosnötter. Här ligger också *dunghie*-båtarna som dykarna och yrkesfiskarna använder för att ta sig ut till de omkringliggande reven.

Snorkling är ofta ett väl så bra sätt att beskåda livet under ytan. Vid hamnen håller många av traktens fiskare till och på eftermiddagarna då de oftast är sysslolösa kan de för ett par hundra rupier låta sig övertalas att köra ut till fyren, där det närmasterevet ligger.

Efter en tid vid Nummer ett lockar de omtalade paradistränderna på andra sidan ön. Jungle resort ligger verkligen vid vägens ände på Havelock Island. Väl dolt inne bland träden, som en del av växtligheten, står ett tjugotal bungalows precis i gränsen till regnskogen. Lite närmare stranden finns ett antal enklare hyddor och i mitten av den lilla byn ligger restaurangen. Ur högtalarna strömmar melankolisk housefusionjazz. Några gäster spelar schack, andra läser eller sitter och pratar lågmält och dricker te eller kaffe.

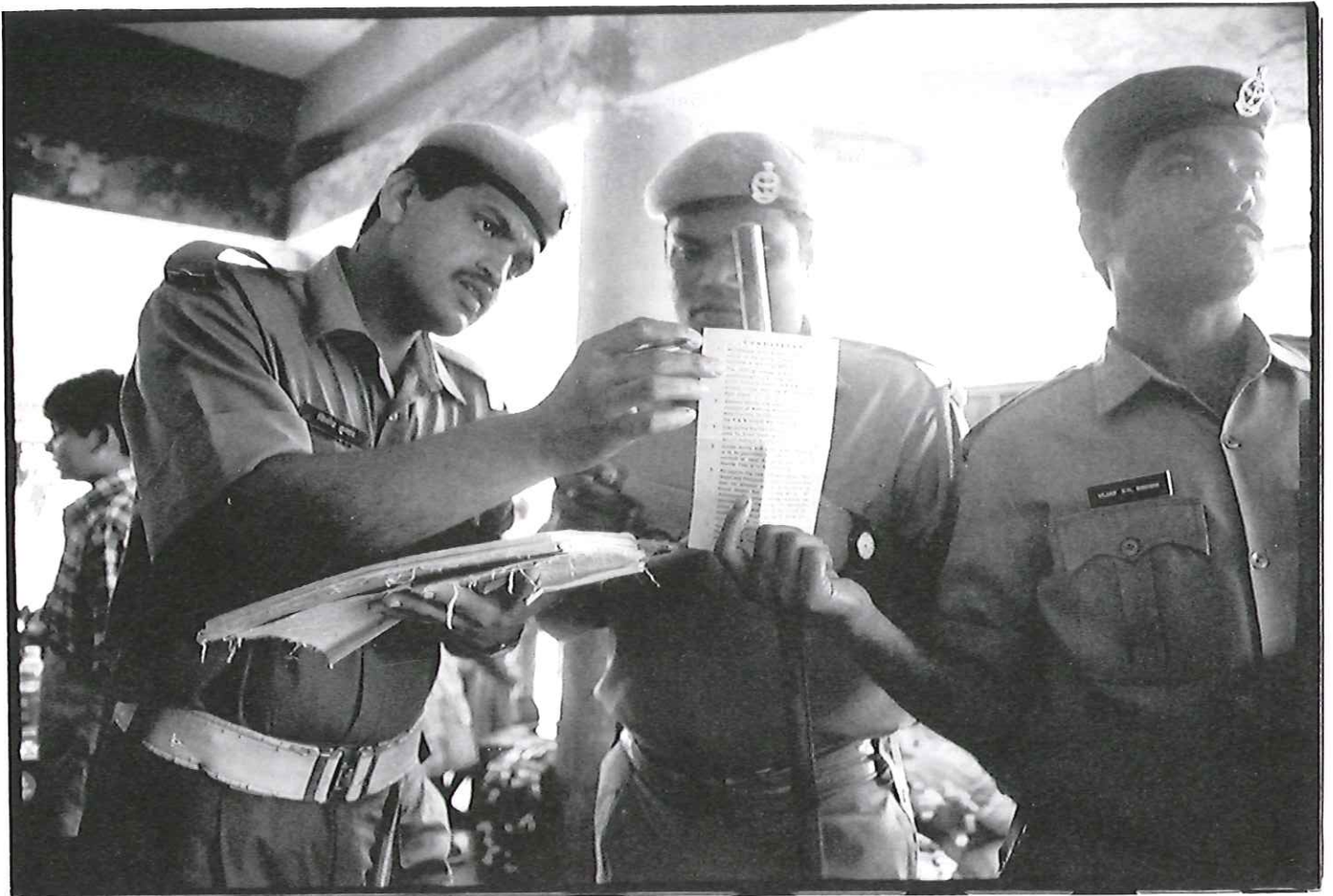
Kan inte hindra besökare

Vid ett av borden sitter **Susheel Dixit**, Jungle resorts chef. Han är född och upp- vuxen på Andamanerna, men har bott länge i Europa innan han vände hem igen. Han har en klugen inställning till strömmen av utländska turister, som ökar från år till år.

– Vi kan inte hindra besökare från att komma hit. Anledningen till att vi började bygga det här stället för fyra år sedan är att vi vill att turismen ska ske på ett bra sätt. Vi vill inte att det ska växa upp fula cementkomplex, säger Susheel Dixit och tar en klunk kaffe från stengodsposslinet.

Han är aktiv i lokalpolitiken och försöker påverka besluten så att miljön inte påverkas mer än nödvändigt. I Jungle resort bestämmer Dixit och sopsortering är en

VÄNDI

Indiska poliser kontrollerar de utländska resenärernas papper innan färjan ska avgå. Förutom visum till Indien, krävs ett Restricted Area Permit för att vistas på Andamanerna.

FORTS.

självklarhet här. En enda plastpåse i havet kan leda till döden för en havssköldpadda. Han försöker också påverka folk på andra platser att sortera sopor, i alla fall glas, metall och plast. Men egentligen är det bara att flytta problemet. Soporna skickas tillbaka till Port Blair, där det inte finns någon riktig soptipp och inte heller någon sopförbränning.

– Vissa restauranger tömmer sina skit-tunnor rätt i havet. Det skapar inte förutsättningar för någon långsiktig hållbarhet. De sågar bara av den gren de sitter på. De måste lära sig att ta bättre betalt av turisterna, då skulle de också få råd att bygga riktiga toaletter, säger han.

Campar på förbjudna platser

Turismen fördjupar miljöproblemen på många sätt. Backpackers campar där det egentligen är förbjudet att vistas. De gör upp eld och skräpar ned. Om de mot förmodan upptäcks av polisen bötfälls de sällan. Ska turismen öka måste det ske på ett ansvarsfullt sätt. Och inflyttningen från fastlandet måste upphöra.

– När någon öppnar en liten te-shop vid vägen och tar med sig sin boskap så skövlas skog utan att någon kan kontrollera det. Så jag kan inte förstå varför myndigheterna är så ivriga att bygga vägar. Vi behöver ju regnskogen. Och turisterna kommer bara hit så länge det är vackert.

Dixit dricker upp sitt kaffe, klickar igång sin svarta Enfield och ger sig iväg till marknaden. Housefusionjazzen ger en märklig känsla i djungeln. Ovanför regnskogen tornar mörka moln upp sig på himlen och snart piskar ett kraftigt regn mot trätaget. Efter regnskuren och ytterligare några bananpannkakor och flera koppar kaffe har det hunnit mörkna. Stigen till vår bungalow är en kullerstensgata, där stenarna är de hårda, bruna skalerna av kokosnötter och mellan dem ligger vit korallsand. I den fladdriga ljuskäglan från ficklampan syns plötsligt en stor tusenfoting. Den är nära tre decimeter lång, och har sökt sig upp ur sin genomdränkta håla i marken. Den ringlar fram på stigen, precis framför fötterna. Efter att ha hört berättelser om hur giftiga dessa små varelser är och hur ont det gör att bli biten, får den givetvis företräde.

Från Jungle resort är det bara ett par kilometer till de platser där skogsarbetarna fäller regnskog. Fågelvägen. Till fots är det längre.

Några barn leker på de gröna kullarna, där skogsarbetarna har sina enkla bostadshus. Barnen pekar på en liten öppning in i skogen. Det är där deras pappor håller till. Arbetselefanter och skogsarbetare har trampat upp en stig, som mer liknar en lerbäck än en stig. Det är kuperat och vandringsgenom regnskogen tar två timmar.

Ödlor av olika form och storlek klättrar på trädstammarna och fångar uppmärksamheten. Högre upp syns ibland sjungan-

de och skränande fåglar, bland annat papegojor.

Strandvegetationen tar vid och knäformade rötter från orange mangrove sticker upp ur leran. Små vinkarkrabbor hälsar välkommen. Åtminstone ser det så ut. De viftar om och om igen med ena klonen som är röd och kraftigt överdimensionerad. Men så fort de känner skakningar i marken efter fotsteg, springer de ner i sina hålor i lerjorden.

Regnskog avverkas

Närmare stranden breder stora snäckbankar ut sig bland mangroverötterna. Mellan träden skymtar ett par skogsarbetare och en arbetselefant. De har lunchrast och elefanten, en 23-årig hona, får äta ur en säck som en av männen håller i. Den andra mannen har en två meter lång såg hängande på axeln.

Efter vila kommer arbete och elefanten får släpa ut grova trädstammar i vattnet. Med rep vinschas stockarna sedan hundra meter ut, till lastbåten, som snart är fullastad. Avverkning av regnskog väcker frågor om framtidsutsikterna för världens natur. Vi söker svar hos myndigheter och oberoende forskare i Port Blair.

Statsägda Chatham Sawmill ligger på en udde några kilometer utanför Port Blair. Här sågas timmer från Andamanernas regnskogar. Det transporteras sedan med båt till Chennai, staden som fortfarande of-

En liten affär nära Aberdeen market i Port Blair.

Med snabeln skjuter en arbetseläfant en trädstam framför sig. En bit ut från stranden väntar en båt som ska transportera timret till Chathams sågverk i Port Blair.

ta benämns Madras, en kvarleva från kolonialtiden.

Besökare kan gå på en rundvandring i sågverket, men det är förbjudet att fotografera. Några av de 900 arbetarna jobbar som snickare. De tillverkar mest möbler som ska brukas på Andamanerna, bland annat skolbänkar. Fällandet av regnskog ska upphöra. Tanken är att skogsarbetarna i framtiden ska exportera förädlade produkter, i stället för virke.

Vice vd:n **Gopal Singh** är född i Port Blair och har jobbat 25 år på sågverket. Hans kontor är sparsmakat inrett. På de ljusblå väggarna hänger två fotografier, ett flygfoto på sågverket och en bild på **Nehru**, Indiens förste president.

– Han var en mycket bra president. Jag beundrar honom, säger Gopal Singh.

Känns som ett eget land

Andamanerna tillhör Indien, men känns lite som ett eget land. Det är inte alls lika hektiskt som på det tätbefolkade indiska fastlandet, människorna är lugnare och här

ser man inte till en enda tiggare.

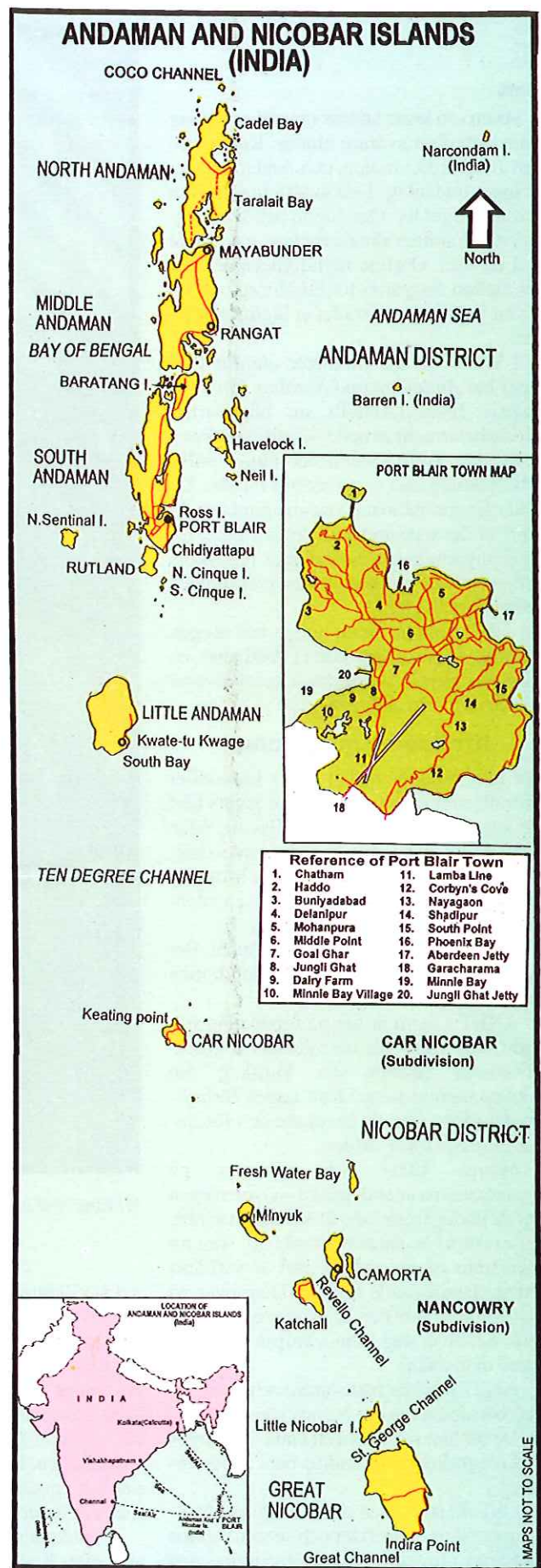
Gopal Singh säger att han inte kan tänka sig att bo någon annanstans i Indien, och han erkänner att han oroar sig mycket för miljön.

– När jag var ung brukade det regna tio månader om året. Men nu är regnperioden bara sex månader. Då var naturen fantastisk. Nu är det inte lika bra, det måste bero på att vi har huggit ned så mycket skog. Det är bra att det har införts restriktioner på att hugga timmer, säger Gopal Singh.

Klimatförändringarna märks också i meteorologernas statistik. Det brukade regna sex meter per år. Nu regnar det bara drygt tre meter.

Sågverkets produktion har halverats un-

der de senaste åren, till 12 000 kubikmeter timmer per år. Vissa trädarter är helt fridlysta. Sågverket bedriver arbete med att utveckla återplantering, men det är svårt att få plantorna att överleva.

Andamanerna = Gotland x 3.

FORTS.

Även om lagar ändras i positiv riktning finns betydligt svårare hinder. Korruptionen är utbredd i Indien, och Andamanerna är inget undantag. Den svarta marknaden lever sitt eget liv. Om någon behöver bygga en båt anlitas skogsarbetare som sågar ned ett träd. Oärliga myndighetspersoner ser mellan fingrarna för ett bidrag och utfärdar papper på att trädet är lagligt nedsågat.

I Wandoor, 20 kilometer utanför Port Blair har *Andaman and Nicobar Environmental Team* (ANET) sitt högkvarter. Medarbetarna är oroadade för att den framträngande civilisationen ska tränga undan urbefolkningarna och förstöra miljön. De sätter fingret på många ömma punkter. År 2001 är det sista året som det är tillåtet för skogsmyndigheten att avverka regnskog. Enligt ett regeringsbeslut ska avverkningen sedan upphöra helt.

– De borde ha slutat hugga ner skogen för länge sedan, säger **Harry Andrews**, en forskare från Chennai som är specialiserad på saltvattenskrokodiler.

Krokodiler in i hamnen

För inte så länge sedan fanns krokodiler överallt runt öarna, men de har jagats hårt för sitt skinn och nu är de sällsynta. Men bara en bit bortanför hamnen, inte långt från forskningsstationen simmar krokodiler. Vanligtvis ligger de gömda i vattenbrynet i skydd av mangroverötter.

– Ibland tar de sig ända in i hamnen. Det händer att de tar en och annan hund, men människor går vanligtvis säkra.

ANET:s team är ute på forskningsexpeditioner i upp till tre månader i sträck. Forskarna besitter stor kunskap om Andamanernas natur. Kunskapen förbryllar naturintresserade besökare och fördjupar intresset för världen.

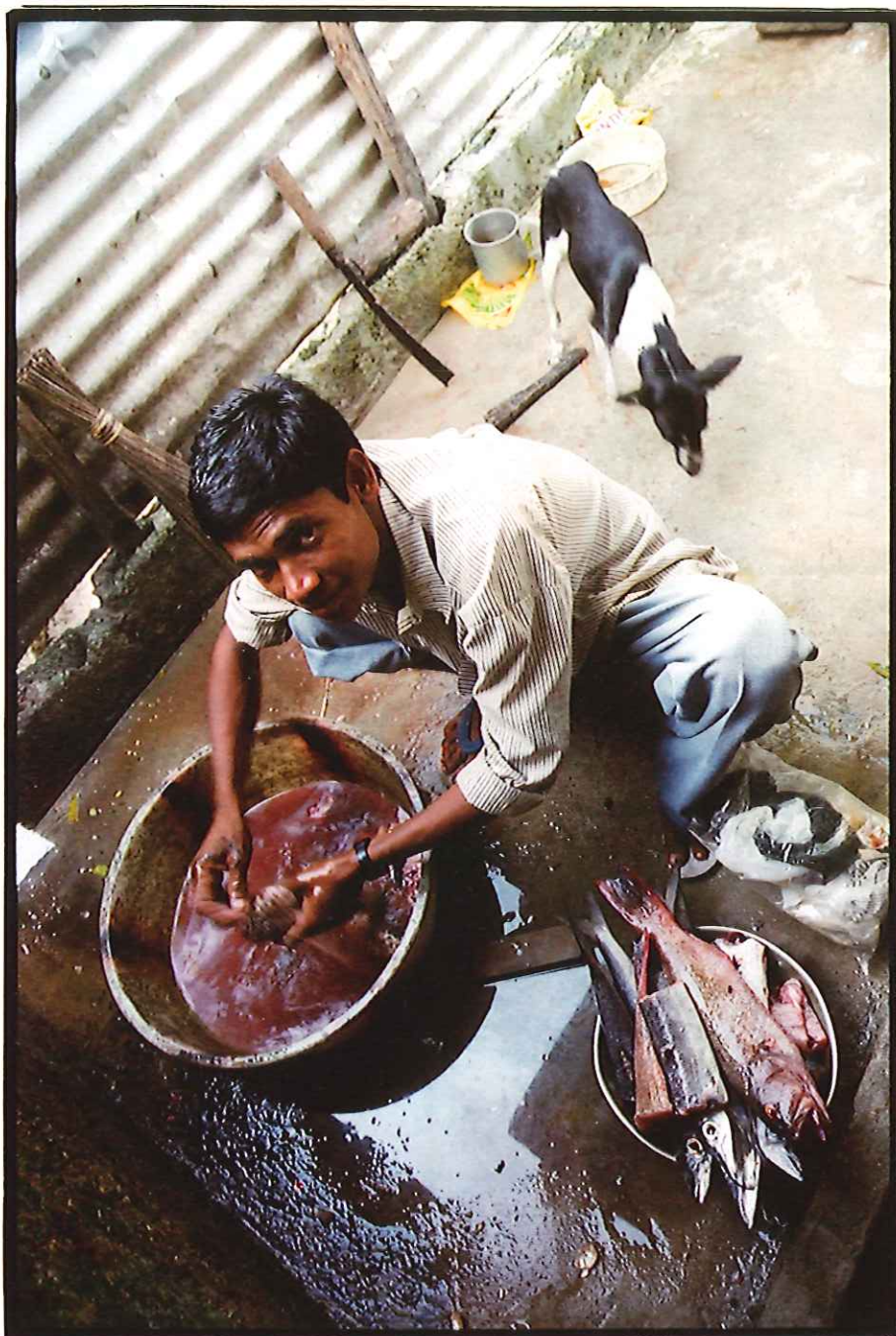
Många växt- och djurarter på Andamanerna är endemiska – i isoleringen har de under årens lopp utvecklat en särart. Ett exempel är jätterövarkrabban, som nu bara finns på en enda ö. Det är världens största landlevande krabba. Den lever på kokosnötter, som den knäcker med kraftiga klor. Krabban sägs kunna knipisa av armen på en människa.

ANET utbildar både lärare och skolbarn i att bli medvetna om öarnas känsliga miljö. De får lära sig att om ett enda träd huggs ned i regnskogen förändras hela ekosystemet.

– Vi vill att barnen ska få fördjupad kunskap om djur och växter och se sambanden i naturen. Om mangroveskogen huggs ned dör även koraller i havet, eftersom sand och partiklar från land kväver korallerna, förklarar Harry Andrews.

Barnen får bland annat återplantera mangroveträd och de påverkar också vuxna att sätta stopp för förstörelsen.

En forskare med bas i Port Blair är mycket misstänksam när en utländsk jour-

Middagsfisken sköljs på baksidan av en liten restaurang på Havelock Island.

nalist vill intervju honom. Han får syn på Lonely planet-guiden i min väska. "Cyniska böcker om 'how to fuck up a country'", som han beskriver dessa böcker. Han läser stycket om Andamanerna och konstaterar att det som stod där var bra, både vattentätt faktamässigt och kritiskt mot statsmakten. Efter en stund pratar han öppet, men poängterar att han inte vill skylta med sitt namn.

– Andamanerna är Indiens andra polisstat, efter Kashmir, säger han.

"Invandringen borde stoppas"

Det kan betyda slutet på hans verksamhet om han berättar sanningen, som han ser den. Han återkommer hela tiden till en springande punkt: befolkningsökningen. Invandringen borde ha stoppats för länge sedan. Enligt officiella siffror har

Andamanerna drygt 350 000 invånare. Han hävdar att det är fler än 600 000.

– Det är bara att se när färjorna kommer. Varje gång kommer det 100 immigranter från fastlandet. De vet att det är högre levnadsstandard här ute. Och myndigheterna stoppar det inte, säger forskaren.

För myndigheterna är det svårt eller omöjligt att reglera folkströmmarna. Indiska medborgare har en lagstadgad rätt att bo var som helst i landet. Samtidigt ansvarar myndigheterna för att skydda miljön. Ekvationen går inte ihop. Dessutom förekommer omfattande illegal invandring från andra länder. Det händer att indiska flottan, som har stora baser i Andamanerna, skjuter illegala invandrare från Burma, som flyr från fattigdom, svält och förföljelse i sitt hemland.

Konflikten mellan natur och civilisation

märks tydligast i mötet mellan urinvånare och nybyggare. Forskaren anser att regeringen har visat sig helt oförmögen att hantera frågan ända sedan Andaman Trunk Road byggdes 1985.

Vägen sträcker sig rakt genom regnskogen på två av Andamanernas tre stora öar, rakt igenom det landområde som tillhör jarawa, den största av Andamanernas fem olika stammar av urbefolkning.

– **Indira Gandhi** sa att ett sådant vägbygge får ske över min döda kropp. Och så blev det. Hon var den sista politikern på fastlandet, som var genuint intresserad av Andamanerna, säger han.

Jarawa är en negroid stam, som i dagsläget har cirka 200 medlemmar. Skogsarbetare huggar ned skogen runtomkring dem. Deras land kallas reservat av den inflyttade civilisationen, och reservatet krymper hela tiden. Även om myndigheterna har etablerat en fungerande kontakt med jarawa så händer det fortfarande att skogsarbetarna och deras maskiner möts av pilar från djungeln. Det är flera år sedan någon skogsarbetare dödades, men urinvånarnas pilar talar sitt tydliga språk: "Lämna oss och regnskogen i fred".

En vecka tidigare skötsen tjuvskytt som gick in i jarawas område ihjäl. Det är ett sundhetstecken, enligt forskaren, eftersom jarawa och andra stammar inte klarar att överleva i den civiliserade världen.

Vill leva ostört

Fientligheten mot inkräktare visar att de vill leva ostört, i samklang med naturen, så som de kunde göra före civilisationens ankomst. Turismen skulle kunna vara en positiv kraft för urbefolkningen och naturen. Men turisternas nyfikenhet i kombination med okunskap kan påskynda stammarnas utrotning.

– Jag läste i en tidning om ett utländskt par som hade träffat några jarawas. De berättade för reportern att det hade varit en andlig upplevelse för dem. Och det var en bild där turisterna och jarawa-medlemmarna kramade om varandra. Jag skulle vilja kräkas på såna turister, säger mannen.

Japanernas roll väcker heta känslor

Namnet Andamanerna härstammar från den hinduiska apguden Hanuman. Legender säger att Hanuman skickades ut av kung Shri Ram, som planerade en attack mot Sri Lanka från Andamanerna. Innan kontakten med europeiska kolonisationer levde människor här som samlare och jägare. Redan i den grekiske historikern **Ptolemaios** böcker på 100-talet efter Kristus förekom Andamanerna och fick beteckningen kannibalernas land. Och **Marco Polo** kallade Andamanerna för huvudjägarnas land, men tvärtemot många legender besökte den berömda upptäcktsresanden aldrig Andamanerna.

På 1700-talet tog sig *marathas*, en stam från det indiska fastlandet hit, och slog ned sina bopålar. Den engelska kolonialmakten inrättade 1858 en straffkoloni på huvudön. Med tiden fick både tjuvar och frihetskämpar husera på det gigantiska Cellular Jail som byggdes i Port Blair. Öarna kallades av indierna på den tiden Kali Pani eller svart vatten. Under andra världskriget intog japanerna ögruppen. Öbor började föra gerillakrig mot japanerna, medan andra såg dem som frigörare från britten. Än i dag kan meningsskiljaktigheter om japanernas roll väcka heta känslor till liv.

Sedan Indien blev självständigt 1947 styr centralmakten i Delhi över ögruppen. Det största problemet är en ohämmad invandring från fastlandet, som hotar att förstöra det sköra ekosystemet. Men än i dag är 250 av öarna obebodda.

Trots att det är totalt förbjudet, så förekommer det safaris där besökare betalar mycket för att få se jarawa.

Regeringens politik är kliven. Vissa myndighetspersoner vill att stamfolken ska få fortsätta leva i regnskogen, skyddade från civilisationen. Andra vill civilisera dem och inlemma dem i det moderna samhället, trots att varje sådant försök har visat sig förödande för stamfolken.

Längst uppe på en av de många kullarna i Port Blair har myndigheterna sitt högkvarter. Ovanför en dörr på en oansenlig träbyggnad hänger en handskriven skylt som förklarar att här ligger myndigheten för stammarnas välbefinnande.

Chefen **Amarnath R Talwade** blev förflyttad från en tjänst i Tihar-fängelset i New Delhi, Asiens största fängelse. Han har bara haft jobbet i ett halvår. Ingen av hans företrädare i myndigheten har suttit länge på posten.

– Jag är rädd för att tala med journalister. Den här frågan blir ännu känsligare om man skriver om den, säger Talwade.

När han väl börjar börjar svara på frågor i stället för att själv ställa frågor, visar sig klivenheten. Stamfolken får själva avgöra om de vill söka sig till civilisationen. Talwade säger att han besökt alla stammar och han känner djup vördnad inför deras sätt att leva.

– Skogen är allt för stamfolken. Den ger dem skydd och förser dem med allt de behöver. De är lyckliga och har inga problem. Självklart reagerar de när människor inkräktar på deras land, säger Talwade.

Undviker känsligaste frågan

Men den känsligaste frågan undviker han hela tiden: Kommer regeringen att verka för att låta stammarna leva isolerade – det som enligt antropologerna är stamfolkens enda räddning.

Solnedgången syns inte från Bay Island Hotel i Port Blair. Hotellet har skugga från tidiga eftermiddagen. Men både Chatham Sawmill och lilla Ross Island skymtar från den ödsliga utomhusbaren. På Ross Island hade engelsmännen sitt högkvarter fram till 1941, då ön skakades av en kraftig jordbävning. Ön, som en gång kallades "Österns Paris", är numera mest ett monument över mänsklighetens, eller kanske snarare det brittiska imperiets, förgänglighet. Av de ståtliga stenbyggnaderna återstår bara ruiner, täckta av slingrande trädrötter.

– Sorry sir, no tonic water on the Andaman Islands, säger bartendern, som är säsongsarbetare från Mumbai.

Det blir en gin och sodavatten, ett drinkrecept som inte finns på någon hederlig bartenders repertoar. Men man måste ibland nöja sig med det som bjuds. Inte bara på Andamanerna.

Johan Mikaelsson, text och foto

Klimat, säsong

Bästa tiden för ett besök är mellan december och april. Sydvästmonsunen infaller maj-juni och nordvästmonsunen november-december. Temperaturen är mellan 23 och 31 grader och luftfuktigheten kring 80 procent. Regnskurar nästan dagligen.

Resa hit

Reguljärflyg med Jet Airways och Indian Airlines går från Chennai (Madras) och Kolkata på indiska fastlandet.

Antalet flygresor är begränsade och bör bokas i god tid. Tur och retur kostar cirka 4500 kronor. Färja från Chennai eller Kolkata kostar från 250 kronor enkel resa. Men resan tar tre dagar.

Bananpannkakor och grillad fisk

Boende

I Port Blair finns många hotell att välja mellan. Från dyra och lyxiga Bay Island Hotel (500 kronor per natt per person i dubbelrum) till fullt dugliga Holiday Resort som har TV, dusch och AC för drygt 100 kronor per person och natt i dubbelrum.

Enklare boende går att få för 30-40 kronor per natt. På ön Havelock kostar en bungalow vid strand nummer sju 700 kronor per natt.

Transporter

En moped kostar ungefär 50 kronor per dygn att hyra. I Port Blair kostar taxiresan oftast un-

der en femma. Med buss åker man för någon krona.

Mat

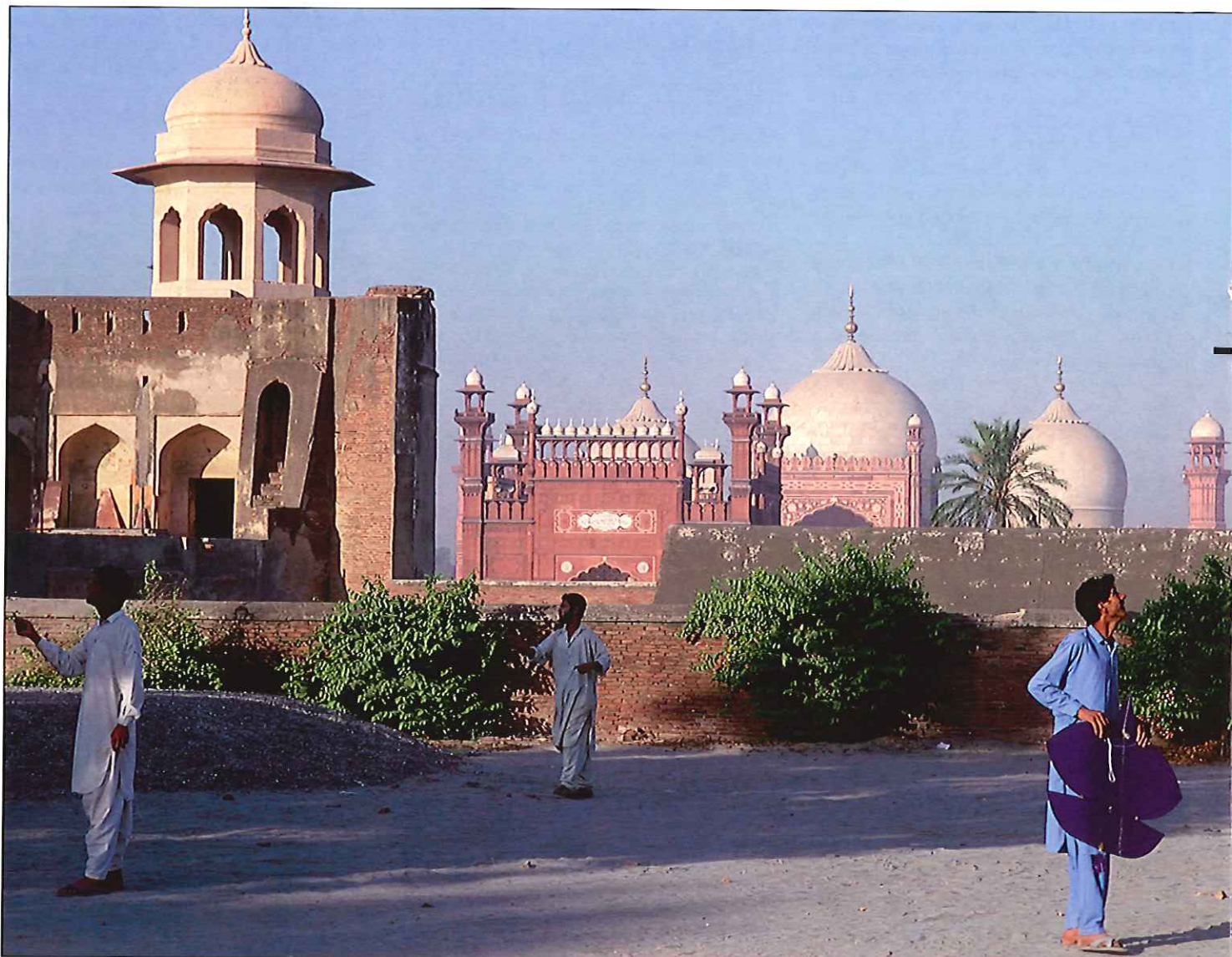
Som vanligt i Indien är det oftast bäst att äta där lokalbefolkningen äter. Maten kommer snabbare på bordet, smakar bättre och är betydligt billigare än på de hotell dit turisterna vanligen söker sig. I Port Blair serveras den bästa maten på Hotel Milan nära Aberdeen Bazar. Trots namnet är det indiska maträtter på menyn. Vanligtvis blir det bananpannkakor, te och toast till frukost, rice and curries till lunch och grillad fisk eller kyckling till middag.

Dryck

Kaffet smakar inget vidare på Andamanerna trots relativ geografisk närhet till Java. Barernas sortiment är ytterst begränsat. Tills för bara några år sedan var öarna helt torrlagda, och alkoholism existerade följaktligen inte och är fortfarande mycket ovanligt, men numer säljs alkohol i ståtliga butiker som små hål i väggen. Det inhemska Golden Eagle-ölet är fullt drickbart. Port Lemon Soda och färsk lime är en favorit bland törstsläckare dagtid.

Nattsudd

Nattlivet i Port Blair är i stort sett begränsat till New Lighthouse Restaurant där backpackers från hela världen varje kväll byter tankar och idéer samt stannar till småtimmarna.

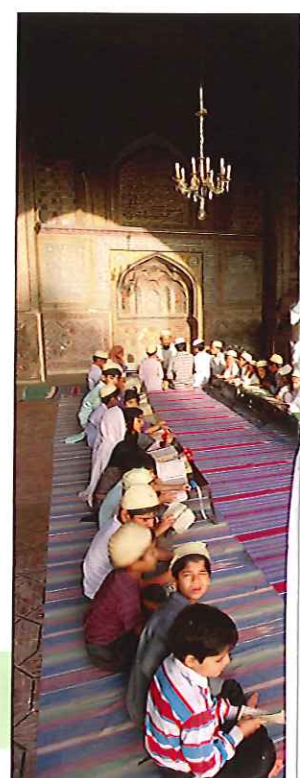
Drakflygare utövar sin sport vid Badshahi-moskén, en byggnad med enorma proportioner och som rymmer över 60 000 människor.

En ung pojke med den pakistanska flaggan.

I den gamla delen av Lahore finns en livsrytm som varit oförändrad sedan generationer.

Koranskola i Wazir-Khan-moskén.

Lahore

- staden vid historiens korsväg

När jag en gång hörde en gammal hinduisk man från New Delhi med rörelse i rösten beskriva staden Lahore i Pakistan som den vackraste staden på den indiska kontinenten, kände jag mig mycket lockad att också få se denna stad och bestämde mig för att resa dit.

Efter att ha genomkorsat Punjab, sikhernas mäktiga område i Indien, anländer jag slutligen till gränsen mot Pakistan. Stämningen vid gränsen känns spänd. Den indiske tulltjänstemannen som granskar mitt pass försöker avråda mig från att resa in i Pakistan, ett land av vildar enligt honom.

Några minuter senare försöker också den mycket faderlige gränsvakten få mig att stanna i Indien. Synbarligen orolig försäkrar han mig att Pakistan är mycket farligt för turister och alldeles särskilt farligt för kvinnor. Han går till och med så långt att han tar tag i min arm och befäller mig att vända om. Innan han motvilligt öppnar vägbommen tvingas jag lova honom att vara mycket försiktig och att återvända till Indien så fort som möjligt.

Plötsligt kommer en pakistansk soldat i mörkblå uniform springande mot mig och ryter: Go back to India! Go back to India! Jag börjar undra om den här resan verkligen är en bra idé. Det stora problemet är min motorcykel, en Enfield (Made in India) som soldaten kategoriskt vägrar mig ta med in i Pakistan. Jag tar fram min värsta auktoritära röst och ber att få tala med hans överordnande och han tar mig till tullchefens kontor.

Charmerande chef

Till min förvåning är chefen en charmerande kvinna som vänligt och med perfekt engelska förklarar att jag måste ha ett "carnet de voyage" för att få ta med motorcykeln in i landet. Jag försäkrar henne att jag inte har den minsta avsikt att sälja motorcykeln och lovar att komma tillbaka till gränskontrollen inom exakt tre veckor tillsammans med motorcykeln. Efter ett långt samtal på telefon med sin överordnade, ger hon mig äntligen tillstånd att resa in.

Lahore ligger bara några kilometer från indiska gränsen. Omgivningarna runt staden ser exakt likadana ut som de runt de indiska storstäderna men med en viktig

detalj utesluten: kvinnor! Dessa lyser nästan helt med sin frånvaro.

Industrier och betong täcker nästan hela landskapet. Här och där sitter grupper av arbetare i skuggan av ett träd och väntar tåligt på bussen. Ju mer jag närmar mig stadskärnan desto mer blir trafiken en veritabel mardröm och den som tutar starkast vinner vid omkörningar. Lastbilar, dekorerade i starka färger, är vägens obestridda herrar. De är verkligen rullande mästerverk i populärkonst och en både iögonfallande och ljudlig källa till respekt.

Enorma bioaffischer

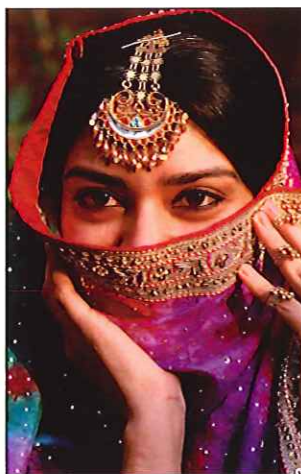
Längs avenyerna som går in till stadens hjärta står enorma bioaffischer med filmstjärnor i övernaturlig storlek. Vid bioentréerna ringlar långa köer av män i långa skjortor tålmodigt. Köer som aldrig tycks ha något slut.

De moderna husen sträcker sig mot himlen i stark kontrast till de gamla byggnaderna som är nära att falla sönder. Vid ankomsten till Mall, en stor aveny byggd i förra seklet av engelsmännen, ser jag den enorma och fantastiska moskén. Jag förstår nu vad den gamle mannen i Delhi menade när han talade om det storstilade och magnifika i denna stad.

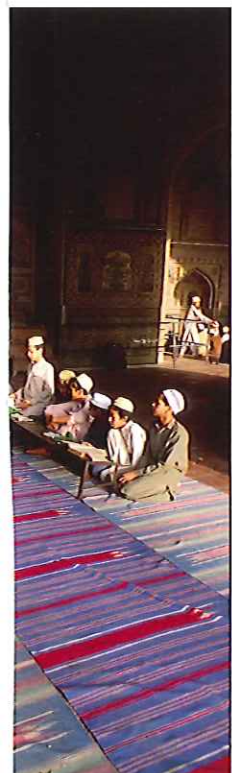
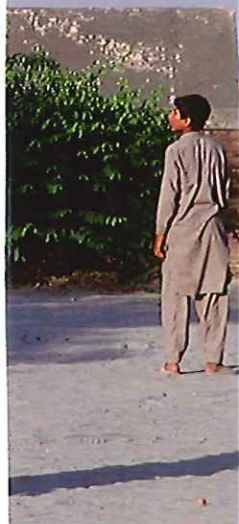
Moskén och fortet dominerar majestätiskt och imponerande över alla andra byggnader och bär vittnesmål om ett ärorikt förflutet. Belägen mellan Punjabs bördiga slätter och Ganges har Lahore alltid varit en strategisk plats för alla de som önskat ta herraväldet över Indien och dess skatter.

Redan 982, då Lahore var i händerna på hinduer, besegrades staden av muslimska inkräktare från Persien. Därefter följde en lång period då Lahore blev utsatt för territoriella anspråk från andra muslimska härskare.

Det blev Akbar, den store mogulkejsaren, som fick staden att lysa med nytt sken. Han etablerade sitt hov i Lahore, omringade staden med en enorm fästningsvall och startade uppförandet av ett imponerande fort. Akbar, som var en passionerad beundrare av konst, arkitektur och religion, omgav sig med författare, poeter, konstnärer, filosofer och religiösa män. Han organiserade stora debatter mellan företrädare för olika religioner. Buddhister, Shiva-dyrkare, Vishnu-dyrkare och till och med kristna diskuterade med muslimska teologer.

Allteftersom fundamentalismen växer sig starkare blir det fler och fler kvinnor som täcker ansiktet.

Akbars hov var raffinerat och det blomstrade. Ett trettiotal arkitekter, konstnärer och hantverkare arbetade intensivt med sin mecenats arkitektoniska ambitioner. Akbars efterträdare, **Jahangir**, **Sha Jahan** och **Aurangzeb**, fortsatte det monumentala arbetet som deras morfar respektive farfar börjat och gjorde staden till ett arkitektoniskt smycke.

Fortet har klarat resan genom tiden och bevarat hela sin glans. Invånarna i Lahore älskar att mot slutet av eftermiddagen gå dit och tillbringa en liten stund. Grupper av unga män promenerar hand i hand under arkaderna i Diwan e Am som var kejsar Akbars enorma audienshall och som böjer sig ut genom fönstren, utsökt ciselerade och erbjödande fantastisk utsikt över staden och dess omgivningar.

Babur, en av vakterna i fortet, bestämmer sig genast för att bli min guide. Han följer mig steg för steg och upprepar hela tiden: "Shish Mahal! Mycket, mycket vackert!" Jag följer honom till den berömda paviljongen han talar så entusiastiskt om. Babur har rätt: Shish Mahal avslöjar hela elegansen och finessen hos mogulkejsarnas arkitektur. Innerväggarna i denna graciösa paviljong lyser med ett magiskt sken. De är helt täckta av små bitar av spegelglas, lagd som mosaik. Eleganta kolonner infattade med blomsterfriser gjorda av halvdelstenar håller upp byggnaden. Golvet är i vit marmor och ger en fantastisk svalka i hettan.

Som "Tusen och en natt"

I denna miljö, som hämtad ur *Tusen och en natt*, föreställer jag mig hovet med sina tusentals tjänare och hundratals kvinnliga dansare, rytmiskt böljande framför kejsaren som vilar lojt tillbakalutad mot guldbroderade kuddar. Omkring honom samlas noblessen med sina sidenturbaner och konverserar värdigt sittande på enorma persiska mattor medan haremsdamerna klädda i siden och behängda med juveler, håller upp förfriskningar i utsökta glas av jade från Kina. Tjänarna går och kommer under arkaderna, bärande på enorma brickor av guld, tungt lastade med exotiska rätter. I centrum av denna byggnad av elegant marmor och rött tegel finns uppfriskande trädgårdar som uppskattas stort av kejsaren.

"Memsahib! Memsahib" Babur avbryter mina drömmar. Det är sent och solen går snart ner. Vi går ut från Shish Mahal och stöter på en bedårandeliten moské med mycket harmoniska former som kallas "pärlan bland moskéer". Jag säger adjö till Babur som är mycket lycklig över att under hela eftermiddagen ha ledsagat en kvinna som dessutom är från utlandet.

Redan nästa dag vågar jag mig in i Badshahimoskén, ett verk av den mycket religiöse Amangzeb, siste kejsaren i moguldynastin. Moskén är belägen omkring

Jag möts av några förvånade blickar som snart blir vredgade

hundra meter från fortet och har enorma proportioner. Den ger en känsla av rymd, frihet och andlighet. Moskén är en konstruktion i rött och med inslag av vit marmor och rymmer över 60 000 personer.

De stora valven är dekorerade med blomsterfriser. De tre vita marmorkupolerna kröner byggnaden och ger den ett majestätiskt utseende. I folkmun kallas den "kungligast av alla moskéer". Trots att det är förbjudet för kvinnor att beträda moskén blir jag inbjuden att komma in i helgedomen. Jag möts av några förvånade blickar som snart blir vredgade och får mig att förstå att jag inte ska dröja alltför länge i denna atmosfär av mystik, så påtaglig att man nästan kan sträcka ut handen och röra vid den.

Mycket brittiskt sätt

Det krävdes åtskilliga besök för att undersöka alla hörn av fortet och i detalj upptäcka den stora Badshahi-moskén, alltid åtföljd av den sympatiska Babur.

Det bör påpekas att engelsmännen stannade många år i Lahore och introducerade ett mycket brittiskt sätt att leva som noblessen vid den tiden skyndade att lägga till sig med.

Ett stort antal skolor, bibliotek och universitet gav staden rykte som ett viktigt kulturcentrum med talangfulla författare, poeter och journalister. Brilljanta publikationer gavs ut av förlagen i staden. Författaren **Kipling** lät sin Kim debutera i Lahore. En kanon vid namn Zamzarna ("Kims gevär") tronar ännu i mitten av en aveny kantad av byggnader som konstrue-

rats av engelsmännen i en stil som kallas indosaracensk arkitektur, en blandning av engelska och indiska traditioner.

Engelsmännen trivdes bra i Lahore. Trädgårdsfester, baler och hästkapplöpningar samlade varje veckoslut hela den brittiska kolonin men också de flesta ur den lokala överklassen. Badminton, tennis och kriket spelades men också inhemska sporter som kush ("kampen"), chaugan (polo) och kabbadi (hästsport) utövades. Liksom engelsmännen byggde de rika i Lahore storslagna villor i utkanten av staden där man vid speciella tillfällen organiserade mottagningar för att hylla drottning **Victoria**.

Trots denna på ytan idylliska tillvaro, växte det folkliga motståndet mot kolonialstyret. 1940 samlades tusentals muslimer nära fortet och krävde under högtidliga former en oberoende stat för alla muslimer i Indien. **Muhammed Ali Jinnah**, elegant advokat från Bombay, var den som skulle hjälpa till att förverkliga denna dröm.

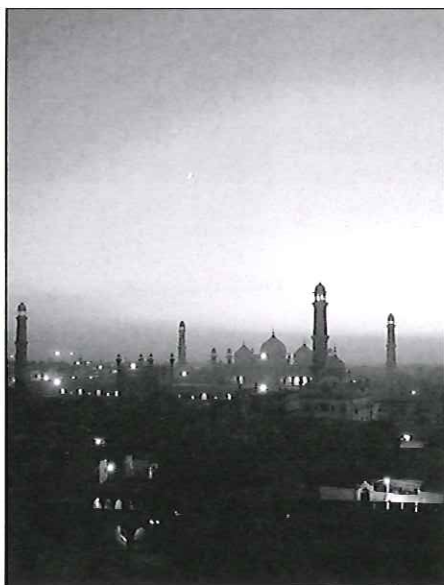
I augusti 1947, efter 200 år av brittiskt styre, blev så äntligen Indien självständigt. Samtidigt delades landet och Pakistan föddes. Delningen medförde en kolossal folkomflyttning. Hinduer och sikher flydde från Pakistan och muslimer flydde från Indien. Frukantvärda scener utspelade sig på gatorna i staden där fullständig anarki rådde under flera månader. Denna mörka period i stadens historia glöms aldrig av dess invånare.

I dag ser Lahore sig som en modern stad. Monument som *Minar e Pakistan* är en åminnelse av platsen där frihetsdeklarationen utropades. Dess torn är mycket modernt och byggdes inför det pan-islamiska mötet 1970. Även *Data Gange Baksh*-monumentet i en mycket futuristisk stil, vittnar om en önskan om förnyelse och modernitet.

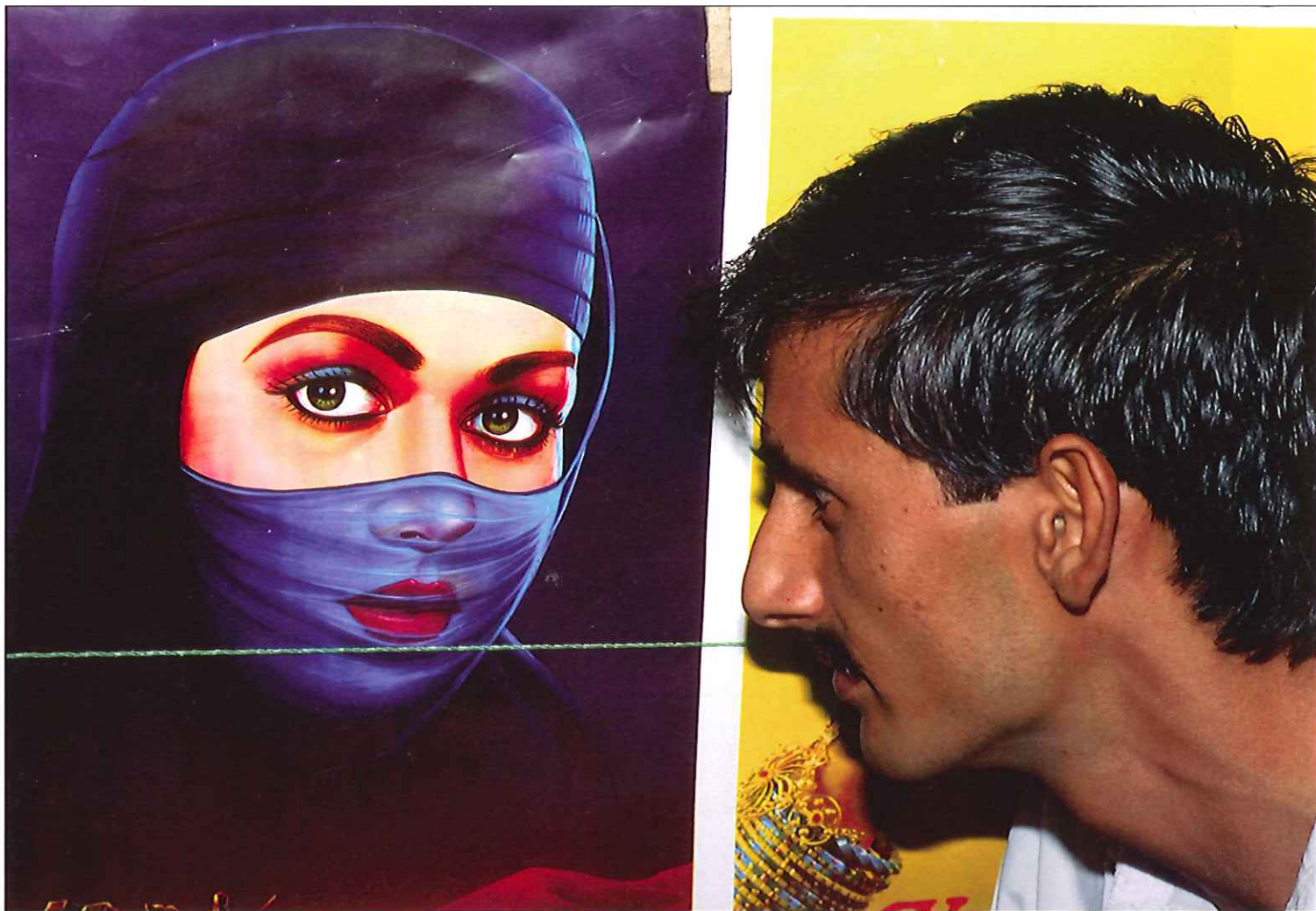
Låtsasbataljer

Affärskvarteren med sina iögonfallande supermoderna byggnader får en iakttagare att nästan helt glömma stadens äldre historia. Och likväl, långt ifrån de moderna förorterna har den gamla staden med sitt fort bevarat en rytm som är oförändrad sedan generationer. Här hålls fortfarande tävlingar med duvor högt uppe på de rangliga taken. Denna hundratals år gamla sport samlar ännu tusentals åskådare. Varje dag selsätter sig amatörer ömt med sina duvor i burar som balanserar uppe på taken.

Det finns även andra fritidssysselsättningar bland invånarna i de gamla kvarteren. Man har låtsastävlingar med "flygande

Lahores stadssiluet är som en hämtad ur *Tusen och en natt*.

Utänför biograferna köar männen tålmodigt. Kvinnor är vanligare förekommande på filmduken än i biosalongen.

band", egentillverkade eller köpta i små specialaffärer. När vinden blåser en smula ser man hundratals "flygande band" som virvlar i luften ovanför människorna. I gränderna skallar rop och jubel över den som lyckas bäst. I hörnen till de trånga gatorna samlas männen för att spela schack, domino eller lyssna till musik. Trots den växande fundamentalismen är dans, musik och sång fortfarande mycket uppskattade inslag.

En av subkontinentens sista stora mästare i klassisk dans, **Maharaj Ghulam Hussein Kathak** bor i Lahore sedan 1947 och förklarar för mig: "om man lär och praktiserar dansen med andakt, håller detta en i form och man förblir uttrycksfull!" Men ännu viktigare, detta tillåter ens själ att höja sig mot universum bli ett med naturen. Kathak strävar efter att använd dansen för att hjälpa sjuka och handikappade människor. Dessa ansträngningar har gett

honom ett artistpris som han stolt visar mig. Ty det är en ära i ett land som är så strikt islamskt och så föga böjt att uppmuntra olika konstarter.

Ovanligt smidig 82-åring

Ovanligt smidig för sin ålder (82 år) ger mig Kathak en liten uppvisning när han gör några figurer inom klassisk dans inne på fortets innergård. Det blir ett magiskt ögonblick. Efter en stunds meditation visar mästaren med oerhörd lätthet och fantastisk precision olika rörelser. "Laiy", det är klassisk dans som fordrar absolut kontroll hos dansaren. När den lilla föreställningen är slut berättar Kathak en av de mesta kända anekdoterna från kejsar Akbars tid. "Vid den tiden när vissa ädlingar intrigerade för att ersätta kejsaren med sonen, prins **Salim**, blev denne ohjälpligt och djupt förälskad i **Anarkali**, hans fars favoritdansare. Romansen skulle säkert ha passerat obemärkt

om inte Akbars spioner hade kommit över ett kärleksbrev från Anarkali till Salim. I detta passionerade brev kallar den unga flickan prinsen för "Janah Panah", en titel reserverad för kejsaren själv. Akbar blev rasande och dömde den unga flickan till en fruktansvärd död – han murade in henne levande trots Salims böner och påtryckningar. Salim blev dock förlåten. Några år senare när Salim blivit kejsare lät han göra Anarkalis grav till ett magnifikt mausoleum till minnet av sin oförglömliga kärlek. Det är av respekt för denna vackra danserska som människorna i gamla staden kallar mig för dansaren Anarkali, tillägger Kathak med ett milt leende.

Hälsar på en fakir

Efter en lång promenad genom fortet berättar den gamle med nostalgi om sin ungdomstid i Indien. Han talar om sin ortodoxe far och dennes motstånd mot sonens konstnärsintressen. Han talar särskilt om sin indiske dansmästare, **Acchan Maharaj** från Lucknow som drev honom att under två år uppträda på de stora scenerna i Indien.

Innan Kathak lämnar mig går han för att hälsa på en fakir klädd i siden. Fakiren ger

Med fantastisk precision och lätthet visar mästaren olika rörelser

VÄND!

Juvelerarnas gränder glittrar och lyser av alla sina skatter.

audiens för en grupp män som andäktigt lyssnar. Alla färgstarka personer man möter i de små gränderna i gamla stan är sufiker. I Indien introducerades sufismen av mytomspunna muslimer som kom från Persien. Sufismen är en esoterisk tolkning av Koranen. Sufiker är ofta praktiserande asketer som använder sig av mystiken för att nå en andlig förening med Gud. De är *pir* = gurus och medlemmar i en orden som kallas fakirer. Deras tro bygger på idén om alla människors lika värde, social rättvisa samt ren och oförfalskad kärlek till Gud.

Flera sufiska helgon har sina mausoleer i Lahore. Varje dag strömmar människor till gravplatsen för helgon som **Data Sahib**, **Madho Lal Hussein** och **Shah Jamal el Miau Mir**. Det blir långvariga böner och frikostig utdelning av mat till de fattiga, något som alltid behövs här.

Älskar livet

Människorna i Lahore, som älskar livet, tar varje högtidlighet som ett tillfälle för fest. Bröllop, födelsor, religiösa festivaler, nationella högtider och folkliga evenemang

är tillfällen att leva intensivt. Politiska demonstrationer med passionerade slagord och flammade appeller utgör också en del av folklivet. Frågan om Kashmir utlöser ofta starka diskussioner. Vid varje gränsintermezzo mellan Indien och Pakistan bränns den indiska flaggan och smulas sönder.

Betydligt mer fredligt går diskussionerna bland basarernas affärsmän som sitter runt varsin kopp kryddat te. Politik och affärer är favoritämnen men man talar gärna också om musik, poesi och religion. Basarerna i gamla stan är som Ali Babas grottor. De flesta varor tillverkas på plats i små ateljéer som ligger längs med gatorna. Varje liten mörk och smal gränd är en ny värld. Juvelerarnas gränder glittrar och lyser av alla skatter. Gränderna där skräddarna håller till är fyllda av tyger i skimrande färger och det jämna ljudet från symaskiner hörs. Här både vävs, färgas och broderas på samma gata. En bit bort vibrerar kvarteret av ljudet från hammare som oupphörligen slår mot brons och mässing. Det är smedernas och mässingstillverkarnas revir.

Halmklädda djur

Undre långa arbetsdagar tillverkar hantverkarna utsökta krukor och enorma urnor i modeller som sett likadana ut i många generationer. Här och där finns esoteriska små butiker omgivna av halmklädda djur som erbjuder mycket ovanliga blandningar av naturläkemedel mot de flesta lidanden, till exempel bristen på "mod att våga somna".

Jag stöter på glada och skäggprydda flyktingar från Afghanistan som erbjuder underbara mattor direkt från kvarteret där de tillverkas. Ju längre in i gamla stan jag går desto mer känns det som om tjugonde århundradet glömt bort denna plats fullständigt. På trappstegen framför ytterdörrarna sitter gamla män i turbaner och röker njutningsfullt på pipor medan vattensäljaren distribuerar några glas till barn klädda i trasor.

De intensiva dofterna från kryddmarknaden fyller hela kvarteret med välukt. **Salim**, barberarens son, leker guide och tar mig med till Wazir Khan-moskén belägen mitt i hjärtat av staden. Byggnaden är enastående vacker. Dess speciella skönhet kommer av de keramikdekorationer som helt och hållet täcker minareterna, väggarna och ingångarna. Arabeskerna lyser i färger som nästan vibrerar och griper tag i hjärtat. Mullan hälsar mig vänligt och ler av stolthet när jag berömmar platsens skön-

het. Innanför avspärningen finns en bas-säng med klart och rent vatten som reflekterar moskéns eleganta silhuett. Barnen i kvarteret kommer hit varje morgon och har lektioner i koranskolan, *madrasan*. Flickorna i en sal och pojkarna i en annan, lär sig Koranens verser utantill. Övervakade av mullor. Man är mycket noga med uttalet.

Diskuterar Jesus

När besöket är avslutat frågar mullan högtidligt om jag vill dricka te. Sittande på tjocka mattor diskuterar vi Jesus. Ty på hans förfrågan om min religionstillhörighet har jag naturligtvis svarat att jag är född kristen. Enligt honom är **Jesus** (Issa) en profet som han respekterar och beundrar. Vi talar också om den muslimska kvinnan och för att bevisa Muhammeds väldiga önskan att skydda det "svaga könet" så reciterar han några verser ur Koranen om männens skyldigheter och plikter gentemot kvinnor. Hans översättning är inte helt lätt att förstå men jag låtsas göra det inför så mycket god vilja från hans sida. Vi skiljs åt som goda vänner efter att ha utbytt adresser i all hövlighet.

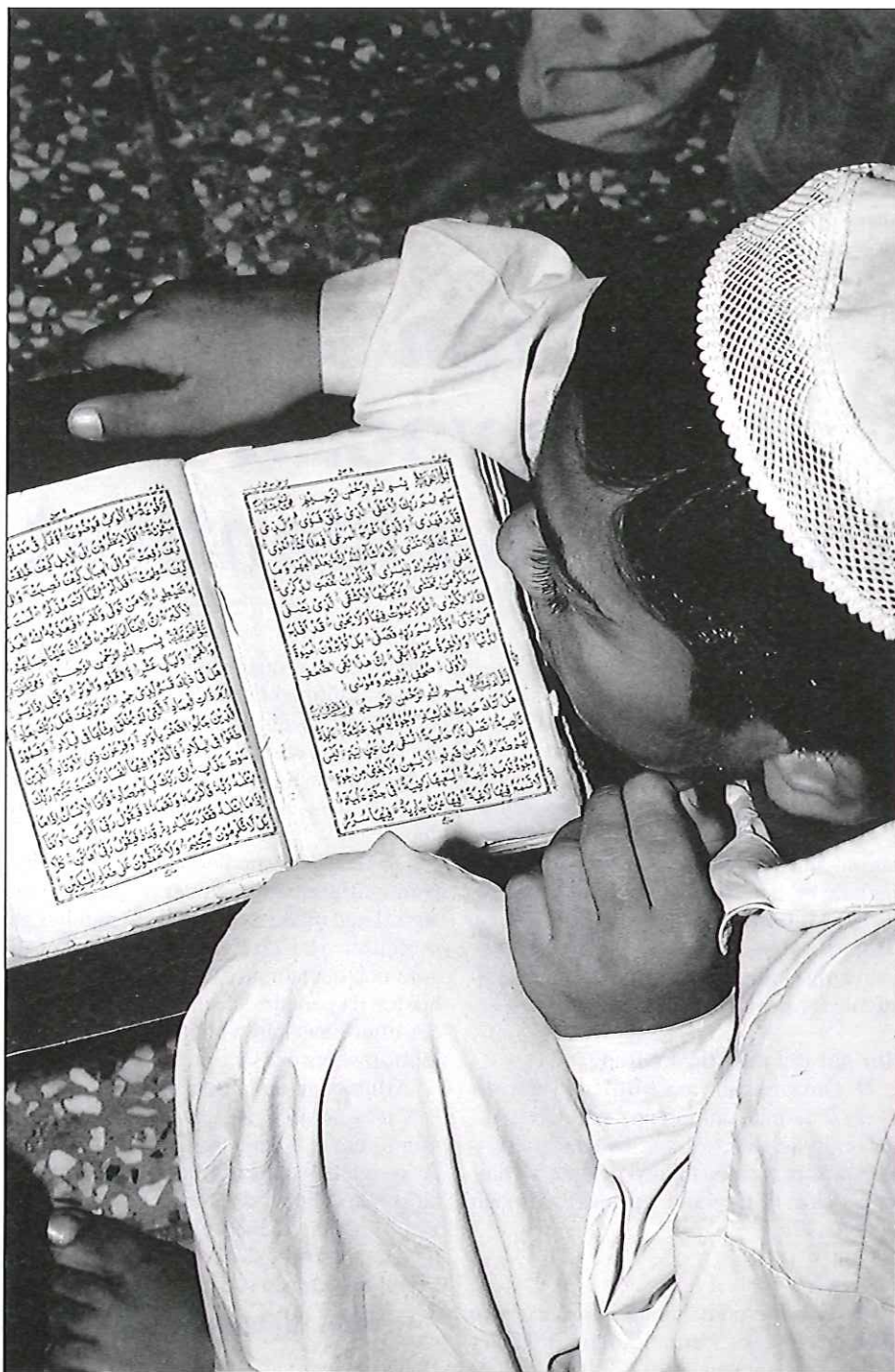
Inte långt från Wazir Khan ser jag något annat av intresse. Det är en kupol på en moské som är helt täckt i bladguld. När jag försöker gå genom porten blir jag ivägjagad av en mulla med rött skägg. Han är rasande över min närvaro. Ute på gatan tänker jag på ett uttryck som Babur ofta använder: "I Pakistan är männen som fingrarna på handen, alla är olika!"

Mer än en religion, är Islam ett sätt att leva. Varje dag ropas de fem bönestunderna ut från minareterna. Människor vänder sina händer mot himmelen och åkallar Allah med slutna ögon. Staten har till och med givit order till arbetsgivaren att göra en paus i arbetet för att anställda ska kunna läsa bönerna. Koranens straff som lynching och spöstraff används fortfarande. Allt eftersom fundamentalismen växer sig starkare är det fler och fler kvinnor som tar på sig slöjan (chador) som täcker halva ansiktet.

Beundrar Benazir Bhutto

I Shalimarträdgården diskuterar jag med en ung kvinnlig student i juridik för att få veta mer om kvinnors situation i Pakistan. Den unga kvinnan, som kommer från en förmögen familj, förklarar att alla jämnåriga kvinnor i hennes bekantskapskrets studerar vid universitetet och har stor frihet att välja i sitt liv. Hon är en enorm beundrare av **Benazir Bhutto**. Hon berättar om försöket att förbättra för kvinnor i landet men arbetet är hårt och går långsamt. Människors attityder är svåra att förändra, särskilt på landsbygden där majoriteten av befolkningen är analfabeter. Hon berättar om en grym händelse:

"I en liten by i Baluchistan våldtog en man sin grannfru. Han togs på bar gärning och ställdes inför rätta hos de äldstes råd,

I madrasan i Wazir Khan-moskén får pojkar – och flickor – lära sig Koranen utantill. Man är mycket noga med uttalet.

en sorts bydomstol bestående av mullan och de mäktigaste invånarna. Rådet bestämde sig för att straffa våldtäktsmannen genom att beordra hans granne att göra samma sak med hans fru! Med andra ord en våldtäkt skulle sona en annan utan en tanke på vad det innebar för kvinnorna. En värld på människens villkor!"

Jag lämnar den unga studentskan en aning förbryllad. Anblicken av alla dessa kvinnor i slöjor gör mig deprimerad.

Nog av maskulina värderingar

Nu har jag varit tre veckor i Lahore och som jag lovat tänker jag infinna mig vid gränsen med min motorcykel. Jag har fått se mycket underbart vackert men jag har

också fått nog av en helt maskulin värld med enbart maskulina värderingar.

Tidigt nästa morgon innan jag reser mot gränsen går jag de oräkneliga trappstegen till minareten i den stora Badshahi-moskén. Lahore vaknar sakta och från minareten ser jag den halsbrytande blandningen av modernt och gammalt. Här utspelar sig nutiden i skuggan av det förflutna. Jag tänker på stadens framtid och hoppas det bästa. Måtte framtiden komma och måtte man också bevara det bästa av det förflutna.

Laurence Arvidsson, text
Fredrik Arvidsson, foto
 Översättning: Inger Reinius

I SYDASIEN 4/99 skrev Tarik Ali Khan och Jan Magnusson om islamiseringen av norra Pakistan och den nyväckta tibetanska nationalismen i Baltistan. En ny baltistansk kulturtidskrift med målet att återknyta till de tibetanska rötterna presenterades också. SYDASIENS Jan Magnusson har följt projektet från början och diskuterar utvecklingen med Mohammed Hasnain i regionens huvudort Skardu.

Baltistan söker återuppväcka sin tibetanska identitet

Bakom satsningen på Little Tibet, det ambitiösa baltistanska tidskriftsprojektet står en liten grupp lokala aktivister som menar att Baltistan, Tibet och Ladakh tillhör samma kulturområde och att dess befolkning därför bör betraktas som en egen nation. **Jan Magnusson** har talat med gruppens eldsjäl **Mohammed Hasnain, alias Sengge Tshering** (bilden), om erfarenheterna hittills.

Hur går det med tidskriften?

” Om jag skall vara ärlig har vi inte ens tryckt det första numret än. Artiklarna ligger i min låda och väntar. Det största problemet är bristen på tid och pengar. Vi håller ju också på med andra projekt vid sidan av detta. ”

Vilka då?

” Vårt huvudmål är att introducera en tibetansk läsebok i grundskolan. Boken är färdig, den har kostat oss 30 000 rupees (cirka 5 200 svenska kronor). I brist på tibetansk mjukvara har vi varit tvungna att skriva den för hand.

Nästa projekt är tidskriften som kommer att innehålla artiklar om allt utom politik och religion. Under tiden håller vi också på att sätta upp skyltar på tibetanska och engelska på affärs- och kontorsbyggnader i Skardu. ”

Uppmärksammas av turister

” Vi har satt upp ungefär 40 skyltar hittills. Det känns som en stor framgång att till och med de som varken kan läsa eller skriva uppskattar dem. Jag hoppas att skyltar på tibetanska kantar affärsgatorna i Skardu i framtiden, Det skulle definitivt gynna vår sak och introducera oss för omvärlden som tibetaner.

Baltistan översvämmas av turister under

sommaren så propagandan fungerar. Vi har kontaktat olika biståndsorganisationer för att få hit en tibetansk lärare och öppna en liten skola och ett bibliotek med litteratur på balti, ladakhi och tibetanska. Några var positiva och vi skickade projektförslag till dem.

De flesta av medlemmarna i Skardus kommunfullmäktige stöder också idén och har till och med visat intresse för att bygga skolhuset. Som du förstår är det mycket att göra och det största hindret är naturligtvis bristen på pengar. Vi söker över hela världen efter finansiärer. Vi har ju våra vanliga jobb att sköta också.

Ärligt talat, om någon annan skulle vilja försörja min familj skulle jag säga upp mig direkt och ägna mig helt och hållet åt att sprida kunskaper om det balti-tibetanska språket. Folk här stödjer oss och gillar vad vi håller på med men de mäktar inte med att försörja oss också. Bara att göra en skylt kostar tusen rupees (cirka 170 kr). ”

Stöd till språkutläring

” Det är svårt att donera så mycket pengar enbart för att stödja kulturen. Fattiga människor måste tänka på sin egen överlevnad först. Hur som helst, chefen för Tibet Foundation besökte nyligen Baltistan och sade att man avser att stödja den tibetanska kulturväckelsen i Baltistan. Man har lovat bekosta resan för en person härifrån till Nepal för att lära sig det tibetanska skriftspråket och därefter finansiera den skolverksamhet som han skall bedriva när han kommer tillbaka. ”

Vilka är de andra i gruppen?

” Vi är tio personer i gruppen. Sex av oss jobbar åt Aga Khanstiftelsen. En undervisar på högskolan i Skardu. En är antropolog och sysslar med tibetansk musik och arkitektur och två är baltistanska författare. I stort sett alla i gruppen är högt utbildade och ingår i användbara nätverk.

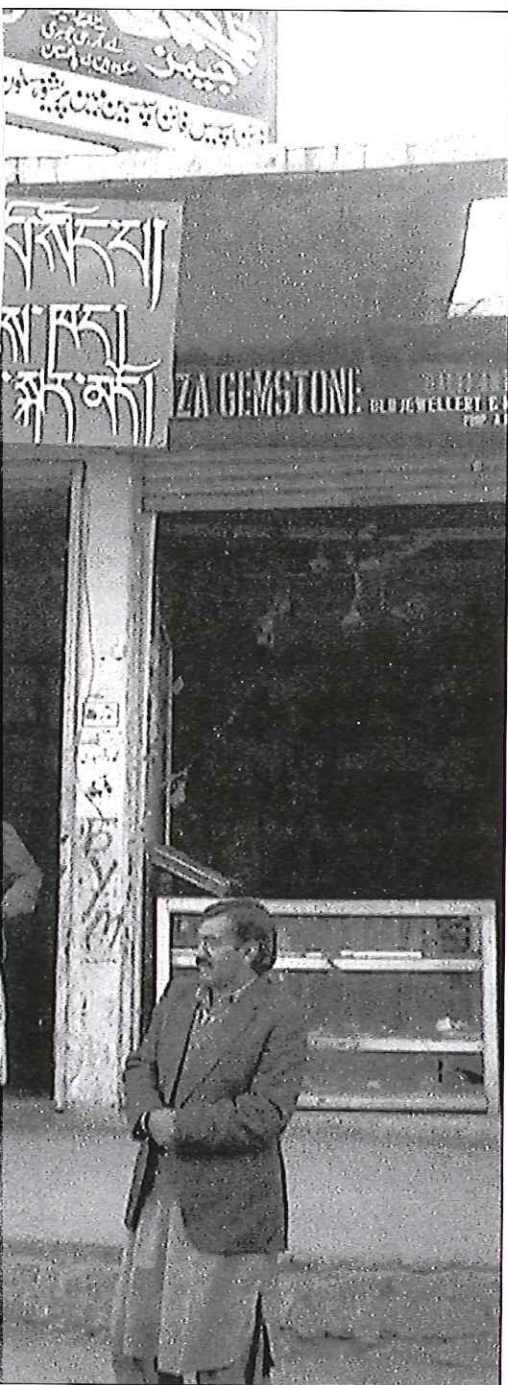
Allt fler tibetanska skyltar med tibetansk text för att återuppväcka den tibetanska identiteten

Hur har de lokala reaktionerna på gruppens arbete varit?

” Det har inte varit någon speciell reaktion. Läskunnigheten i Baltistan är under tio procent. Så man kan inte förvänta sig vare sig ris eller ros från vanliga baltistanare. De bryr sig inte så mycket.

De som har utbildning tycker det är bra att de får veta mer om sitt ursprung men har inte så mycket att bidra med. Myndigheterna skulle förmodligen ställa till med problem om tidskriften hade ett uttalat politiskt anslag, men när det gäller lokalhistoria och kultur har man inte haft några invändningar.

Det är samma sak med mullorna. Flera personer har redan givit ut böcker om Baltistans historia och kultur, där det tibetans-

återfinns nu i Skardu. Ett tecken på intresset i Baltistan.

FOTO: MOHAMMED HASNAIN

ka inslaget är starkt. Böckerna har uppskattats av de flesta, även de religiösa grupperna. Utbildningsdepartementet delfinansierade till och med utgivningen. Så det finns inte några hinder för kulturella arbeten. ”

Skulle inte tidskriften och ert arbete kunna uppfattas som anti-islamistiskt?

” Nej, men kanske antimuslimskt. Islams grundläggande idéer är helt annorlunda än de lokala tillämpningarna. Men den intolerans som muslimerna i Northern Areas uppvisade fram till 1960-talet förekommer inte längre. Dagens muslimer är helt annorlunda.

Närvaron av en rad biståndsorganisationer, liksom alla turister, har förändrat sce-

Shia-muslimsk tibetan i Pakistan

Hans namn är **Mohammad Hasnain** men han går också under det tibetanska namnet **Sengge Tshering**. Han är 25-årig textilingenjör med balti-tibetanskt ursprung bosatt i Baltistans huvudort Skardu men som äger en liten jordlott i Shigardalen en bit österut. Han är ungarl men försörjer fyra personer.

Mohammad/Sengge är shiamuslim men säger att baltistansk-tibetansk patriotism inte stör hans religiösa tillhörighet, utan han känner sig i första hand som tibetan och därefter muslim. Han är en av de lokala eldsjälarna i den gryende tibetanska kulturväckelsen i Baltistan i norra Pakistan.

Ursprungligen växte han upp i Lahore i pakistanska Punjab. Han ville läsa antropologi på universitetet men hamnade på teknisk utbildning. Det var i tioårsåldern som han först blev medveten om sitt ursprung och om den kulturella gemenskapen med Ladakh och Tibet.

– Du vet, Baltistan är en del av världen där tre stora religioner möts: Hinduism, islam och buddhism, och där tre stora kulturer strålar samman: Den centralasiatiska, den sydasiatiska och den sino-tibetanska. Så Baltistan är hem för mer än tio nationaliteter som alla talar olika språk: Shina, khowar, khili, burushaski, gojali, tibetanska, kashmiri, gujari och flera andra. Alla dessa grupper söker sitt ursprung och sina rötter.

När han förstod att han tillhörde en na-

tion med en rik kultur, språk och religion blev han överlycklig.

– Det var som att vara föräldralös och få veta att ens far är i livet. Mina mindervärdeskomplex försvann, tidigare visste jag ju inget om mitt ursprung utan vi var bara en betydelselös folkgrupp förtryckta av gilgiter, pashthuner och punjaber.

Han började lära sig det tibetanska skriftspråket och sög i sig allt som hade med Ladakh och Tibet att göra. Han blev den andre av två nu levande personer i Baltistan som både kan läsa och skriva sitt eget språk.

Kunskaper i engelska kom väl till pass i kontakter med ladakhier och tibetaner när han bodde i Lahore men han förstod att han inte skulle kunna uträtta så mycket där. Han sade därför upp sig från sitt jobb för att börja arbeta som programutvärderare för Aga Khan-stiftelsen i Baltistan. Där blev han en av medlemmarna i en liten aktiv grupp med målsättningen att återupprätta Baltistans tibetanska arv.

Vid sidan om detta arbete håller han på att skriva en bok på tibetanska om det berömda tibetanska *Gesar Ling*-eposet, för hand förstås, och det tar sin tid.

– Boken kommer också att inkludera såväl engelsk översättning som balti med latinska bokstäver parallellt med originaltexten. Jag har skrivit det första kapitlet och bara det är på 200 sidor!

Jan Magnusson

nariot här. I dag arbetar mullornas egna söner, döttrar och släktingar för dessa organisationer; sida vid sida med icke-muslimer. Vi har heller inte gjort något som skulle kunna väcka anstöt hos mullorna eller smäda islam.

Dessutom har den tibetanska identiteten med etnicitet och kulturell tillhörighet att göra, och inte med religion. Att vara svensk eller engelsman har väl ingenting att göra med om man är muslim, kristen eller buddhist? Om svenskhet varit synonymt med att vara kristen skulle exempelvis de svenskar som genom åren konverterat till islam ha mist sin identitet och nationalitet. ”

Tibetansk identitet

” På samma sätt har detta att vara tibetan ingenting med religion att göra. För övrigt är befolkningen i övriga tibetanska områden till stor del muslimsk (10 procent i Tibet, 55 procent i Qinghai och lika mycket i Ladakh). Om tibetansk identitet bara handlat om buddhism borde Mongoliet också kallas för Tibet, liksom den kinesiska provinsen Sichuan.

I själva verket blir vi bättre muslimer genom att förstå vårt ursprung och identitet. Vad är det för fel med att acceptera oss

som tibetanska muslimer? Den här typen av diskussioner har vi med mullorna hela tiden. Och i takt med att utbildningsnivån stiger och medvetenheten ökar accepterar människorna här alltmer vår sak.

De medger att även om vi är muslimer så kan vi samtidigt vara tibetaner. Vi skulle aldrig komma på att kalla oss araber, iranier eller punjaber. En tibetans son är tibetan. Blodsbanden upphör inte förrän allt blod i kroppen bytts ut. Vissa mullor som exempelvis **Sheikh Mohsin**, som är en av de ledande i Baltistan, tycker att det är bra att vi introducerar det tibetanska språket i grundskolan.

Jag tror därför inte att tidskriften kommer att stöta på något motstånd så länge den inte förvränger historiska fakta. ”

Vad vill ni uppnå genom att etablera kontakter med Ladakh och exiltibetanerna i Indien?

” Det är en mycket intressant fråga och jag vill dela upp den i tre delar:

- Kulturella kontakter med Ladakh
- Politiska kontakter med Ladakh och
- Kulturella och politiska kontakter med exiltibetanerna.

VÄNDI

FORTS.

När det gäller kulturella kontakter med Ladakh förhåller sig dagens Ladakh och Baltistan som Öst- och Västtyskland gjorde. Vi talar samma språk och delar samma kultur och historia. Till och med fördelningen mellan muslimer och buddhister är likartad, ett förhållande på ungefär 50/50. Genom att knyta kontakter vill vi få det gemensamma språket och kulturarvet att blomstra igen. ”

Delat Ladakh

” Ladakhierna skulle kunna stödja vårt arbete. De borde berätta för världen att Ladakh och Baltistan hör ihop och att det inte finns några skillnader mellan folken. När det gäller politiska kontakter med Ladakh visar historien att Baltistan är en del av Ladakh. Genom att ta kontakter vill vi betona att Baltistan fortfarande är en del av Ladakh – som är delat på samma sätt som Jammu & Kashmir är delat mellan Pakistan och Indien.

Inom gruppen tror vi att den ladakhiska och baltistanska kulturen, språket och till och med religionen inte kan överleva utan en återförening. Baltistan har påverkats av iransk, pashthunsk och urdu-kultur och språk sedan 1950. Ladakh har å sin sida starkt påverkats av Kashmir.

Bara genom att förena de båda regio-

nerna kan vi bekämpa influenserna utifrån. Trots skilda religioner klarar baltistanare och ladakhier att leva tillsammans tack vare gemensamt språk, kultur, värderingar och lynne. Att leva tillsammans med människor från Gilgit, med kashmirier och pashthuner däremot är omöjligt, trots att vi alla är muslimer.

Det råder alltför stora sociala skillnader, något som leder till motsättningar mellan folkgrupperna. Och trots att vi levtt tillsammans i mer än ett halvsekel har vi, bortsett från rent administrativt, inte heller förmått knyta några djupare band mellan folkgrupperna. ”

Hjälp av tibetaner

” När det gäller vikten av kontakter med exiltibetanerna är den av både kulturell och politisk art. Vi vill att tibetanerna skall uppfatta oss som ett tibetanskt folk, att de skall kämpa för Ladakh och Baltistan återförenas, och att de skall hjälpa till att bevara vår unika tibetansk-ladakhiska kultur.

För under de senaste 800 åren har baltistanarna praktiskt taget mist sin tibetanska identitet. Vi vill återuppliva denna, och i det arbetet behöver vi hjälp av exiltibetaner såväl som tibetaner i Tibet. Vi kan till och med tänka oss att vädja till FN om att bli erkända som en tibetansk nation.

Alla nationer försöker överleva och vår

Tibet Foundation

□ Tibet Foundation startades i England 1985. Stiftelsen sysslar med hälsovård och utbildning samt socialt och ekonomiskt stöd till tibetaner både i Tibet och i exil. Den arbetar också med att öka medvetenheten om tibetansk kultur och religion, och att sprida Dalai lamas tankar och idéer. Mer information finns på: <http://www.tibet-foundation.org>.

Aga Khanstiftelsen

□ Aga Khanstiftelsen är en del av Aga Khan Development Network, en internationell biståndsorganisation som grundades av Hans Höghet Aga Khan 1967. Stiftelsen bedriver många olika projekt i norra Pakistan. Aga Khan är den formella titeln för imamen för den största riktningen inom ismailiterna i shiitisk islam (*nizari-ismailiya*). Se mer på www.akdn.org

överlevnad är beroende av att vi accepterar våra rötter och våra krav på att Ladakh och Baltistan återförenas. Förnekar vi vår etniska identitet blir det omöjligt för oss att överleva som nation. ”

Mohammed Hasnain
i samtal med Jan Magnusson

Halv miljon talar baltidialekten

Det är inte länge sedan Baltistan tillhörde det tibetanska kulturområdet och hade en distinkt karaktär som hade mer gemensamt med Ladakh och Tibet än de områden som utgör dagens Pakistan. Under inflytande från söder har dock i dag den speciella dialekt av tibetanska som talas i området utarmats. Trots att den talas av mer än en halv miljon människor finns det knappt någon i Baltistan som kan skriva den.

Baltistan är en region som ligger i det nordöstra hörnet av Pakistan och i det så kallade Northern Areas, ett federalt administrerat territorium som i väster avgränsas av Gilgit; i öster och söder av vapenstillståndslinjen mellan Indien och Pakistan, och i norr – längs Karakoram-massivet – gränsen till Kina.

Distinkt kulturell karaktär

Ett etniskt och språkligt släktskap med Tibet och Ladakh ger Baltistan en distinkt kulturell karaktär i Pakistan, och språket vittnar om att regionen en gång tillhörde den tibetanska kultursfären. Det är ovisst när tibetanska herdar och nomader först kom dit men området nämns såsom varande en tibetansk provins både i det ryktbara muslimska geografiska verket *Hudud-ul-Alam* och den historiska 1500-talskällan *Tarix-e-Rashidi*.

Enligt den så kallade Tang-krönikan annekterade Srongtsen Gampo, kung i den tibetanska Yarlung-dynastin, Baltistan och Gilgit under första hälften av 600-talet e Kr. Det var förmodligen under denna period som det tibetanska språket och kulturen började utöva sitt inflytande.

Efter den tibetanska monarkins fall under mitten av 800-talet flydde en gren av kungahuset till västra Tibet vilket ledde till att Baltistan och Ladakh genomgick en intensiv kulturell tibetanisering.

Balti är det enda av de språk som talas i dagens Pakistan som tillhör den så kallade tibeto-burmanska språkfamiljen. Det kännetecknas av sina enstaviga ord och frånvaron av grammatisk form. Orden har en oberoende betydelse som, när de sätts samman, bildar nya ord.

I baltidialekten lever flera gamla former från det tibetanska språket kvar. Många inslag är fortfarande desamma som i tibetanska källor från 700-talet. Det gör dialekten extremt ålderdomlig i jämförelse med den tibetanska som talas i centrala Tibet i dag. Märkligt nog står baltidialekten faktiskt närmare de dialekter som talas i Amdo och Kham i östra Tibet.

Den artiga, ”högre” språkform som fortfarande lever parallellt med vardagsspråket i Tibet har däremot fallit ur bruk i Baltistan. En anledning kan vara att det helt enkelt in-

te funnits något intresse av att bevara den högre formen; en annan att persiska, urdu och hindi kommit att ersätta balti-ord under inflytande från islam.

Integrerats i Pakistan

Under de senaste 40 åren har Baltistan integrerats ekonomiskt, socialt och kulturellt med övriga Pakistan, och urdu och engelska används nu i allt större utsträckning. I dag finner man sällan några exempel på ett baltistanskt skriftspråk, även om man ibland stöter på misslyckade försök att skriva ned dialekten med hjälp av urdu-alphabeten – med dess totalt annorlunda fonetik.

Den bistra sanningen är att trots att mer än en halv miljon människor fortfarande talar balti är det knappt en enda av dem som kan skriva det!

Det är därför glädjande att det nu finns tecken på en ökad medvetenhet om det egna språkets betydelse för Baltistans unika kulturarv. I den yngre generationen, inte minst inom studentföreningarna, finns en rörelse som jobbar för att introducera skriftspråket i skolundervisningen, och att återknyta kontakterna med grannarna i öst.

Mohammad Hasnain/
Sengge Tshering

Översättning: Jan Magnusson

Vajpayees regering sitter fast i en kniptång

Calcutta 23 augusti 2001

När premiärminister Atal Behari Vajpayee den 15 augusti, på den 54:e årsdagen av Indiens självständighet, stod på murarna till det historiska Röda fortet i Delhi och höll sitt festtal var det få, vare sig bland publiken på plats eller de människor som nåddes av hans röst via etermedia, som rördes till att känna någon förtröstan inför framtiden. Nej, i stället bidrog den för sin våltalighet förr om åren så ryktbare Vajpayees patetiska försök att låta inspirerande snarare till att än mer försänka nationen i ett tillstånd av hopplös tristess.

Verkligheten vilar tung över människornas sinnen. Alltmedan statens spannmålsreserver, för närvarande uppgående till gigantiska 32 miljoner ton och värderat till en halv miljard rupees, ligger och ruttnar och blir otjänligt för mänsklig konsumtion på grund av otillräckliga lagringsmöjligheter så lider miljontals män, kvinnor och barn i landet av hungerns kval. Och samtidigt som valutareserven på 43,6 miljarder USDollar ligger outnyttjad i kassakistorna leder vitala samhällssektorer som hälsovård, hygien, utbildning och till och med vattenförsörjning av akut brist på likvida medel.

Tillväxttakten rasade

Oaktat allt bedrägligt tal om nyttan av globaliseringen så befinner sig tvärtom den indiska ekonomin i den globala konjunkturbedgångens fasta grepp. Den industriella tillväxttakten föll, enligt regeringens senaste uppgifter, ner till 1,5 procent i juni

2001, jämfört med 5,9 procent i juni förra året. Tillväxten första kvartalet i år blev 2,1 procent jämfört med 6,1 samma period året innan.

En ändlös rad av korruptionshärvor och skandaler som följt i fotspåren av NDA/BJP-regeringen nästan ända sedan den kom till makten 1998 har fördjupat nationens cyniska pessimism. De många avslöjandena, alltifrån chockerande börs- och banksvindlerierna, via Tehelka.coms avslöjanden om det militära etablissemangets och dess politiska chefers oärlighet (se SYDASIEN 1/01), till den senaste skandalen kring fondbolaget UTI:s (Unit Trust of India) konkurs, har kommit att förlama nationen till okänslighetens rand.

UTI-affären är den mest förödande av alla, eftersom kollapsen för detta nationens "flaggskepp" vars syfte var att mobilisera småspararnas kapital slår hårt mot landets 20 miljoner småsparare, mestadels äldre och pensionerade människor.

En lång rad kommittéer och kommissioner, inklusive den mest auktoritativa Joint Parliamentary Committee, liksom höga jurister försöker nu klarlägga vad som skett i de många affärerna – som är att betrakta som ett offentligt sanktionerat röveri.

Ett antal ledande politiska företrädare, däribland försvarsminister George Fernandes och partiordförandena för såväl BJP som Samata Party, tvingades redan i våras att avgå från sina poster till följd av avslöjandena.

Mest ödesdigert för regeringen har varit

de öppna anklagelser som riktats av en parlamentsledamot tillhörig Shiv Sena, ett parti som ingår i koalitionsregeringen. Denne hävdar att premiärministerns kansli, PMO – som saknar författningsenlig ställning men likväl utgör administrativens viktigaste stöttepelare, liksom premiärministerns eget hushåll varit direkt inblandade i UTI-affären.

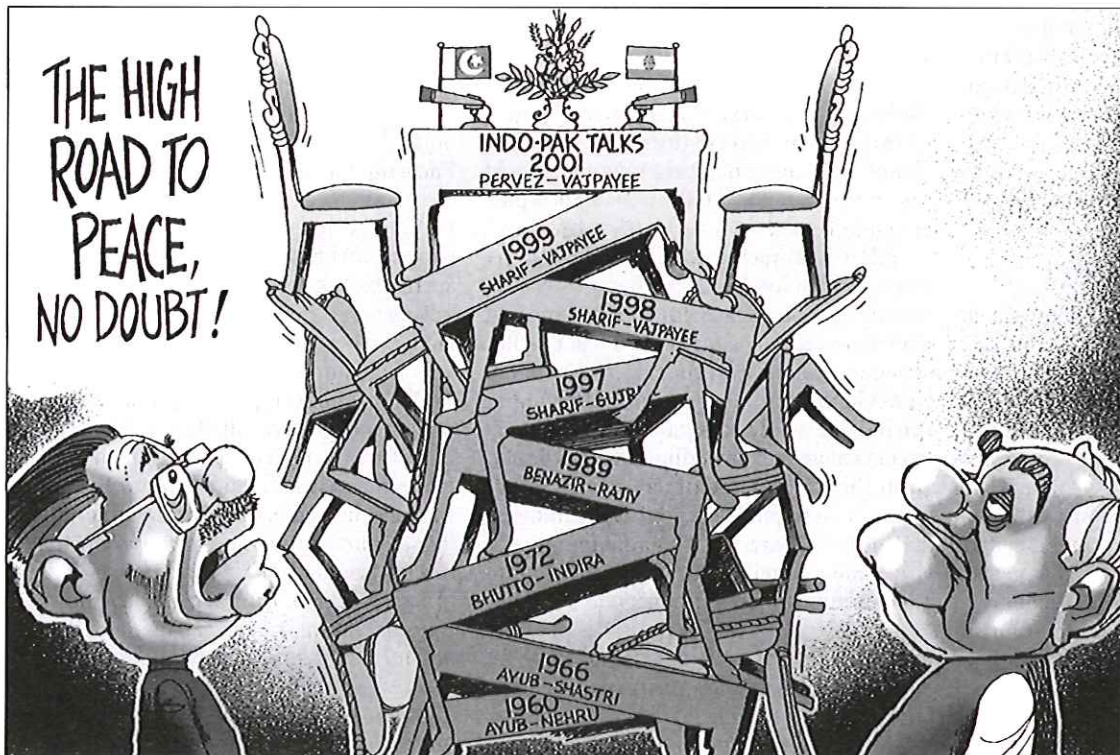
Vanskötta finansinstitutioner

Det sätt på vilket landet nu styrs har träffande karaktäriserats på följande vis av en känd forskare och kommentator bosatt i England:

"Den långsamma och tröga premiärministern som knappt kan tala ett ord i minuten; den ineffektive inrikesministern som säger alldeles för mycket om Kashmir, och vid fel tillfällen; den olycklige finansministern, lik en kanin fångad i strålkastarskenet från en bil i full fart; och bakom dem en koalition av fullständiga nollor."

Referensen till den lamslagne finansministern hänför sig till det faktum att, som en annan känd kolumnist påvisat, sammanbrottet för UTI "utgör en skandal i vanstyret som pekar mot ett än större problem, nämligen en avsiktlig och av finansministeriet påbjuden vanskötsel av offentliga finansiella institutioner, i frustration över misslyckandena i det spel man bedrivit... Omfattningen av dess felberäkningar skulle i vilken ansvars-kännande demokrati som helst automatiskt ha lett till finansministerns avgång..."

Premiärminister Vajpayee leder i dag den hårdast ansatta regeringen som Indien haft sedan självständigheten. Problem i Kashmir i norr, uppror i Manipur i nordöst, flagranta brott mot civiliserade juridiska och konstitutionella normer beträffande mot-sättningar mellan politiska partier exempelvis i Tamil Nadu, förutom mera rutinartade företeelser som schabbel och förvirring kring normala administrativa uppgifter, typ hjälp åt jordbävningsdrabbade Gujarat och översvämningssdrabbade Orissa. För att inte tala om det ständigt pågående kryptskytet av ärelystna rivaler inom BJP och NDA, alltså det dominerande regeringspartiet och den styrande koalitionen.

Sommarens toppmöte i Agra vilade inte på någon stabil grund. Tolkat av Ajit Ninan, India Today.

VÄND!

Allt detta medför att premiärministern och hans kolleger inte får mycket tid över till normalt regeringsarbete. Och Vajpayees förhoppningar om att skörda lagrar från toppmötet i Agra gick om intet, och resulterade i slutändan blott i ett svart öga.

Turbulens i Manipur

Den turbulens som rått i Manipur, en av delstaterna i nordöstra Indien i en region som påminner om Balkan i sin etniska komplexitet, visar tydligt på den tanklösa amatörism som präglar Vajpayee-regeringen. Inrikesministeriet, under ledning av **L K Advani**, framkallade en våldsam motreaktion i Manipur när regeringsidan i förhandlingar med en dominerande fraktion rebeller från Nagaland gick med på att utöka omfattningen av en träffad vapens-tilleståndsöverenskommelse till att gälla inte bara Nagaland utan också andra naga-dominerade områden i angränsande delstaterna Manipur, Assam och Arunachal Pradesh.

Denna eftergift sågs som att regeringen därmed erkände naga-rebellernas territoriella krav på dessa områden, och ledde snabbt till att större delen av det manipuriska folket reste sig i en väpnad revolt, under ledning av ett dussin militanta manipuriska vänstergrupper. Regeringsbyggnader sattes i brand; bland annat delstatsparlamentet, chefsministerns kontor och bostäder tillhöriga talmannen och flera delstatsparlamentariker. Dessa och andra lokala politiker tvingades av fruktan för sina liv fly delstaten och söka skydd i New Delhi.

Undantagstillstånd, utgångsförbud och upprepade polisattacker, varvid ett dussintal människor sköts ihjäl, kunde inte sätta stopp för folkmassornas vrede. Slutligen tvingades premiärministern upphäva inrikesministeriets initiativ och annullera beslutet att tillmötesgå naga-rebellernas krav.

På ett annat plan gavs uttryck för det sjudande missnöjet bland folket mot regeringens privatiserings- och nedskärningspolitik i form av en endagsstrejk som togs ut av nio miljoner offentliganställda över hela Indien den 25 juli.

Jayalalithas hämnd

Alla Vajpayee-regeringens dilemman är dock inte dess eget verk. Den tilltrasslade situationen i Tamil Nadu, för att ta ett fall, är nästan helt och hållet ett verk av **Ms Jayalalitha**. Dömd för korruption lyckades hon ändå via en bakväg ta över makten i delstaten för en tid av sex månader (den tid en chefsminister har att säkra sig en plats i delstatsparlamentet).

Framst på hennes agenda har inte stått det allmännas bästa utan privat hämnd. Till följd av korruptionsdomen ägde hon inte rätt att själv ställa upp i valet, och hon kan knappast hoppas på det i en nära framtid heller. Därför var det viktigt för henne att innan hennes nådetid går ut se till att straffa före chefsministern, 78-åriga **M Karu-**

nanidhi, som Jayalalitha betraktar som ansvarig för all olycka hon drabbats av.

I slutet av juni skickade hon därför ett team av särskilt utvalda polisofficerare att företa en nattlig razzia emot Karunanidhis hem och gripa denne. Han bars brutalt iväg, och under tumultet passade polisen på att misshandla två ministrar i centralregeringen, tillhöriga DMK.

Men medveten om att en razzia var att vänta hade Karunanidhi bjudit in pressen och TV-team, som nu blev vittne till och dokumenterade händelserna. I slutändan stod det helt klart att Jayalalitha trampat alla lagliga förfaranden under fötterna.

Naturligtvis orsakade detta en proteststorm, och Vajpayee-regeringen tvingades ställa upp för sin koalitionspartner DMK. De båda ministrarna släpptes nästan omgående, och Karunanidhi släpptes mot borgen. Även om kravet att Jayalalithas regering skulle avsättas inte uppfylldes så tvingades delstatens guvernör, som upplevdes ha varit välvilligt inställd gentemot Jayalalitha, avgå från sin post.

Från centralt håll fortsätter man pressa AIADMK-regeringen att mera oförbehållsamt rätta till de fel som begåtts, något som Jayalalitha dock hittills vägrat göra. DMK fortsätter därför att sätta hård press på både Vajpayee och Jayalalitha. Den senaste sekvensen i dramat var en jättelik mobilisering av DMK-anhängare i Chennai, som AIADMK-regeringen skickade polisen på och fem människor sköts ihjäl.

Vajpayee helt ställd

Vajpayee som är angelägen om att blika sin koalitionspartner DMK genom att disciplinera Jayalalitha hindras dock av Telugu Desam Party, TDP, i angränsande Andhra Pradesh. TDP med 29 parlamentsledamöter är en än mer central stöttepelare för koalitionsregeringen i New Delhi. Och TDP:s obestridda ledare **Chandrababu Naidu** månar starkt om delstaternas autonomi eftersom han vill trygga sin egen förläning. Och fast i denna kniptång befinner sig Vajpayee helt ställd och utan handlingsmöjlighet.

NDA-BJP-regeringens belägenhet är än mer akut och fundamental efter sommarens misslyckade toppmöte mellan Indiens och Pakistans ledare. Redan från början lyckades den pakistanske ledaren, general **Pervez Musharraf**, överlista och överglänsa sin indiske motpart. Först lurade han till sig ett erkännande från världens största demokrati för sin kupp mot den valda presidenten, vid en tidpunkt när Pakistans traditionella beskyddare USA och Storbritannien muttrade ogillande.

Därefter genomförde generalen en ytterst raffinerad pr-show i New Delhi som fick många skeptikers hjärtan i Indien att vekna. Hans efterföljande utspel vid Agramötet visade tydliga tecken på noggrann planering. Framför allt överträffade han den indiska sidan i sitt charmerande sätt att

tala och kommunicera.

Hur som helst befinner sig Vajpayee och Musharraf i samma dilemma. De vet båda att det inte finns någon militär lösning av Kashmirkonflikten. Samtidigt vet de också att med hänsyn till styrkeförhållandena i respektive land kan ingen av dem gå med på eftergifter åt motparten. På det personliga planet är heller inte vare sig ledaren för de aggressiva hinduiska fundamentalisterna i Indien eller den som i praktiken är chef för den pakistanska militärmakten verkligen benägen att göra sådana. Spelet dem emellan handlar om att försöka överlista varandra och på så sätt tillerkänna sig beröm nationellt och internationellt.

Ökad terroristaktivitet

Resultatet av Agra-mötets misslyckande visade sig snabbt i form av ökad terroristaktivitet över gränsen, och i den indiska regeringens provokativa utvidgning av den drakoniska Disturbed Areas Act till att omfatta hela delstaten Jammu och Kashmir. Genom åren uppges 3 000 personer vara saknade i delstaten sedan de gripits av regeringssidans säkerhetsstyrkor.

Alla dessa frustrationer och många andra spänningar inom BJP och den styrande koalitionen hamnade i brännpunkten och välde upp när Vajpayee vid ett möte med BJP:s parlamentariska grupp dramatiskt förkunnade att han blivit för gammal och sjuk för att längre utöva sitt ämbete. Därefter deklarerade han sin avsikt att avgå och lämnade mötet i all hast.

Politiska kommentatorer och den nationella pressen stämplade detta som en farsartad repris av Vajpayees favoritknep närhelst han befunnit sig i svåra situationer. Och liksom skett tidigare skickade nu BJP och andra koalitionspartier deputationer för att vädja till premiärministern att han skulle ompröva sitt beslut. Som väntat gav Vajpayee efter.

Regeringens enda tröst

På så sätt har sprickorna tejpsats över, även om krisen fortsätter att förvärras på många plan. Regeringens enda tröst är att oppositionen som helhet och i synnerhet det främsta oppositionspartiet Kongresspartiet inte befinner sig i en position där de kan dra fördelar av regeringens problem.

FOTNOT: Samtidigt som landets ekonomi och majoriteten av folket har fallit offer för lägre tillväxt, med ökad arbetslöshet etc, så förbereder parlamentsledamöterna i New Delhi åt sig själva en tredubbling av lönen och en kraftig ökning av traktamenten och andra förmåner, något som kommer att belasta statsbudgeten med 238 miljoner rupees extra om året.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

På flykt undan talibanerna

Afghansk journalist nekas uppehållstillstånd i Sverige

För två och ett halvt år sedan mördades Hashim Paktiari, före detta TV-chef i Kabul. Han sköts ihjäl i pakistanska Peshawar där han i två år väntat på besked om uppehållstillstånd i Sverige. Nu befinner sig hans kollega Ismail Timor i samma situation.

Ismail Timor, tidigare chef för radio- och TV-stationen i den nordafghanska staden Mazar-i-Sharif, som intogs av talibanerna 1998, lever i ständig rädsla för att talibanerna eller någon annan ska mörda honom. Han har sökt uppehållstillstånd i Sverige av humanitära skäl, men har fått nej av Migrationsverket. Ska ett svenskt nej medföra ännu en afghansk intellektuells död?

– Jag rapporterade i både radio och TV, berättar Ismail Timor, om striderna 1996-1998 då talibanerna försökte erövra staden. Redaktionen deltog aktivt i att bekämpa talibanerna, genom att sprida information som stärkte folkets moral och samtidigt sprida desinformation till talibanerna under striderna.

Efter talibanernas en månad långa belägring av staden sommaren 1997 var det många som sa att det var tack vare radions rapporterande som folket då lyckades hålla stand.

Såväl Amnesty som FN har rapporterat om massmord på civila under striderna i Mazar-i-Sharif, som fungerade som huvudstad för oppositionen efter att talibanerna intog Kabul 1996.

Filmade övergrepp på civila

Ismail Timor gjorde själv flera filmer om våldet och rapporterade till olika människorättsorganisationer om övergrepp på civilbefolkningen innan han flydde staden i likhet med många andra strax innan talibanerna definitivt besegrade oppositionens trupper hösten 1998. I Mazar var han också en känd kontaktperson för biståndsorganisationer och journalister som behövde hjälp med information eller kontakter.

På hemliga vägar tog han sig genom landet till Pakistan och Peshawar i januari förra året. Där har han gjort några jobb åt bland annat BBC, som även erbjudit honom ett fast arbete, men han vågar inte tacka ja.

– Jag är en känd person och rädd om mitt liv och min familj, berättar han. En gång vid ett besök på Afghan Media Resource Centre blev jag fotograferad av en vakt, som inte kunde förklara vad han skulle ha fotot till. Jag är övertygad att talibanerna nu

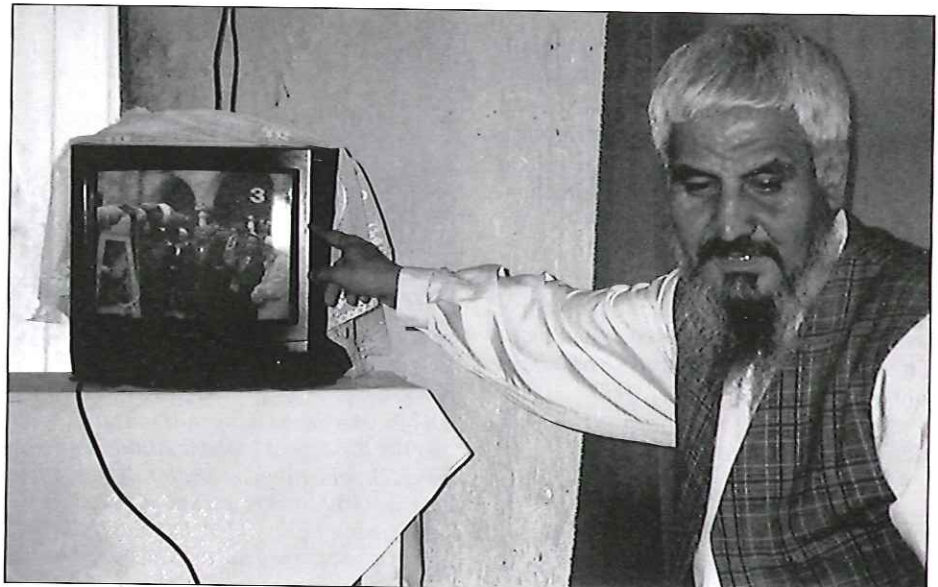

FOTO ÅKE JOHANSSON

Med en lånad TV och video visar TV-journalisten Ismail Timor en av de filmer han lyckades smuggla med sig då han flydde från Afghanistan.

är på jakt efter mig, för att hämnas mitt arbete inom radio och TV.

Han inser att han kan komma att gå samma öde till mötes som den förre TV-chefen i Kabul, Hashim Paktiari, som mördades i Peshawar 1998 i väntan på att få ta sig till Sverige. Genom åren har ett stort antal afghaner, bland annat tidigare politiska och militära ledare på olika nivåer liksom journalister, dödats i Pakistan. Både talibaner och den pakistanska underrättelsetjänsten ISI har anklagats för att ligga bakom mordet.

Få vet var Ismail Timor bor. Det är han som kommer till mig och tillsammans far vi hem till hans familj; frun och sex barn. De bor i ett litet hus i Peshawar, en stad i nordvästra Pakistan med två miljoner afghaner som flytt sitt land undan krig och de senaste åren också en svår torkkatastrof. Huset består bara av ett litet rum. Där sover hela familjen. Köket, det vill säga en plats för den lilla vedspisen, finns ute på gården och delas med en annan flyktingfamilj med ett likadant litet hus.

Försöker smälta in

Han har låtit skägget växa för att smälta in i omgivningen. Han klär sig också i traditionell shalwar kamiz. De flesta afghaner låter väldigt sällan utomstående träffa familjens kvinnor och äldre flickor. Men här kommer såväl hans fru som också är journalist och deras 14-åriga dotter fram och hälsar. Flickan talar engelska, berättar att hon studerar vid ett English Training Centre. Ismails söner lär sig väva mattor, en traditionell syssla i norra Afghanistan.

Men han har inte råd att låta alla barn gå i en skola.

Den enda möbeln i rummet är en TV med video. Den har han lånat av grannen för att kunna visa mig en film han gjort från det traditionella nyårsfirandet i Mazar-i-Sharif. Det var innan de bildstormande talibanerna kom och stoppade såväl TV och video som firandet av det afghanska nyåret, som just i Mazar är en särskilt stor högtid och tidigare firades i 40 dagar. De flesta filmer han gjort är förstörda, men några har han lyckats smuggla ut ur landet och finns på hemlig plats.

Kommer att överklaga

Ismail Timor har det senaste året, liksom 15 000 andra afghaner i Pakistan, sökt tillstånd att få komma till Sverige. Av de som hittills har behandlats har samtliga fått nej av Migrationsverket. Men Ismail ska överklaga.

– Jag är hemlös och fattig, säger han. På flykt från det land och den stad där jag levde och mina förfäder före mig. Nu måste jag söka en säker plats att leva på, där jag kan arbeta utan att behöva vara rädd för att någon jagar mig. Jag skulle gärna vilja stanna här, men jag vågar inte.

Svenska myndigheters minne är kort och Hashim Paktiaris öde säkert länge sedan glömt.

Ismail Timor vill leva. Han vill kunna fortsätta skriva och filma. Förhoppningsvis hinner myndigheterna inse sina möjligheter att rädda ett liv i tid denna gång.

Åke Johansson

BJP försöker göra astrologi till ämne på universitetet

Man kan utan överdrift hävda att Indien styrs av astrologer. Såväl politiker som affärsmän konsulterar dem innan de tar sina beslut och det är inte många som vågar gifta sig utan att ha fått astrologernas klartecken. Men när en minister ur den hindunationalistiska regeringen begärde att astrologi ska undervisas på universitetet satte landets akademiker klackarna i marken.

Den indiske utvecklingsministern **Murli Manohar Joshi**, hävdar att den vediska astrologin är en vetenskap och han menar att den därför ska undervisas på landets universitet.

Men det är något som inte glädjer landets etablerade akademiker.

"Stort steg tillbaka"

"Vi inom det indiska vetenskapliga samfundet anser att förslaget att införa astrologi är ett stort steg tillbaka, och att det undergräver den vetenskapliga trovärdighet som landet hittills lyckats bygga upp", hävdar universitetslärarna i en skrivelse till Joshi.

Men Joshi, vars namn indikerar att familjen praktiserat astrologi, driver med iver vidare förändringarna inom den akademiska världen. Hans mål är att anpassa utbildningssystemet till den hindunationalistiska, "saffrans-ideologi" som leder honom och hans parti BJP.

Saffransfärgen identifieras med hinduismen och bärs av de heliga kvinnor och män som av sagt sig världsliga anspråk.

Joshi, som även är minister för vetenskap och teknologi, var en av dem som drev fram de indiska kärnvapentesterna 1998, bara tre månader efter att BJP tagit makten i landet.

Sedan dess har Joshi arbetat intensivt för att byta ut "marxisterna" på nyckelpositioner inom de akademiska institutionerna och i stället tillsätta handplockade anhängare till den hindunationalistiska ideologin.

Institutioner som det prestigefyllda *Gandhian Institute of Studies* i Varanasi, som inte ville foga sig och ta emot den nye chef som Joshi tillsatt, fick sina bidrag och löner indragna.

Saffranisering

Och när de myndigheter som beslutar om bidrag till universitetet gav klartecken för undervisning i vedisk astrologi under kommande läsår sågs det som ytterligare ett steg från BJP att "saffranisera" landets utbildningssystem.

Det sågs också av många som ett av Joshis sätt att försöka vrida klockan långt tillbaka, till tiden innan Indien invaderades

Det är inte första gången som starka krafter inom det styrande partiet i Indien, BJP, nu agerar för att det indiska utbildningssystemet ska förändras i hindunationalistisk riktning. Denna gången handlar det om att, i trots mot protester från den akademiska världen, införa astrologi på universitetsschemat. Men redan för tre år sedan hannade BJP:s strävanden i blåsväder. Då handlade det om att införa obligatoriskt sjungande av den hinduiska hymnen Saraswati Vandana varje morgon i Indiens skolor. Bilden visar protester den gången från utbildningsministrar i de icke-BJP-styrda delstaterna, som vägrade acceptera nyordningen i sina stater.

FOTO: ANU PUSHKARNA

av muslimska erövrare. **Yash Pal**, vetenskapsman, och tidigare ordförande i kommissionen för bidragsgivning till universitetet, menar att om den nuvarande styrelsen får sin vilja igenom ska tiden snarare mätas med hjälp av vedisk astrologi än med vetenskapliga instrument.

– Om man vill ta reda på jordens eller universums ålder behöver man inte göra annat än studera texter i den vediska astrologin, kommenterar Pal syrligt.

Kommissionen har hävdad att man har som målsättning att föra fram den astrologiska vetenskapen, och till och med möjliggöra att den exporteras till resten av världen.

Den mest högljudda kritiken mot Joshi, och hans kamp mot vad han själv kallar

marxister, kommer från **Jayant Narlikar**. Narlikar är en internationellt respekterad astrofysiker.

"Mängder av studier har visat att astrologi inte är en vetenskap. Varken de grundläggande teserna eller dess förutsägelser är anpassade till de rigorösa regler som ställs på vetenskap", skriver Narlikar i ett öppet brev till Joshi.

Men Joshi har inte gett sig. Och i juni fick han i delstaten Andhra Pradesh högsta domstolen att avvisa ett mål som ifrågasätter om det är förenligt med grundlagen att bedriva universitetskurser i astrologi.

Ranjit Devraj/IPS

Resultat från folkräkning ifrågasatt i Nepal

De preliminära resultaten av en befolkningsräkning i Nepal är kontroversiella. Kritiker misstror undersökningens uppgifter om etnicitet och religionstillhörighet, och menar att de kan ha fabricerats av politiska orsaker.

Varje decennium hålls befolkningsräkning i det lilla himalayiska kungariket som ligger insprängt mellan giganterna Indien och Kina. Årets sammanräkning visar att den årliga befolkningsstillväxten ligger på drygt två procent och landet har nu 23 miljoner invånare.

Men hur befolkningen fördelar sig religiöst och etniskt råder det delade meningar om. Enligt sammanställningen är fortfarande landets enda officiella religion, hin-

duismen, den största. Men etniska grupper misstror vad de kallar de falska försöken att framställa dem som hinduer.

Kritiker menar också att den centrala statistikbyråns tjänstemän antecknat att många etniska grupper har nepali som modersmål. Men sanningen är att många av dessa grupper talar helt egna språk och har egna mongoliska och tibeto-burmanska kulturer. Kritiken har lett till en oro för att befolkningsräkningen används för att visa upp en dominerande hinduisk nepalitalande befolkning av politiska orsaker.

Regerings- och statistikansvariga förnekar dock alla anklagelser.

Suman Pradhan/IPS

Kastsystemet Sydasiens apartheidproblem

Att kämpa mot kastsystemet och framförallt att kämpa för de lågkastigas, daliternas, rättigheter är oerhört svårt på grund av ett starkt feodalsystem och fundamentalistiska intressen. Det finns miljoner av slavarbetare i Sydasien och majoriteten av dem är daliter. Kastsystemet existerar inte bara i Indien, det är också starkt i muslimska länder som Pakistan och Bangladesh.

Riskerar dödsstraff

Själv lever jag i exil i Sverige och riskerar dödsstraff i Pakistan på grund av mitt arbete för de lägsta av de lägsta kasten. När **Iqbal Masih** som var en frigiven före detta mattslav mördades 1995 och jag protesterade mot denna brutalitet blev det för mycket för hierarkin som beslutade att hämnas på mig. Polisen sa att hundar dödas varje dag – så varför reagera när ett kristet barn dödas. Och makthavarna stödde polisens inställning.

Sedan 34 år har jag arbetat för mänskliga rättigheter och mött många daliter på olika platser i Sydasien. 1970 mötte jag **Barkat Masih**, en frigiven kristen skuldslav. Vi möttes i Fattihpur, en by nära Lahore. Jag ville bjuda honom på en kopp te men när jag bad ägaren av teserveringen att servera oss försökte Barkat Masih springa i väg och sa "jag är kristen och är inte tillåten att dricka te här".

Jag insisterade och bad åter ägaren att servera oss. Ägaren, muslim men av rajputkast, pekade ut en mycket smutsig kopp åt Barkat Masih och började sedan hålla vatten i den från så långt avstånd som möjligt. Barkat Masih rengjorde koppen med vattnet och därefter hällde teägaren från samma långa avstånd i teet.

Orsak till förödmjukelse

Jag frågade ägaren varför han förödmjukade min vän. Svaret jag fick var "dessa människor är orena, och om de rör mina koppar och kannor så blir dessa också bli orena och jag måste slänga alltihop". På min fråga varför han trodde att dessa människor var orena svarade han "vår mullah har berättat att de som blivit kristna är orena, eftersom de från början varit lågkastiga hinduer".

Denna incident inte bara chockade mig, den förändrade också hela mitt liv och sporrade mig även att fortsätta kämpa för dessa människors rättigheter.

Det första jag gjorde var att säga till medlemmarna i Tegelbruksslavarnas befrielsefront BMM, som utgjordes av kristna, muslimer och lågkastiga hinduer, att ingen kunde bli medlem i organisationen om man inte accepterade att äta från samma tallrik eller dricka ur samma mugg. I början mötte detta motstånd även bland slavarbetarna, men med utbildning och ökad medvetenhet är det numera en självklarhet bland BMM/BLLFs medlemmar.

BLLF Global var en av flera organisationer som införde FN:s konferens om rasism i Durban i Sydafrika mellan 28 augusti och 7 september krävde att frågan om det sydasiatiska kastsystemet för första gången skulle tas upp på ett internationellt forum, och man värdade till **Nelson Mandela** att använda sitt inflytande för att agera mot kastsystemet. Denna text bygger på en rapport av organisationens ordförande **Ehsan Ullah Khan**, som denne presenterade vid ett Amnesty-seminarium i Stockholm i våras. Rapporten lades också fram för delegaterna på FN:s kongress i Durban.

Indiens ursprungliga kastsystem, kallat *varna*, följde med när indo-ariska nomadgrupper vandrade in norrifrån till Indien omkring år 1500 f.Kr. Veda-religionen delade in samhället i ett kastsystem, där människorna tillhörde de fyra *varnas* – brahmaner, kshatriyas, vaishyas och sudras. Men utanför detta system hamnade en stor grupp människor – de oberörbara, numera benämnda daliter.

Jämsides med *varna*-systemet har utvecklats ett ärftligt skråsystem, *jati*, som innebär att samhället splittrats upp ytterligare, så att man i dag talar om att det finns cirka 3 000 olika kaster.

Såväl buddhismen som islam har reagerat mot och bekämpat kastsystemet, medan däremot de brittiska koloniserarna medvetet förstärkte systemet genom att stödja brahman-styret och feodalismen.

Mer än en sjättedel av Indiens befolkning, cirka 160 miljoner människor är daliter. De diskrimineras genom att förvägras tillträde till mark; de tvingas arbeta under förödmjukande omständigheter och de trakkasseras rutinmässigt av polis och högkastgrupper som åtnjuter statligt skydd.

Tredubbla bördor för kvinnor

Som "oberörbara" får de inte korsa linjen som delar av deras bydel från den del där högre kaster bor. Daliter får än i dag inte använda samma brunnar, besöka samma tempel, dricka ur samma muggar eller hävda rätt till mark som lagligen är deras. Deras barn tvingas sitta längst bak i klassrummen, och hela samhället genomsyras av förnedrande ritualer riktade mot daliter.

Om en enskild person i en by överskrider gränser som satts upp för daliter utsätts hela byn för kollektiv bestraffning såsom uppsägning av arbete eller nekad tillgång till vatten, betesmarker och matbutiker. Flertalet daliter i Indien som arbetar inom jordbruket når aldrig upp till existensminimum, och för dem innebär en social bojkott total fattigdom och svält.

Dalitikvinnor bär dessutom tredubbla bördor – kast, klass och kön. Sexuella trakkasserier och andra former av våld mot

kvinnor används av jordägare och poliser som politiska "läxor" och för att tysta oekvåma åsikter i samhället.

Sådant sexuellt utnyttjande visar vilket hyckleri kastsystemet står för eftersom gärningsmännen då inte bryr sig om "oberörbarhet". Att arresteras och torteras dalitikvinnor i fängelser är också vanligt för att på detta sätt bestraffa deras män och manliga släktingar.

Enligt en uppskattning tvingas till följd av kastsystemet 25 000 flickor prostituera sig, många av dem före puberteten. En perverterad form av *devadasi*-systemet är vanligt förekommande i dalit-samhällen. En flicka som utvalts för ändamålet kan inte gifta sig utan tvingas bli prostituerad för att tjäna högkastiga "beskyddare" och bypräster.

Enligt uppgifter från FN är 86,6 procent av alla skuldslavar i Sydasien daliter, och av dessa har 94 procent aldrig gått i skolan, 67 procent har lån på mindre än motsvarande 200 svenska kronor, och 75 procent har inte rätt att söka nytt arbete utan är slavar för livet. Enligt officiell indisk statistik livnär sig en miljon daliter som sopsamlare, latrintömmare, toalettstädare etc. Andra, icke-officiella siffror, är avsevärt högre.

Majoritet av alla barnarbetare

I Indien finns i dag mer än 115 miljoner barnarbetare, vilket är mer än hälften av världens alla barnarbetare. Majoriteten av dessa är daliter.

75 procent av den totala produktionen av bomullsväv som exporteras från Indien är tillverkad i sydindiska staden Tirupur. Ledande konfektionsföretag som C&A, Otto, Quelle, Karstadt, H&M, Woolworth, IKEA med flera tillverkar och färgar sina produkter i Tirupur-området. Bara inom strumptillverkningen arbetar ca 30 000 barn, och majoriteten av dem är daliter. Tillverkningen i området har förorsakat en miljökatastrof och vattnet från floden Noyyal är oerhört förgiftat på grund av textilfärgnings-fabrikerna (se SYDASIEN 1/97). De företag som har tillverkning i området är i praktiken också medansvariga till denna exploatering av daliter och deras närmiljö.

Därför måste de multi-och transnationella företag som utnyttjar slavar och barnarbetare för att kunna köpa billiga produkter och därmed få höga vinster stoppa denna exploatering. Tio procent av deras vinst bör avsättas för att gå till utbildning och rehabilitering av barnen till dessa Sydasiens mest utsatta och exploaterade grupp – de lågkastiga daliterna.

Ehsan Ullah Khan

President BLLF Global

Översättning: Anna-Carin Sjöström

Ett märkligt försvinnande

Sökandet efter Shanyasi ledde in i nya världar

Det här är den märkliga berättelsen om Shanyasis försvinnande. Och om hur hon 30 dagar senare återfanns. I sökandet efter flickan öppnade sig en ny, inte särskilt behaglig, värld för artikelförfattaren.

Shanyasi är en sexårig flicka tillhörande en nomadstam från Rajasthan som lever som gatuakrobater i Karnataka.

Hon försvann i en sydindisk kuststad, berömd bland folket för de möjligheter som här finns att tjäna pengar. Hon hittades igen efter 30 dagars tystnad. Ingen, inklusive flickan själv, kan säga vad som hänt under dessa 30 dagar.

Berättelsen väckte först ingen som helst uppmärksamhet i den livliga staden. Men en handfull människor, inklusive mig själv, gav sig ut för att söka efter den lilla flickan.

En ny värld öppnade sig för oss. Det var en värld fylld av tiggare, tjuvar, poliser och langare. Staden, som vätter mot Arabiska sjön, visar sig när den låter sig utforskas vara fylld av världar som man gör bäst i att inte utforska. För i slutändan kommer den upptäcksresande bara att känna sorg och utanförskap.

Allt hände under en blöt eftermiddag i mars, det år det var World Cup i cricket och stadens invånare satt som klistrade framför TV-apparater. Mars är början på en svettig sommar, men för ovanlighetens skull hade det regnat just den eftermiddagen. Det spelade ingen roll att det regnade, det var söndag och alla var hemma och gatorna var tomma.

Den plötsliga och oväntade skuren störde bara ett fåtal, som gatans pojkar som spelade fotboll, och de inflyttade arbetarna som lagade mat, åt och sov under bar himmel. De flesta av dessa arbetare kommer från de ännu torrare områdena i samma provins och ingen väntade sig en regnskur vid den här tidpunkten på dagen.

Rajasthan team of street acrobats befann sig i staden för ett annat uppdrag. De gjorde inte längre gatuföreställningar och ingen visste om att de var trapetsartister förrän historien om den försvunna Shanyasi började uppdagas. De omkring tjugo männen, kvinnorna och barnen befann sig på en stor marknad för att sälja plastartiklar, som leksaker, kammar, madrasser och billiga kvartsur. Akrobatiken hade inte gett dem tillräckligt med pengar och i frustration hade nomadstammen tagit upp denna, för dem, nya affärsidé.

Som var enkel. Man köper artiklarna på

kredit från en återförsäljare i Delhi och tar dem till alla hörn i landet och säljer dem. Tillbaka i Delhi får man betala tillbaka lånet med ränta. Stammen, med sin outsläckliga törst att resa, hade tagit sig an uppgiften med lätthet. Allt var bra tills Shanyasi, den sexåriga flickan försvann.

Gruppen hade satt upp sina tält i stan. Tälten användes som marknadsplatser på dagen och som sovplats på natten. Männens brukade vandra runt i staden för att sälja plastartiklarna under dagtid medan kvinnorna sålde varorna i tälten. Shanyasis mamma sände sin dotter att köpa fisk på marknaden som låg mycket nära.

Kom gråtande tillbaka

Men den sexåriga flickan med fem rupier i handen kom inte tillbaka. Efter en halvtimme blev mamman orolig och gav sig ut för att leta efter sin dotter, men kom gråtande tillbaka. Inget mansfolk fanns i närheten, de var ute på stan och sålde sina plastvaror. Kvinnorna kunde inte prata med lokalbefolkningen som hade en lokal, svårbegriplig dialekt. Och plötsligt hade det börjat regna. Kvinnorna kunde inte göra annat än att gråta i regnet och vänta på att männen skulle återvända.

Shanyasis mamma hoppades på att ett mirakel skulle inträffa och att hennes dotter skulle komma tillbaka före männen. Hon (jag har glömt hennes namn) var en ung flicka i 20-årsåldern som en gång varit en fantastisk akrobat och massornas älskling. Hon hade deltagit i internationella Indienfestivaler i USA och i Gulfstaterna. Till min förvåning öppnade hon en gammal sliten box i stål och visade sitt pass och fotografier på henne själv gående på lina i fjärran länder.

Allt detta skulle jag få veta de kommande dagarna under vårt gemensamma sökande efter flickan.

Det hade gått nära tre dagar efter försvinnandet då jag fick höra talas om

Shanyasi, längst till höger, återförändrad med mamma, pappa och lillebror.

den. Vid det laget hade i det närmaste allt tänkbart gjorts för att finna flickan. Rajasthangruppen hade gått till den lokala polisstationen för att göra en anmälan. Polisen skrev ingen rapport, eftersom stammen inte hör till stadens bofasta invånare och därtill inte hade något fotografi på sin försvunna flicka.

De hade då gått till en lokal spåman och erbjudit denne pengar. Någon hade berättat för dem att flickan hade fallit offer för en prostitutionsliga som rövade bort och sålde unga flickor. För att göra deras desperation än större anklagade några stadsbor gruppen i sin tur för att tillhöra en kidnapparlaga. I stället för att börja leta efter flickan sa polisen till gruppen att den skulle lämna staden och aldrig återvända.

Det var en dyster och fuktig kväll i staden och dess invånare tittade fortfarande på World Cup-cricketen.

Stirrade på himlen

Jag var ute på mitt vanliga strövande i staden när jag fick höra om det inträffade. Jag såg en grupp märkligt färgade människor som satt på marken och stirrade på himlen ovanför. Jag jobbar på den lokala radiostationen och har en ovana att prata med och tjuvlyssna på främlingar. Gruppens ledare, **Rameshwar Nat** (senare blev vi goda vänner) trodde att jag var en kommunanställd, som hade kommit hit för att ta emot sin vanliga muta, men senare berättade han hela händelseförloppet bakom flickans försvinnande.

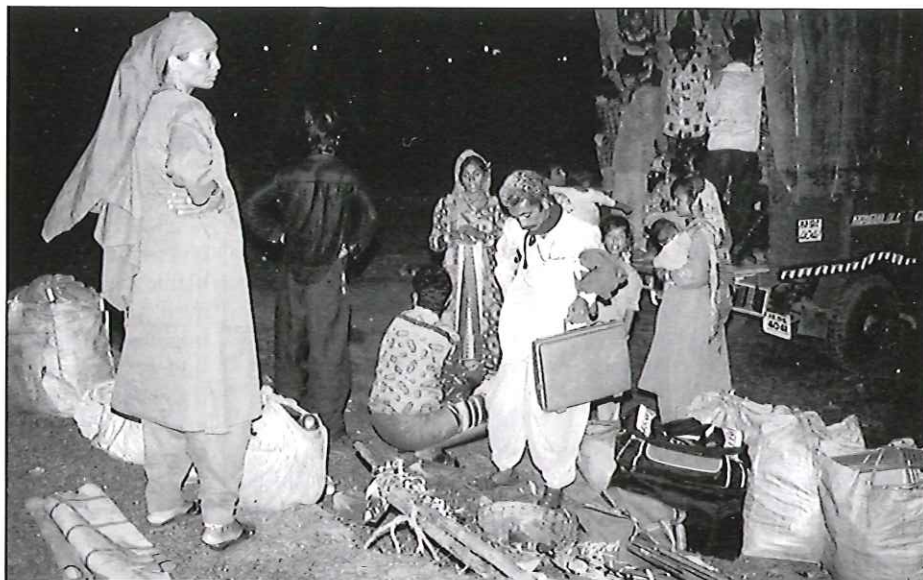

Det hade redan gått tre dagar och mamman hade slutat äta. Pappan hade börjat dricka i ren desperation och hela gruppen grät. Aldrig tidigare i gruppens historia hade en flicka försvunnit och de såg det som en skam att återvända till sina hemtrakter utan barnet. Situationens allvar började sakta sjunka in när vi såg ansiktet på Shanyasis mamma. Hon stod upp, men såg ut som ett sjukt träd. Med ögon som blickade ut i tomma intet repeterade hon att hon hellre skulle dö än att åka tillbaka utan sin dotter. Jag och några vänner bestämde då att vi skulle göra vad vi kunde för att återföra Shanyasi till sin mamma.

Syra i ansiktet

Vårt sökande efter Shanyasi i gränder och på järnvägsstationer och barnhem och horhus öppnade en helt ny värld för oss. Vi stod ansikte mot ansikte med många skumma människor. Som den gamla prostituerade kvinnan som blivit hallick och försåg bordeller med unga flickor. Några av flickorna hade slängt frätande syra i hennes ansikte för att hämnas och hon såg ut som en karaktär hämtad ur en skräckfilm.

När vi frågade ut henne bedyrade hon sin oskuld och sa att hon inte längre gör sådana saker och att hon nu minsann tar hand om en föräldralös flicka som har blivit lämnad på gatan. När hon begav sig in i sitt hus såg vi att hon talade sanning.

Akrobatgruppen bryter ständigt upp. Men i den sydindiska kuststaden fick den stanna i trettio dagar. Det var så lång tid det tog att hitta den försvunna Shanyasi.

En annan person försökte sälja "ganja" vid järnvägsstationen. Som straff hade polisen slagit av hans ben men han hade ändå fortsatt sin affärsverksamhet. Vi upptäckte snart att han var en bra historieberättare. Han förde oss till många kusliga platser, där han påstod sig ha sett unga flickor bli plågade och sålda.

Rymde från familjen

Bland alla de människor vi stötte på kom den verkliga hjälpen från Abdul Razak, en 50-årig tiggare och hans fru Maadevi. Det tiggande paret bodde i den stadsdel där Shanyasi hade försvunnit. De hade bott i en avlägsen by, blivit förälskade och rymt för att gifta sig.

Båda två var gifta sedan tidigare och de hade träffats i en av byns restauranger.

Razak, som var muslim, var kock. Maadevi var en fiskarkvinna som hade fallit för hans färdigheter i köket. De hade rymt och lämnat sina familjer bakom sig. De hade rest runt mycket och arbetat på många ställen tills de till slut blev smittade av

en märklig sjukdom som tvingat dem att i armod tigga, eftersom de inte längre kunde arbeta.

Razak och Maadevi hjälpte oss att söka efter Shanyasi. Deras ansträngningar var osjälviska. Fortfarande undrar jag varför dessa två stackars själar hjälpte oss i sökandet. De hade sin egen börda av misär att bära. Trots det följde de med oss och gav oss viktiga ledtrådar.

Berättelsen om vad som hände fram till vi fann Shanyasi utgör stoff nog till en roman, om någon nu skulle få för sig att skriva.

Jag föredrar att bevara minnet av vårt gemensamma sökande väldigt nära mitt hjärta. Men samtidigt förföljer mig ännu bilden av två hopplöst förlorade människor. Razak och hans fru Maadevi försvann i samma ögonblick som Shanyasi återfanns.

Det var efter många dagars sökande då vi bestämde oss för att starta en kampanj i media för att väcka uppmärksamhet kring flickans försvinnande.

Det gav resultat. Någon hade sett flickan stående, nästan helt naken på en övergiven plats 30 dagar efter att försvinnandet hade rapporterats. Återfinnandet av flickan var en stor nyhet i stadens media. Det dansades och festades på stadens gator. Stamfolkguppen återvände till sin avlägsna by i Rajasthan med tunga hjärtan.

Ingen vet vad som hände med Shanyasi under de där 30 dagarna som hon var borta. När vi frågade henne vägrade hon att prata och vi insisterade inte på att få ett svar. Vi visste att svaret kunde göra oss bittra.

Abdul Rasheed, text och foto

Översättning: Johan Mikaelsson

Indiska datorer för byarnas folk

IT-revolutionen kan nu vara på väg ut i de indiska byarna. Men det sker inte med amerikanska eller japanska datorer, inte heller med kommersiella programvaror som Windows.

Det skulle bli för dyrt. I stället har indiska elektronikexperter skapat en ny dator som kallas Simputer (Simple Inexpensive Multilingual Computer) och som inte är större än att den kan hållas i en handflata. Simputer är byggd av billiga standardkomponenter och fri programvara. Som operativsystem används till exempel Linux.

Tanken är att även en analofabet ska kunna använda datorn; dess gränssnitt är uppbyggt kring grafiska symboler på tryckkänslig bildskärm. Datorn omvandlar text till tal men är i den version som nu föreligger ännu inte talstyrd. Den

kan fortfarande hantera engelska och två indiska språk.

Priset ligger på motsvarande cirka 2 000 svenska kronor, vilket fortfarande är för dyrt för de allra flesta. Men poängen är att en hel by eller skola kan använda en Simputer.

Man utrustas med individuellt smartkort med lagrad personlig information. Detta sätter man in i datorn vid användandet.

Till Simputer hör också ett modem så att man kan få information om väder och jordbruk, boka tågbiljetter och göra bankärenden – krävande saker som det kan ta dagar att klara av ute på landsbygden.

Simputer har väckt internationellt intresse; det finns intresse för en lansering i flera länder.

Göran Frankel

Triumf för Mira Nair i Venedig

En indisk film tog hem Gulddjejonet i årets filmfestival i Venedig. *Monsunbröllop*, regisserad av Mira Nair utsågs till festivalens bästa film.

Den kvinnliga indiska regissören Mira Nair slog igenom stort för ett tiotal år sedan med *Salaam Bombay*, en realistisk och ömsint berättelse om gatu-

barn i den indiska mångmiljonstaden. Därefter har hon bland annat filmatiserat Kama Sutra, men i övrigt har det varit relativt tyst om henne, men nu har hon slagit till igen.

Monsunbröllop skildrar under muntra former, och med mycket sång och dans, kollisionen mellan tradition och nya livsstilar i Indien. TT-AFP

AFGHANISTAN

Taliban får beröm för stoppad opiumodling

Talibanregimen i Afghanistan har fått komplimanger från FN, för sin kamp mot opiumodlingen i landet. Generalsekretären Kofi Annan säger att en ny undersökning av narkotikaproblemet i världen visar att de mest imponerande resultaten uppnåtts i Afghanistan, där odlingen av vallmo i syfte att framställa opium nästan helt har försvunnit i taliban-kontrollerade områden.

”Den avsevärda minskningen av opiumproduktionen är resultatet av ökande påtryckningar mot taliban, som införde ett förbud mot opiumodling i juli 2000”, skrev Annan i en rapport till FN:s generalförsamling. Förbudet har dock samtidigt lett till allvarliga ekonomiska och sociala problem i de områden där de olagliga grödorna tidigare odlades. Annan manade därför omvärlden att hjälpa bönderna övergå till lagliga grödor. IPS

BANGLADESH

Övergångsregering vid makten fram till valet

Awami League-regeringen, under premiärminister Sheikh Hasina Wajeds ledning, som styr landet sedan 1996, avgick efter att ha avverkat hela sin mandatperiod den 13 juli. Nyval till parlamentet, *Jatiya Sangsad*, ska hållas inom tre månader och under den tiden styrs landet av en opolitisk övergångsregering, ledd av en före detta Chief Justice – Lutfur Rahman, vars titel är ”chefsrådgivare”. SYDASIEN

Kulturpris till Yunus

Professor Muhammad Yunus, grundare av Grameen Bank och mikrokreditlånssystemet i Bangladesh, fick i juli det japanska kulturpriset Fukuoka. Priset delades ut vid en ceremoni på Hotel Sonargaon i Dhaka. Fukuoka-priset delas ut till personer som bidragit till att öka kunskap, kultur och utveckling i Asien. Muhammad Yunus ideer är spridda över hela världen och tillämpas med stor framgång även i europeiska länder som norra Norge och Bosnien.

Ingeborg Sevastik

INDIEN

En tredjedel av alla nyfödda är undernärda

En tredjedel av alla nyfödda indiska barn lider av svår undernäring från födseln. Det beror på att indiska flickor och kvinnor inte får tillräckligt med mat och hälsovård, rapporterar indiska nyhetsbyrån UNI. Att kvinnors hälsa ignoreras resulterar i att 50-60 procent av de indiska barnen under fem år har hämmats i växten, säger den ledande indiske spädbarnsläkaren Meharban Singh.

Singh, som är en pionjär inom sitt område i Indien, säger att medan Pakistan och andra sydasiatiska länder lyckats minska undernäringen bland spädbarn till under 30 procent är fortfarande 33 procent av spädbarnen undernärda i Indien och 50 procent i Bangladesh. Under- eller felnäring påverkar barnens fysik så att de hämmas i växten och de drabbas oftare av bland annat diabetes, högt blodtryck och hjärtsjukdomar. Barnen riskerar även neurologiska problem. IPS

PAKISTAN

Läkare dömd till döden för blasfemi

En domstol i Islamabad dömden den 18 augusti den i England utbildade läkaren och fysiologiprofessorn Muhammad Younus Shaikh till döden för blasfemi. Dr Younus fälldes för yttranden han gjort i samband med en föreläsning för medicinstudenter, då han förklarat att Profeten Muhammed blev muslim först i 40-årsåldern och hans föräldrar var inte heller muslimer innan Muhammed börjat predika.

Dessa uttalanden upprörde en del studenter. Dessa vände sig till en mullah, knuten till den fundamentalistiska gruppen *Majlis-e-Khatam-e-Nabuwat*, som i sin tur polisanmälde Younus. Enligt gällande blasfemilagstiftning (se SYDASIEN 2/01) greps därefter omgående Younus och dömdes till döden. Younus advokater har dock överklagat domen till högre instans. SYDASIEN

BBC South Asia

http://news.bbc.co.uk/hi/english/world/south_asia/

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skräddarsyr resor över hela världen

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

Svenska kopplingar till Rabindranath Tagore

Rabindranath Tagore var under sin levnad rastlöst verksam på olika områden; som författare, kompositör, koreograf, bildkonstnär, samhällsdebattör.... Den som börjar nysta i hans liv och verk hittar ständigt nya trådändar att följa.

Som att Tagore även verkat som möbelformgivare. Det påpekades av den indiske kulturattachén i Sverige Mr Bain, under en Tagore-afton på Solidaritetshuset i Stockholm våren 1999. För att i praktiken omsätta sina pedagogiska idéer grundade Tagore ett universitet på den bengaliska landsbygden, Santiniketan..

Han var då – naturligtvis – i högsta grad inblandad i den arkitektoniska utformningen av byggnaderna, med influenser från Japan och Java. Men inte nog med det, även möbler till Santiniketan formgavs av Tagore. I en tid med stort intresse för design, måste detta kunde vara något för IKEA? Varför inte, efter framgångarna med de gustavianska möblerna, lansera en serie på temat Tagore; vilsoffan "Bengal", fåtölj "Padma" och så vidare. Tipset överlämnas härmed med varm hand.

Tagores musikaliska skapande handlar främst om de omkring 3 000 sånger han skrev. Melodierna till de flesta går i olika traditionella indiska stilar. Men han hämtade också inspiration från annat håll, bland annat från skotska och irländska visor. En av hans mer kända sånger *Phule, phule,*

dhole, dhole bygger på folkmelodin *Ye Branks Bras*. I svenska kyrkor sjungs psalmen *Gud ditt folk är vandringsfolket* (nummer 298 i nya psalmboken) med uppenbara likheter i melodin. Som kompositör till den står **John Hughes**, kantor i Wales, och det är väl inte osannolikt att han inspirerats av samma folkmelodi som Tagore.

Stenhammar och Rosenberg

Mig veterligt kan man inte spåra några nordiska influenser i Tagores musik. Men en svensk kompositör har skrivit musik med anknytning till Tagore. Det har den bangladeshiske läkaren, Tagore-kännaren och SYDASIEN-medarbetaren **Shafiqul Islam**, numera bosatt i Norge, uppmärksammat mig på. Det handlar om **Wilhelm Stenhammars** musik till skådespelet *Chitra*. Efter det att Tagore fick Nobelpriset 1913 översattes många av hans verk till svenska, och i början av 1920-talet sattes *Chitra* upp på Lorensbergsteatern i Göteborg.

Stenhammar var vid denna tid dirigent och konstnärlig ledare för Göteborgs symfoniorkester, och hans skrev 1921 mellanaktsmusik som framfördes till föreställningen. På 1960-talet sammanställde **Hilding Rosenberg** dessa stycken till en sammanhängande svit, som finns utgiven på cd. Kanske kan man ana en samstämmighet mellan Stenhammars romantiska musik

och *Chitras* högstämmda kärlekshistoria, men någon påverkan av indisk musik går knappast att höra.

Reklam för Läkerol

Till slut något som väl får räknas till avdelningen kuriositeter; att Tagore medverkat i reklam för den svenska halstabletten Läkerol. Uppgiften fanns i en artikel om reklamhistoria.

Det visade sig handla om en framgångsrik kampanj där Läkerol skänkte tabletter till nobelpristagare och andra prominenta svenskar och utlänningar. Så fick man mottagarna att ge omdömen, som sedan användes i reklamen.

Tagore fick en sändning Läkerol till Grand Hôtel (förmodligen vid det första Sverigebesöket 1921), men hade uppenbarligen ett pressat tidsschema, hans brev är skrivet efter återkomsten till Santiniketan, av sonen **Rathindranath** som åtföljde honom på resan.

Tagore skickar sitt tack och förklarar att Läkerol är "mycket effektiv för att klara strupen". Att ekonomin vid Tagores universitet var ett ständigt bekymmer kan anas i de avslutande raderna där sonen, som var Santiniketans läkare, skriver att man skulle uppskatta att få ytterligare en sändning Läkerolaskar "till denna institutions pojkar".

P O Henricson

Flyg till

Med

➤ Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal etc

➤ Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något annat av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42

111 37 STOCKHOLM

Tel 08 - 10 45 58

Fax 08 - 723 06 66

e-mail:metropol@stockholm.mail.telia.com

Avsändare:
SYDASIEN
Råbygatan 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen
noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Tredjevärldsomseglaren

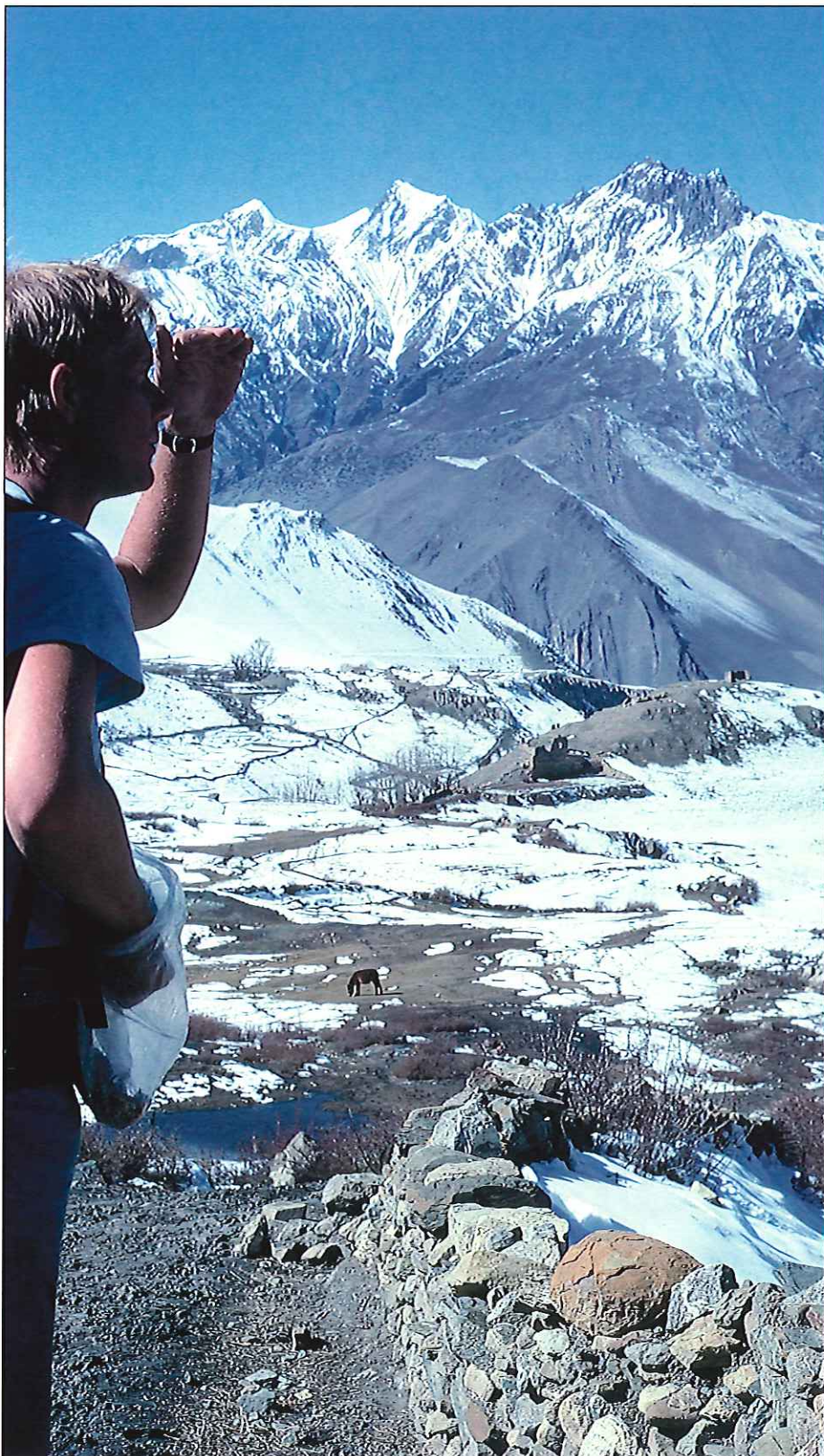

FOTO: NIKLAS TÖRN LUND

Ni får ursäkta, men kontinenterna
har börjat flyta samman för mig...

I hastigheten minns jag inte
vilket halvklot det ligger på.

Men jag har varit där.
Ni fick väl mina vykort?

Det fanns ett obestiget berg.
En mytomspunnen sjö.

Namnet? Svårt att uttala.
Men en utomjordisk färg.

Och människorna!
Värdigheten. Värmen.

Jag kunde gott ha blivit kvar
i byn vid vattenfallet.

Fattigdom kan kännas så berikande.
Om det inte vore för alla dessa löss...

Deras smycken fascinerade mig.
Och att de tog American Express!

Med den gamle mannen vid brunnen
utbytte jag många tankar.

Jag förhörde mig om religionen.
Han undrade vad jag hade för bil.

Gracila kvinnor tvättade, bar ved.
Männen satt i skuggan av ett träd...

Urbilder som jag tar till mig!
Men tiggande barn viftar jag bort.

Strukturerna är känsliga.
Det är viktigt att gå varsamt fram.

Ta den berömda ruinen, till exempel!
Där stämningen förstördes

av en malplacerad radio
som skrällde i ett hörn.

Det var något slags val, och kampen
stod mellan det gamla och det nya.

Och jag som sökte tidlösheten!
Plötsligt kände jag mig trött.

Människan, hon är sig alltid lik.
Men min Canon EOS – den vet

att varje solnedgång är helt unik.

Niklas Törnlund